171. Tiistaina 8 päivänä joulukuuta 1992

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia S.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi EFTA-valtioiden ja Israelin välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Israelin välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 4934

Hallituksen esitys n:o 266
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 26

2) Ehdotus laiksi tulliverolain muuttamisesta 4935

Hallituksen esitys n:o 278
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61

3) Ehdotus laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 195
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62

4) Ehdotukset laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta ja laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1992 ja 1993 koskevissa työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa annetun lain 4 §:n muuttamisesta 4938

Hallituksen esitys n:o 277
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67

5) Ehdotukset laeiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Valtion ravitsemiskeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle ja Valtion ravitsemiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta 4939

Hallituksen esitys n:o 134
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69

6) Ehdotus laiksi Suomen rahapajasta annetun lain kumoamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 137
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70

7) Ehdotukset laeiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Valtion tietokonekeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle ja Valtion tietokonekeskuksesta annetun lain kumoamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 168
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71

8) Ehdotukset laeiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Valtion painatuskeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle sekä yhtiön eräistä tehtävistä, Valtion painatuskeskuksesta annetun lain sekä Eduskunnan kirjastosta annetun lain 9 §:n 2 momentin kumoamisesta 4940

Hallituksen esitys n:o 169
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72

9) Ehdotus laiksi kunnan ja kuntainliiton viranhaltijoiden virantoimituksen ja työntekijöiden työnteon palkattomasta keskeyttämisestä määräajaksi ..... ”

Hallituksen esitys n:o 139
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 7

S.

10) Ehdotukset laeiksi valtion virkamieslain sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 15 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta 4942

Hallituksen esitys n:o 103
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 14

11) Ehdotus laiksi yleisistä teistä annetun lain 96 §:n muuttamisesta 4944

Hallituksen esitys n:o 171
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 8

12) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 4945

Hallituksen esitys n:o 194
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 22

13) Ehdotus laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta 4951

Hallituksen esitys n:o 285
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23

14) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä ..... „

Hallituksen esitys n:o 284
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24

15) Ehdotus laiksi nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 296
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12

16) Ehdotukset laeiksi kansanopistojen valtionavusta annetun lain 1 ja 2 a §:n, lastentarhanopettajaopistoista annetun lain 1 ja 2 §:n sekä musiikkioppilaitoslain 1 §:n muuttamisesta 4959

Hallituksen esitys n:o 297
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13

S.

17) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 4959

Hallituksen esitys n:o 304
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41

18) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain 9 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta vuonna 1993 sekä laiksi työntekijäin työeläkemaksun huomioon ottamisesta päivärahoissa ..... „

Hallituksen esitys n:o 303
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 43

19) Ehdotus laiksi kotiuttamisrahalain kumoamisesta 4962

Hallituksen esitys n:o 326
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 44

20) Ehdotus laiksi sähkölain muuttamisesta 4971

Hallituksen esitys n:o 258
Talousvaliokunnan mietintö n:o 49

21) Ehdotus laiksi eräitä julkisia yrityksiä koskevasta tiedonantovelvollisuudesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 270
Talousvaliokunnan mietintö n:o 50

22) Ehdotukset laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys n:o 259
Talousvaliokunnan mietintö n:o 51

23) Ehdotukset laiksi tuotevastuulain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys n:o 251
Talousvaliokunnan mietintö n:o 52

S.

24) Ehdotukset laeiksi panttilainauslaitoksista ja pankkitarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta 4972

Hallituksen esitys n:o 267
Talousvaliokunnan mietintö n:o 53

25) Ehdotukset laiksi vakuutuspalvelujen vapaasta tarjonnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys n:o 286
Talousvaliokunnan mietintö n:o 54

26) Ehdotukset laeiksi Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen liittyvien eräiden työoikeudellisten lakien muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 109
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 12

27) Ehdotus laiksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta 4973

Hallituksen esitys n:o 292
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 11

28) Ehdotukset laeiksi asuntotuotantolain ja asuntojen perusparantamisesta annetun lain muuttamisesta 4984

Hallituksen esitys n:o 272
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 12

29) Ehdotukset asuntosäästöpalkkiolaiksi ja laiksi oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta 4985

Hallituksen esitys n:o 273
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 13

Ainoa käsittely:

30) Ehdotus asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuuksista vuonna 1993 4987

Hallituksen esitys n:o 135
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65

S.

31) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksista vuonna 1993 4987

Hallituksen esitys n:o 136
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66

Ensimmäinen käsittely:

32) Ehdotukset laeiksi tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain, liikennetarvikkeiden kaupasta, asennuksesta ja korjauksesta annetun lain, vaarallisten aineiden kuljettamisesta tiellä annetun lain ja ulosottotoimesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta 4988

Hallituksen esitys n:o 261
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9

33) Ehdotus laiksi merilain 29 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 262
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10

Esitellään:

34) Hallituksen esitys n:o 317 Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen johdosta tehtävistä muutoksista Suomen valtiosääntöön ..... „

35) Ed. Aittoniemen ym. lakialoite n:o 53 laiksi kotiuttamisrahalain 2 §:n muuttamisesta 4992

Pöydällepanoa varten esitellään:

36) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 275) 5000

37) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksen johdosta laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 298) ..... „

38) Talousvaliokunnan mietintö n:o 55 hallituksen esityksestä laiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain muuttamisesta (HE 310) ..... „

S.

39) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksestä laiksi työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 274) 5000

40) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksestä laiksi työsuojeluhallinnosta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 328) ..... „

41) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksestä laiksi asumistukilain muuttamisesta (HE 250) ..... „

42) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä laiksi ilmansuojelulain 9 §:n muuttamisesta (HE 307) ..... „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alho, Bell von, Huuhtanen, Juhantalo, Koski, Lipponen, Markkula, Morri, Nyby, Ojala A., Pelttari, Ranta, Röntynen, Saastamoinen ja Viinanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Markkula ja Alho.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia edustajat Pelttari, Ranta ja Saastamoinen, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien takia edustajat Huuhtanen ja Nyby ja yksityisasioiden takia ed. Juhantalo, tämän kuun 10 päivään virkatehtävien takia ed. Lipponen, 11 päivään yksityisasioiden takia edustajat von Bell ja Koski sekä 15 päivään yksityisasioiden takia ed. A. Ojala.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan joulukuun 4 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 329—343, jotka nyt on edustajille jaettu.

Hallituksen esitysten n:ot 289 ja 290 peruuttaminen

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan joulukuun 4 päivältä saapunut samalle päivälle päivätty, edustajille nyt jaettu hallituksen kirjelmä, jolla peruutetaan eduskunnalle annetut hallituksen esitys n:o 289 laeiksi työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain muuttamisesta sekä hallituksen esitys n:o 290 laiksi työttömyyskassalain 22 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Työjärjestyksen 54 §:n mukaan on peruutuksen tapahtuessa asian käsittely lopetettava. Eduskunta päättänee antaa peruutuksen tiedoksi sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, jonka valmisteltavana puheena olevat esitykset ovat. Eduskunta päättänee antaa peruutuksen tiedoksi myös perustuslakivaliokunnalle, jonka olisi tullut antaa hallituksen esityksestä n:o 289 lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Hyväksytään.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 527—529, 531, 532 ja 557. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi EFTA-valtioiden ja Israelin välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Israelin välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 266
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 26

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuu-

dessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi tulliverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 278
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 195
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan perusteluihin kahta erillistä lausumaa, joista ensimmäinen kuuluu: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän, kuinka kesannointipalkkiojärjestelmää muuttamalla voidaan tulevaisuudessa estää vuokratun pellon ja joutomaaksi luokiteltavissa olevan maan käyttäminen tuotannon lisäämiseen tuotannon vähentämisen sijasta." — Tällä lausumalla voidaan tukkia järjestelmän vuotokohdat.

Toinen lausuma kuuluu: "Eduskunta edellyttää hallituksen toimivan niin, että kesannoinnista ei makseta palkkiota niissä tapauksissa, joissa peltoa käytetään poikkeusluvan perusteella rehuntuotantoon tai laiduntamiseen." — Tällä lausumalla estetään tuplamaksaminen samasta asiasta.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kummassakin ponnessa on kysymys periaatteellisesti aika tärkeästä asiasta, toisaalta siitä, että jos on pyrkimyksenä kesannoinnin avulla vähentää ylituotantoa, niin sen täytyy myös käytännössä toteutua, koska muutenhan koko systeemissä ei ole mitään järkeä.

Jälkimmäisessä tapauksessa on kysymys siitä, että jos otetaan järkevällä tavalla huomioon viljelyolosuhteissa ja satoisuudessa tapahtuneet muutokset, niin tätä ei käytetä myöskään väärin, jolloin se puolustaa maanviljelijän asemaa mitä parhaimmalla tavalla.

Näillä perusteilla kannatan ed. Luukkaisen tekemiä lausumaehdotuksia.

Ed. Rajamäki: Arvoisa puhemies! Esitykset ovat täysin paikallaan sen takia, että olemme sosialidemokraattien taholta jatkuvasti arvostelleet tätä täysin vuotavaa seulaa, mikä tasapainottamisjärjestelmä on. Yli 1 100 miljoonaa markkaa käytetään kireänä, sosiaalisesti vaikeana taloudellisena aikana siihen, että maksetaan siitä, ettei tuoteta. Järjestelmä vuotaa monella tavoilla muutoinkin, kuten kakkosesityksessä ed. Luukkainen toteaa. Eli tässä mielessä asiaan on syytä sosialidemokraattienkin yhtyä.

Kesannointipalkkiojärjestelmän kritisointi siltä osin, että estettäisiin vuokratun pellon käyttö tuotantoon, mitä ensimmäisessä lausumassa halutaan, on tulkinnallisempi asia. Päinvastoin vuokramaan käyttöä pitäisi periaatteessa suosia

sen sijaan, että meillä on maatalouspolitiikassa ajauduttu keinotekoiseen pellon lisäraivaamiseen menneinä vuosina.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Luukkaisen ponsissa on varmaan mennyt yön verran aikaa, kun on yritetty eri lakikiemuroiden välistä löytää jotakin sanottavaa. Ne ovat niin tyhjiä, että ne eivät ole edes tyhjää äänestämisen arvoisia. Mutta kun ei viitsi olla äänestämättäkään, täytyy painaa keltaista nappia.

Nämä asiat, joista ponsissa puhutaan, ovat jo nykyisellä lainsäädännöllä hoidettavissa. Tällaiset ponnet eivät ole edes Helteen ponnen arvoisia, joten näistä ei kannattaisi äänestää ollenkaan.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rajamäen viittaus siihen, kuinka monta miljoonaa käytetään nyt näiden palkkioiden maksamiseen, jääköön siinä mielessä omaan arvoonsa, että, ed. Rajamäki, tämän päivän suurin ongelma, jos miljardeista puhutaan, on jatkuvasti kasvava pankkituki. Niiden määrärahojen rinnalla nyt puheena olevat määrärahat ovat todella promilleluokkaa.

Ed. Luukkaisen ponnessa edellytetään hallituksen toimivan niin, että kesannoinnista ei makseta palkkiota niissä tapauksissa, joissa peltoa käytetään poikkeusluvan perusteella rehuntuotantoon tai laiduntamiseen. Mielestäni tämä on itsestäänselvä asia. Jos kerran pelto ei ole kesantona, vaan rehuntuotannossa, niin luonnollistahan on, että silloin ei palkkiota makseta. Katson ed. Luukkaisen ponnen olevan ennemmin hätävarjelun liioittelua.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttila yrittää järjetöntä miljardien kylvöä perustella toisella järjettömyydellä ja tuhoisalla tukijärjestelmällä, mikä on pankkipuolella.

Jos vuoden 86 jälkeen on mennyt yli 21 miljardia markkaa pelkästään vientitukeen, tosiaan englantilaisen pekonipöydän rahoittamiseen, tai on käytetty tasapainottamiseen yli 8 000 miljoonaa markkaa tämän maan verorahoja, niin siinä ei ole mitään puolustamista viittaamalla toisiin kankkulan kaivoon virtaaviin järjestelmiin.

Mitä tulee itsestäänselvyyksiin maataloudessa, niin valitettavasti on sanottava, että siellä juuri mikään ei ole ollut itsestäänselvää. Tänäkin päivänä vanhat tukijärjestelmät huonolla valvonnalla, kohdistumaton tuki, nuorten kiintiöt vain jatkuvat ja vanhoille luopuville jaetaan.

Ed. S-L. Anttila, sain hiljattain Hämeestä soiton. Kerrottiin muutoinkin maidon tuotannon lopettavasta pariskunnasta, joilla molemmilla oli tilan ulkopuolinen työ. Heille maksetaan 100 000 markkaa vuodessa siitä, että he lopettivat tuotannon, jonka he olisivat lopettaneet muutoinkin. Niin erilaiset ovat onnenlahjat, ed. S-L. Anttila, tämän päivän 400 000 työttömän Suomessa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki jokin hetki sitten käytti puheenvuoron, jossa hän kiinnitti huomiota pellon vuokraukseen sanoen, että sitä pitäisi suosia. Käytin aiheesta pitemmän puheenvuoron tämän hallituksen esityksen ja mietinnön aiemman käsittelyn yhteydessä ja totesin, että näin todellakin asianlaita on. Eli järkevään toimintaan tarvitaan esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla välttämättömästi nykyisen sarkajakosysteemin puitteissa vuokrausmahdollisuutta. Tässä vain on kysymys siitä, että eräissä olosuhteissa sitä voidaan käyttää myös väärällä tavalla ja nimenomaan kesannointisysteemiä hyväksikäyttäen. Silloin tämä asia pitäisi perusteellisesti tutkia. Tässä pyritään vain siihen.

Muutoin olen ed. S-L. Anttilan kanssa samaa mieltä siitä, että demarit voisivat kateuttaan maataloutta kohtaan jossain määrin pienentää, koska siihen ei ole mitään perusteita.

Ed. Backman: Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttilan viittaus pankkitukeen tässä yhteydessä voinee jäädä omaan arvoonsa. Siihen asiaan palataan muissa asiayhteyksissä.

Kun ponnessa puhutaan nimenomaan vuokratusta pellosta, on syytä todeta, että vuokrapellon käyttö sinänsä olisi aivan asiallista ja sitä pikemminkin tulisi tukea kuin lainsäädännössä lähteä siitä, että maan täytyy aina olla omaa ja pelkästään omalla maalla tehtävään viljelyyn tulisi yhteiskunnalta tukea. Se muotoilu, mikä tässä on, on kuitenkin hyväksyttävä, koska tässä tarkoitetaan niitä tapauksia, joissa viljelijä pistää omat pellot kesannolle ja vastaavasti ottaa vuokralle peltoja, joilla harjoittaa viljelyä. Tällä tavalla hän itse asiassa kiertää kesannointilainsäädäntöä ja toisaalta hyötyy siitä palkkiojärjestelmästä, joka on olemassa.

Mitä tulee viimeiseen kohtaan, jossa ed. S-L. Anttila totesi, että asia ei ole edes tulkinnanvarainen, niin asiantuntija valtiovarainvaliokunnan

verojaostossa ei ollut asiasta näin varma, vaan totesi aluksi, kun häneltä asiaa tiedusteltiin, että asiassa saattaa esiintyä epätietoisuutta eikä tämä tulkinta ole aivan yksiselitteinen. Juuri tämän vuoksi myös valiokuntakäsittelyssä sosialidemokraatit halusivat tiukempaa muotoilua tältä osin.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rajamäki, otetaan sitten vertailupohjaksi luvut Euroopasta. Euroopan yhteisön alueella tuetaan maataloutta, kun se lasketaan keskimääräisenä tilakohtaisena tukena, EY:n toimesta noin 30 000 markalla vuosittain. Kun tähän lisätään vielä se tuki, joka tulee EY-alueella kansallisten budjettien kautta, päästään lukuun, joka on yli 46 000 markkaa.

Ed. Rajamäki, näiden lukujen valossa Suomen maataloustuki jaettuna keskimäärin tilaa kohti on näitä pienempi eli ei kannata Suomen maatalouden tukea kovin paljon kauhistella siitä syystä, että Euroopan mittapuun mukaan se on alle Euroopan keskitason, joskin toki tiedämme, että aluepoliittisista syistä tuki vaihtelee niin, että etelässä puhutaan huomattavasti pienemmistä tukimarkkamääristä kuin aivan Lapin perukoilla. Tämän taas selittävät selkeästi luonnonolosuhteemme. Meidän on aivan turha maataloustuesta nyt vääntää kättä, ed. Rajamäki. Brysselissä on hakemus sisällä, ja kaikki merkit viittaavat siihen, että jos sinne ollaan menossa, tuki ehkä lisääntyy.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Ei mikään, ei edes EY-hakemus, perustele sitä, että sellaista tukea, jota laissa ei ole tarkoitettukaan, menisi viljelijöille. Sen vuoksi ed. Luukkaisen ponnet ovat kannatettavia. Aivan niin kuin ed. Backman sanoi, kävi ilmi, että ei ole olemassa mitään suunnitelmaa siitä, miten palkkio siinä tapauksessa viljelijöille ohjautuu, kun toisaalta on maksettu kesannoinnista ja toisaalta halutaan kesantoalalta poikkeussäännösten mukaan sato korjata. Tarkoituksena on, että kahta kertaa ei hyötyä saada, ei toisaalta kesannoinnista eikä toisaalta sadonkorjuusta. Aivan samalla tavalla kuin on tarpeellista tilan rakenteen kehittämiseksi pitää vuokramaata, samoja säännöksiä voidaan myös väärinkäyttää ja tuki saattaa ohjautua ei edes viljelijälle vaan kaupunkilaiselle viljelystä luopuneelle. On hyvin monia tapoja, joilla tukea ohjautuu niille, jotka eivät sitä tilansa ylläpitoon tarvitse, tai tavalla, jota laissa ei ole tarkoitettu. Niitä estämään ed. Luukkaisen ponnet on tarkoitettu.

Ed. Saario: Rouva puhemies! Nyt on käyty maatalouden kimppuun sellaisella tavalla, että kaupunkilaistakin hirvittää. Tässähän ei ole nyt lainkaan kysymys siitä, että jaettaisiin jotakin ylimääräistä tukea maaseudulle ja viljelijöille, vaan nimenomaan kysymys on lainsäädännöstä, jolla pyritään leikkaamaan ylituotantoa, olkoonkin että leikkaus tapahtuu tavalla, josta syntyy myös maataloudelle kustannuksia, ja aina, kun aiheutetaan maataloudelle kustannuksia, se merkitsee sitä, että ne ovat jossakin. Ne, jotka ovat todella huolissaan siitä, mitä suomalainen leipävilja tai suomalainen maataloustuote maksaa, voisivat sitten olla mukaan rivissä, kun tehdään sellaisia päätöksiä, joiden seurauksena pyritään luomaan edellytykset entistä tehokkaamman viljelyn aikaansaamiseksi, entistä paremman jakelutien synnyttämiseksi, joilla pyritään siihen, että maataloudelle ei kohdisteta sellaisia ylimääräisiä maksurasitteita, joita jokainen sosialidemokraattikin kovin mielellään on lappamassa lisää. Vähennetään vientimaksuja, vähennetään ylimääräisiä veroja, kyllä sillä tavalla siellä hintataso laskee.

Ed. Rajamäki: Rouva puhemies! Ed. S-L. Anttilalle toteaisin, että maataloutemme ylituotannon niin kansantaloudelle kuin viljelijöille aiheuttamien ongelmien perusteleminen EY:llä on aika erikoista, ja sinänsä on hyvä, että se tulee esille. Minä olen ollut myös tähän saakka kovasti EY-neuvottelujen käymisen takana, mutta kun 70 prosenttia EY:n budjetista menee maatalouden ylituotantoon, panee miettimään, miten hurjaan järjestelmään me olemme menossa, jos nimenomaan ulkoministeri Väyrysen tavoin lähdetään nyt sopeuttamista hoitamaan. Hänhän on esittänyt, että Suomessa täytyy rajusti lisätä ylituotantoa, jotta me saisimme EY:stä rahaa. Panee minutkin miettimään, kannattaako tällaisia neuvotteluja ylipäänsä enää jatkaa, koska sen jälkeen, jos tällä tiellä ollaan, me olemme kuivia jo, kun neuvottelutulos on valmis.

Ed. Markkula merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Törnqvist: Arvoisa puhemies! Ed. Saario puuttui puheenvuorossaan siihen, mitä muita kustannuksia maataloudessa on. Otan esille jälleen kerran maatalouden hallinnon, jossa on hyvin suuria kustannuksia. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on muutamaa

ihmistä vaille 7 000 virkamiestä ja -naista. Maatalouden tukiaparaattia tarvitsee vierittää kahteen suuntaan. Ensin jaetaan tukea, että ihmiset tuottaisivat ja maataloudet tuottaisivat. Kun siellä tulee tuotantoa liikaa, 10—20 prosenttia riippuen tuotteesta, sen jälkeen toinen aparaatti alkaa ottaa maksuja maataloudesta, jotta maatalouden osuus vientikustannuksista tulisi täytettyä. Sitten peritään rehuseosveroa, markkinoimismaksuja, lannoiteveroja jne.

Olen monessa yhteydessä sanonut sitä, että tämän tukiviidakon ja koko maataloustulolain mukaisen tukiviidakon yksinkertaistaminen olisi valtion etu ja ennen kaikkea se olisi näiden maatalousyrittäjien etu, koska väitän, että ainakaan pienemmät maatalousyrittäjät eivät vieläkään ole selvillä, mistä kaikista paikoista he saavat tukea ja mihin heiltä perityt markkinoimismaksut menevät.

Ed. S-L. A n t t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rajamäen kanssa olemme ainakin siitä asiasta samaa mieltä, että Suomen maataloustuotannon tason pitää olla mahdollisimman lähellä kotimaan kulutusta, koska meidän luonnonolosuhteillamme me emme yksinkertaisesti kykene olemaan kilpailukykyisiä ja tuottamaan niin paljon, että meillä olisi mahdollisuus rahastaa EY:n tukijärjestelmiä. On aivan totta, niin kuin ed. Rajamäki sanoi, että EY:n maatalouspolitiikan yksi kantava ajatus onkin se, että kukin maa tuottaa niin paljon kuin kykenee, pystyy kilpailemaan ja sitten vientituki kustannetaan yhteisesti. EY:n budjetista mm. Tanska tänä päivänä nettoaa noin miljardi kruunua enemmän kuin maksaa jäsenmaksuna EY:lle. Tätä taustaa vasten se järjestelmänä on sellainen, jota ainakin itse kovasti vierastan. Ensin siellä keinotekoisesti lasketaan hintoja tietylle tasolle, siihen käytetään aikamoinen määrä tukea niin EY-alueella kuin jäsenmaissa ja sen jälkeen ei kuitenkaan voida olla varmoja, että näin tuettu hinta olisi kaupan kassalla muita huomattavasti edullisempi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Pulliaisen kannattamana ehdottanut kahta perustelulausumaa:

1) "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän, kuinka kesannointipalkkiojärjestelmää muuttamalla voidaan tulevaisuudessa estää vuokratun pellon ja joutomaaksi luokiteltavissa olevan maan käyttäminen tuotannon lisäämiseen tuotannon vähentämisen sijasta."

2) "Eduskunta edellyttää hallituksen toimivan niin, että kesannoinnista ei makseta palkkiota niissä tapauksissa, joissa peltoa käytetään poikkeusluvan perusteella rehuntuotantoon tai laiduntamiseen."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Luukkaisen 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen 1) ehdotus "ei".

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 68 ei-ääntä, 8 tyhjää; poissa 24. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luukkaisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen 2) ehdotus "ei".

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 67 ei-ääntä, 8 tyhjää; poissa 25. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta ja laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1992 ja 1993 koskevissa työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 277
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laeiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Valtion ravitsemiskeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle ja Valtion ravitsemiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 134
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kansanedustajille jaetussa päiväjärjestyksessä 5) asiana oli ehdotus laiksi Kemijoen vesistössä olevan koskiomaisuuden luovuttamisesta ja vaihdosta annetun lain kumoamisesta. Eta-sopimuksen perusteella tämä laki on ehdotettu kumottavaksi. Lakihan on kakkoskäsittelyssä jo käsitelty. Pääsihteeriltä saamani tiedon mukaan tänään on hallitukselta tullut ilmoitus, että tämä esitys pitää perua. Sen vuoksi päiväjärjestys on muuttunut. Tarkoituksena on valtion vaihtaa oma maansa Kemijoki Oy:n kanssa, jotta Vuotosallas voitaisiin rakentaa. Lakiesitys olisi pitänyt, kun se on kakkoskäsittelyä myöten käsitelty, käsitellä loppuun, siis hallituksen esitys n:o 256, niin kuin valtiovarainvaliokunta on esitellyt. Hämmästelen sitä, että tässä vaiheessa hallitus on ehdottanut lakiesityksen peruuttamista. Onko kaikki muutkin Eta-lait tarkoitus peruuttaa, kun Eta-sopimuksen voimaantulo lykkääntyy?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi Suomen rahapajasta annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 137
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotukset laeiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Valtion tietokonekeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle ja Valtion tietokonekeskuksesta annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 168
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotukset laeiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Valtion painatuskeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle sekä yhtiön eräistä tehtävistä, Valtion painatuskeskuksesta annetun lain sekä Eduskunnan kirjastosta annetun lain 9 §:n 2 momentin kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 169
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi kunnan ja kuntainliiton viranhaltijoiden virantoimituksen ja työntekijöiden työnteon palkattomasta keskeyttämisestä määräajaksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 139
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 7

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 10) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Arvoisa puhemies! Lakiesitys, jolla piti mahdollistaa viranhaltijoiden lomautus, on muuttunut viranhaltijoiden osalta tarpeettomaksi saavutetun sopimuksen vuoksi. Työntekijät, joiden kohdalla lomautus oli aiemminkin mahdollinen, joutuvat nyt räikeästi eriarvoiseen asemaan sekä muiden työntekijöiden että kuntien viranhaltijoiden kanssa. Tässä tilanteessa olisikin järkevintä, että hallitus välittömästi peruuttaisi tämän lakiesityksen. Sen säätäminen olisi tässä tilanteessa suuri virhe. Kaikki tavoitteet, jotka liittyvät kuntien henkilöstömenojen hallittuun sopeuttamiseen, voidaan toteuttaa nykyisen lainsäädännön ja tehtyjen sopimusten mukaisesti.

Tähän viitaten ehdotan, että lakiehdotus hylättäisiin.

Arvoisa puhemies! Siltä varalta, että lakiehdotusta ei hylätä, ehdotan eduskunnan vastaukseen liitettäväksi seuraavan sisältöisen lausuman, joka on hallintovaliokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa: "Eduskunta edellyttää, että kuntatalouden vakavien ongelmien edellyttämät säästöt toteutetaan henkilöstöjärjestöjen ja kuntatyönantajan yhteistyöllä ja siten, että henkilöstön irtisanomiset vältetään."

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen tekemää hylkäysehdotusta. Samoin kannatan hänen tekemäänsä lausumaehdotusta.

Kuten asian toisessa käsittelyssä totesin, laki on tullut tarpeettomaksi sen jälkeen, kun virkaehtosopimuksessa on myös kunnan henkilöstön osalta virkamiestenkin kohdalla voitu lomautuksista sopia. Kuntien työntekijöiden kohdallahan tämä on ollut aikaisemminkin mahdollista, mutta kuten ed. Urpilainen totesi, heidän osaltaan tilannetta heikennetään entisestään.

On valitettavaa, arvoisa puhemies, että suuren valiokunnan enemmistö piti jääräpäisesti kiinni siitä, että lakiehdotus on saanut tämän sisällön. Se ei ollut valmis tätä tietenkään hylkäämään, kun hallituspuolueet pitävät tästä tiukasti kiinni. Mutta suuren valiokunnan enemmistö ei myöskään ollut valmis muuttamaan tämän lain sisältöä vastaamaan edes työsopimuslain sisältöä. Näin ollen valtion ja kuntien virkamiehet tulevat jatkossa jäämään huomattavasti heikompaan asemaan kuin yksityispuolen työntekijät. Tulen seuraavan asian kohdalla esittämään myös sen hylkäämistä.

Ed. Vähänäkki: Arvoisa puhemies! Kannatan niin ikään ed. Urpilaisen molempia ehdotuksia, sekä hylkäys- että ponsiehdotusta.

Koska tämän asian yhteydessä avattiin keskustelu myös 10) asiasta, niin voinko tehdä tässä yhteydessä tehdä sitä koskevaa ehdotusta?

Ensimmäinen varapuhemies: Ehdotus on tehtävä, kun 10) asia varsinaisesti käsitellään.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Puutun tähän ponteen, jota ed. Urpilainen tarjosi hyväksyttäväksi. Mielestäni tämä on periaatteessa itsestäänselvä asia, ja tämä itse asiassa oli myös valiokunnan näkemys eli tämä ei tuo siihen mitään uutta. Toisekseen jos siitä mennään vielä aste pitemmälle ja siten, että henkilöstön irtisanomiset vältetään, niin kysyn, kuinka voisi eduskunta päättää ponnella siitä, mitä kunnissa itsehallinnollisina yksikköinä tehdään. Toisin sanoen hyvää tarkoittava ponsi on muotoiltu sillä tavalla, että siinä tavallaan toimivalta ylitetään.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nythän tässä ei ole kysymys niinkään siitä, mitkä ovat joidenkin henkilöryhmien erityisoikeudet, joita niitäkin toki on aina syytä pitää silmällä. Kysymys on ennen muuta siitä, selviävätkö suomalaiset kunnat taloudellisesta kriisistä kykenevinä hoitamaan palvelutehtäväänsä. Tässä tapauksessa on sanottava kai se, että suurempi etu menköön pienemmän edun edelle. Se, että meillä on mahdollisuus nyt myös virkaehtosopimusteitse päästä samaan lopputulokseen, mitä tämä laki toteutuessaan tarkoittaa, on pelkästään hyvä. Me kaikki toivomme, että juuri sitä kautta asiat voitaisiin ratkaista. Mutta kunnilla täytyy olla sellaisia välineitä, joilla ne kykenevät faktisia säästöjä tekemään, mikäli mikään muu keino ei ole mahdollinen.

Ed. U r p i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluaisin tähdentää sitä, että tällä ei missään tapauksessa puututa kunnalliseen itsehallintoon. Tämä ajatus, mikä tässä ponnessa on, on yksi yhteen sen ajatuksen kanssa, mikä tuposopimuksessa on hyväksytty. Siinä myös korostetaan sitä, että paikallisesti voidaan neuvotella ja sopia, miten asiat hoidetaan. Eli tämä on selkeä tahdon ilmaisu tai näkemyksen esittäminen siitä, miten eduskunta toivoisi asioita hoidettavan.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Ehkä vielä kannattaa pikkuisen jatkaa tätä keskustelua sikäli, että tämä lakihan myös lähtee siitä, että tämä antaa vain yhden mahdollisuuden ja toivotaan, että sopimuksin tämä asia hoidettaisiin. Eli tavallaan laissa itsessään on jo sisällä, että tällainen toivomus on esitetty kuntatasolla, että asia hoidettaisiin tällä tavalla. Tässä katsannossa tämä on turha.

Ed. U k k o l a : Rouva puhemies! Asia oikeastaan tuli edellisessä puheenvuorossa sanotuksi. Ei tätä lakia ole pakko käyttää. Jos kerran sopimuksin päästään asioissa ratkaisuun, niin sehän on silloin ihan hyvä asia. Tämä on olemassa vain sitä varten, jos mitään ei tapahdu. Minun mielestäni on ihan hyvä asia, että tämä laki on olemassa tulevaisuutta varten. Toivottavasti asioissa päästään neuvottelemalla sopimukseen niin, että tätä ei tarvitse käyttää ja voidaan jollain muulla konstilla palkkamenoissa säästää kunnissa ja valtiolla. Ei tämä ole mikään pakkolaki, vaan tämä on vain yksi mahdollisuus muiden joukossa.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! On erittäin mielenkiintoista, kun täällä mm. nyt ed. Ukkolakin jälleen kerran vakuutti, että tämä laki ei ole pakkolaki ja tätä käytetään vain tarpeen vaatiessa. Ed. Ukkola, toteaisin sen, että virkaehtosopimuksissa sovittu asia on sellainen, jota työnantaja voi käyttää tarpeen vaatiessa. Tätä lakia ei siihen tarvita. Mutta tosiasiahan on se, että kun tämä laki nyt tulee olemaan voimassa kaksi vuotta, ja virkaehtosopimus päättyy vuoden 93 syksyllä, niin tämä on nyt se leikkuri ja uhka, giljotiini, joka on olemassa seuraavia virkaehtosopimusneuvotteluja varten kuntapuolella niin kuin tulee olemaan myös valtion puolella. Siitähän tässä viime kädessä on kysymys. Tämä on voimassa kaksi vuotta ja virkaehtosopimukset päättyvät ensi syksynä.

Ed. S a a r i o : Arvoisa rouva puhemies! Ehkä on hyvä kuitenkin ed. O. Ojalan puheenvuoron jälkeen todeta se, että sellaista sopimusta, joka antaisi mahdollisuuden toteuttaa tämän lain mukainen järjestelmä, ei vielä tällä hetkellä ole toteutettu, joten eduskunnan on aivan välttämättä saatettava tämä laki voimaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Urpilainen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut sen varalta, että lakiehdotus hyväksytään, vastalauseeseen sisältyvää perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Anttila U., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Donner, Dromberg, Haavisto, Hassi, Hautala, Heikkinen, Hiltunen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Pekkarinen, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Puhakka, Pulliainen, Pura, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Renko, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Räty, Saapunki, Saari, Saario, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Apukka, Astala, Backman, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Helle, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Ojala O., Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alho, Bell von, Enestam, Hurskainen, Huuhtanen, Jaakonsaari, Juhantalo, Kaarilahti, Kanerva, Koski, Lahtinen, Leppänen P., Lipponen, Malm, Morri, Nyby, Ojala A., Paakkinen, Paloheimo, Pelttari, Pietikäinen S., Pokka, Pykäläinen, Ranta, Renlund, Riihijärvi, Röntynen, Saastamoinen, Salolainen ja Väyrynen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 31. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotukset laeiksi valtion virkamieslain sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 15 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 103
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 14

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hylätään.

Perustelut ovat samat kuin äsken käsitellyssä asiassa, mutta toteaisin vielä ed. Saarion aikaisemmin käyttämän puheenvuoron johdosta, että tämän syksyn tulopoliittisessa kokonaisratkaisussa, jossa myös hallitus on yhtenä osapuolena, työmarkkinajärjestöjen kesken sovittiin siitä, että niin kuntien kuin valtionkin virkaehtosopimuksissa sovitaan tästä lomauttamisesta, joten ei ole mitään tarvetta myöskään tämän lain säätämiseksi.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! Olisin kannattanut ed. Outi Ojalan tekemää hylkäysesitystä kahdestakin syystä. Ensiksikin muodollisena syynä meidän ryhmämme ja yhtynyt oppositio oli perustuslakivaliokunnassa sitä mieltä, että tämä laki tulisi perustuslaillisiin oikeuksiin kajoavana säätää perustuslain säätämisjärjestyksessä. Toisaalta olemme myös lain sisältöä vastaan. Katsomme, että tämä kohtuuttomasti koskettelee valtion pienipalkkaisten viranhaltijoiden elinolosuhteita. Asiat, jotka laissa säädetään, olisi pitänyt hoitaa virkaehtosopimusteitse.

Kannatan ed. Outi Ojalan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. O. Ojala ed. Vähänäkin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Anttila U., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Donner, Dromberg, Haavisto, Hassi, Hautala, Heikkinen, Hiltunen, Häkämies, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Markkula, Mattila, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pokka, Puhakka, Pulliainen, Pura, Rauramo, Rehn O., Renko, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Räty, Saapunki, Saari, Saario, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Apukka, Astala, Backman, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Helle, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Ojala O., Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alho, Bell von, Enestam, Hurskainen, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kaarilahti, Kanerva, Kankaanniemi, Koski, Lahtinen, Lehtosaari, Leppänen P., Lipponen, Malm, Miettinen, Morri, Nyby, Ojala A., Paakkinen, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Pietikäinen S., Pykäläinen, Ranta, Rehn E., Renlund, Riihijärvi, Röntynen, Saastamoinen, Salolainen, Vuoristo ja Väyrynen.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotus laiksi yleisistä teistä annetun lain 96 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 171
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 8

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Rönnholm: Rouva puhemies! Tämä on väärää säästämistä, joka suoritetaan väärään aikaan ja väärällä tavalla. Tämä lisää byrokratiaa tarpeettomasti. Laki on kokonaisuudessaan turha. Ehdotan vastalauseeseen viitaten lakiehdotusta hylättäväksi.

Ed. Kasurinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Rönnholmin tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Tämä esitys lisää sellaisten kuntien kustannuksia, joissa on losseja. Niiden osalta kuntien vastuu kasvaa, ja myös vasemmistoliitto on tämän lakiesityksen hylkäämisen kannalla.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Lain perusteluissa on todettu: "Tarkoituksena on joko yleisistä teistä annettua lakia muuttamalla tai liikenneministeriön päätöksellä huolehtia siitä, että niiden kuntien, joiden alueella on paikallistielosseja, taloudellinen tilanne ei tämän lakiehdotuksen johdosta huonone."
Liikennevaliokunta on mietinnössään vielä tämän uudelleen todennut ponnen muodossa eli "liikennevaliokunta edellyttää, että joko yleisistä teistä annettua lakia muuttamalla tai liikenneministeriön päätöksellä huolehditaan siitä, että niiden kuntien, joiden alueella on paikallistielosseja, taloudellinen tilanne ei tämän lakiehdotuksen toteutumisen johdosta huonone". Liikennevaliokunnan mietintö tämän kokonaisuuden hyväksyy. Tätä vaaraa, jota lain hylkäämisen ehdottajat ja kannattajat ovat esittäneet, ei ole olemassa.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Liikennevaliokunnan puheenjohtaja esitteli aivan oikein sen, mistä on kysymys, eli siitä, että uhka on siinä, että niiden kuntien kustannukset, joissa on losseja, kasvavat, ellei tule hallituksen muita toimenpiteitä. Losseja on ennen muuta saaristokunnissa, mutta muuallakin maassa. Me oppositiossa emme vain luota siihen, että hallitus näitä muita toimia suorittaisi. Tosiasiassa tulee käymään niin, että sellaisten kuntien kustannukset kasvavat, joissa losseja on. Sen vuoksi on viisasta hylätä tämä laki, jonka järkevyyttä ei muutenkaan kyllä osaa viisaana pitää. Se on aivan turhaa lainsäädäntöäkin kaiken lisäksi.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Tarkoitukseni oli kiinnittää huomiota juuri siihen, että vaikka liikennevaliokunnan mietinnössään ottama kanta mielestäni on sinänsä hyvä, tämä ponneksi luonnehdittava kanta, niin eduskunnassa on nyt kyllä kokemusta siitä, miten hallitus suhtautuu tällaisiin ponsiin. Olen samassa käsityksessä kuin ed. Tennilä äsken puheenvuorossaan.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Kuten ed. Laine totesi, niin viime aikoina on käynyt ilmi se, että tällaisilla ponsiesityksillä ei ole mitään merkitystä. Nimenomaan valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin tulkinnan yhteydessä on nyt käynyt ainakin perustuslakivaliokunnassa ilmi, että eduskunnan ponsiesitykset ovat vain hurskaita toivomuksia, poliittisia toivomuksia hallituksen suuntaan. Hallitus tekee niin kuin itse haluaa, ja sen johdosta myös tässä tilanteessa tällaisella ponsiesityksellä, mitä arvoisa valiokunnan puheenjohtaja esitteli, ei sidota hallitusta lainkaan. Sen johdosta ei voi mihinkään luottaa, kuten täällä aikaisemmin on todettu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Rönnholm ed. Kasurisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Donner, Dromberg, Heikkinen, Hiltunen, Häkämies, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Markkula, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Norrback, Näsi, Ollila, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pura, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Renko, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Saapunki, Saari, Saario, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Suhonen, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkipää, Nikula, Ojala O., Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Roos J., Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alho, Anttila S-L., Bell von, Enestam, Hurskainen, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kanerva, Kankaanniemi, Koski, Lahtinen, Laitinen, Leppänen P., Lipponen, Malm, Miettinen, Morri, Nordman, Nyby, Ojala A., Paakkinen, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Pykäläinen, Ranta, Renlund, Riihijärvi, Rinne, Röntynen, Saastamoinen, Urpilainen, Viinanen, Vuoristo, Vähänäkki, Väyrynen ja Westerlund.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 42. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

---

12) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 194
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 22

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Iivari: Arvoisa puhemies! Sekä luopumiseläkejärjestelmä että luopumiskorvausjärjestelmä, jonka säätämisestä on nyt kyse, ovat hyvin kalliita tapoja vähentää ylituotantoa. Lähivuosina nämä järjestelmät yhteensä merkitsevät veronmaksajille puolen miljardin markan laskua. Samaan aikaan yhteiskunnassa vallitsee suuri yksimielisyys siitä, että eläkeikiä tulee tuntuvasti nostaa. Muun muassa tupon yhteydessä sovittiin eläkeiän nostamista koskevista asioista. Mutta luopumiskorvausjärjestelmä samoin kuin luopumiseläkejärjestelmä lähtevät siitä, että 55-vuotias on oikeutettu luopumiskorvaukseen. Maatalous elää siis tässäkin asiassa aivan omaa elämäänsä.

Ehdotan, että lakiehdotukset luopumiskorvausjärjestelmästä hylättäisiin mietintöön liitettyyn vastalauseeseen kuuluvin perusteluin.

Ed. Rajamäki: Arvoisa puhemies! Kyseessä on sellainen osa maatalouspolitiikkaa jälleen, jossa tuetaan luopujia ja eläkeläisiä, sen sijaan että maatalouden sopeutumisessa tuki pitäisi painottaa nuoriin, tilojaan kehittämään pyrkiviin viljelijöihin. Toinen piirre tässä ovat

vielä juuri yhteensovituserot ja ikäerot muuhun eläkejärjestelmään, eli maatalouspolitiikan nimellä kulkeva laki on hyvin keskeisesti sosiaalipoliittisesti tiettyjä tukia järjestävä ja eläkejärjestelmiä lisäävä.

Nykyisessä tilanteessa, jossa työeläkeläisten ja lapsiperheiden taloutta hyvin voimakkaasti rassataan, on aika erikoista, että juuri tähän passiiviseen tukijärjestelmään panostetaan niin paljon: Kun viime vuonna vähän yli 300 miljoonaa markkaa tähän käytettiin, niin ensi vuonna käytetään jo 444 miljoonaa markkaa.

Muun muassa näistä syistä kannatan ed. Iivarin tekemää ehdotusta.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Iivarin tavoin olen huolissani siitä, että hallitus nykyisessä työttömyystilanteessa aikoo nostaa eläkeikää ja on jo tehnyt päätöksetkin eläkeiän nostamisesta, esimerkiksi yksilöllisen varhaiseläkeiän nostamisesta ensi vaiheessa 58 vuoteen. Johtopäätökseni näistä hallituksen toimista poikkeavat kuitenkin ed. Iivarin johtopäätöksistä.

Mielestäni tällaisen nuorisotyöttömyyden aikana, jolloin 30 prosenttia alle 25-vuotiaista on työttömänä ja hyvin suuri joukko sen ikärajan yläpuolellakin olevista nuorien lapsiperheiden vanhemmista, eläkeikää pitäisi todella alentaa, ei vain säilyttää maatalousyrittäjillä mahdollisuus luopumiseläkkeeseen, vaan laajentaa sama järjestelmä koskemaan myös palkansaajia ja muita yrittäjiä.

Sen vuoksi en voi yhtyä kannattamaan ed. Iivarin hylkäysehdotusta. Toivon ja uskon, että sosialidemokraatit sen sijaan kannattavat ehdotusta, jonka tänään tai huomenna todennäköisesti sosiaalivaliokunnassa ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia! Kehotan puhujaa siirtymään puhujakorokkeelle.

P u h u j a (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Eivätkö nämä punaiset lamput pala silloin, kun on varsinainen puheenvuoro? Toivon, että merkkivalo palaisi myös näissä puheenvuoroissa. Olin nimittäin pyytänyt tämän puheenvuoron vastauspuheenvuorona ja silloin osaisin sanani asettaa siihen 2 minuuttiin. Mutta kun lamppu ei pala, niin on vaikeaa. (Eduskunnasta: Ei se onnistu!) — Kyllä se onnistuu. Sen takia juuri pyydän paikaltani puheenvuoron, jotta en puhuisi liian pitkään.

Tästä asiasta jäi sanomatta ainoastaan se, että sosialidemokraattien toivon antavan tuen sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ehdotukselleni — se on 40 kansanedustajan allekirjoittama, nimelläni kulkeva aloite, jossa muuten enemmistö on sosialidemokraattisia kansanedustajia — ja kannattaisivat tämän lakialoitteen käsittelyyn ottamista, kun käsittelemme työttömyysturvalakia.

Hallitus esittää työttömyysturvamenoihin leikkauksia. Vaikka se peruikin useimmat leikkausesityksistä, niin edelleen se esittää juuri nuoriin kohdistuvaa leikkausta, jolla noin 400 miljoonaa leikataan nuorten työttömyyspäivärahoista. Tämä on mielestäni täysin väärä tapa yrittää pienentää valtion ja muita julkisia menoja, myös työnantajille tulevia työttömyysvakuutusmaksujen korotuksia.

Paljon oikeampi tapa olisi ja paljon halvemmaksi tälle yhteiskunnalle tulisi se, että me pystyisimme järjestämään nuorille töitä. Yksi keino, ei suinkaan ainoa ja riittävä, on se, että mahdollistetaan ikääntyneiden henkilöiden pääsy eläkkeelle, kun he ovat 40 vuotta tätä yhteiskuntaa rakentaneet ja palvelleet, ja annetaan ne työpaikat, jotka on mahdollista järjestää, nuorille.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Ed. Iivari on väärässä, kun hän sanoi, että on erittäin laaja yhteisymmärrys eläkeiän korottamisesta. Ei ole. Vasemmistoliitto vastustaa ehdottomasti esityksiä eläkeiän nostamisesta työntekijöiden osalta. Minä pidän henkilökohtaisesti ihan oikeana sitä, että maatalouspuolella raskasta työtä tekevät voivat lähteä eläkkeelle 55-vuotiaina. Työ on kovaa, ja se on sopiva ikä vaihtaa henkilöä, joka maataloudessa työskentelee. Minusta oli erittäin hyvä järjestelmä, että oli mahdollisuus myös työntekijöillä päästä työttömyyseläkkeelle 55-vuotiaana. Minä pidän tätä eläkeikää erittäin sopivana tämmöisissä poikkeustilanteissa.

Ed. Iivarille huomautan vielä, että yleinen keskimääräinen eläkkeellelähtöikä Suomessa on nyt 59 vuotta eikä tässä siis kovin isoa eroa tosiasiassa ole olemassakaan.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Itse asiassa edustajat Stenius-Kaukonen ja Tennilä kiinnittivät jo huomiota tähän näkemykseen, jonka ed. Iivari esitti, että eläkeikää pitäisi tuntuvasti nostaa ja että tuporatkaisussa näin myös päätettiin. En ymmärrä, että jos tuporatkaisussa ammattiyhdistysliikkeen johto on yhdessä valtiovallan kanssa sopinut selvistä heikennyksistä, sillä ve-

rukkeella myös eduskunnan, ainakaan eduskunnan vasemmistoryhmien, pitäisi antaa tukensa tällaisille heikennyksille.

En ymmärrä myöskään sitä, että tätä lakiesitystä, joka mahdollistaa viljelijöiden eläkkeelle pääsyn 55-vuotiaana, pitäisi vastustaa ja tämä pitäisi hylätä sillä perusteella, että on tehty huono ratkaisu osana tupoa.

Kiinnittäisin tässä yhteydessä huomiota siihen, että selvästikin tässä yhteiskunnassa eläkeikärajoja yritetään korottaa. On valitettavaa, että ammattiyhdistysliikkeen johto näyttää nyt niinkin voimakkaasti, kuin tupossa on tehnyt, vihreää valoa eläkeikärajojen korottamiselle. Tämä ei voi olla oikea suunta, enkä sen takia kannata myöskään tällä perusteella tämän lain hylkäämistä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! En myöskään itse kannata tämän hylkäämistä, vaan päinvastoin katson, että tämä kuuluu siihen sarjaan todella rakenteellisia muutoksia, joilla vaikutetaan siihen, että ylituotanto vähenee ja samalla otetaan järkevällä tavalla sosiaalipoliittinen ulottuvuus huomioon. Olen samaa mieltä kuin edellä puhuneet siitä, että alaikärajana tuo 55 vuotta sattuu kohdalleen, kun kysymys on niinkin raskaasta työstä kuin maatalous käytännön työnä on.

Tuonne sosialidemokraattien suuntaan heitän sen verran, että työstä ei ole ylituotantoa Suomessa nykyisin.

Ed. Ollila: Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki käytti täällä jälleen kerran hänelle tyypillisen puheenvuoron, jossa hän vastustaa vientitukea ja tuotannon supistamiseen käytettäviä määrärahoja. Edelleen hän systemaattisesti on sitä mieltä, että maataloustuotteiden hintoja pitää alentaa. Tämä on epä-älyllinen yhtälö, ed. Rajamäki. Totean, että tämä luopumiskorvausjärjestelmä toimii porkkanana tuotannon vähentämiseksi, jotta vientituki alenee. Nämä ovat sittenkin valtiovallalle edullisia sijoituksia ja antavat myös tilaa nuorille viljelijöille tuotantoon.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin tässä yhteydessä huomiota siihen, että Suomessa ihmiset keskimäärin siirtyvät verrattain nuorina eläkkeelle, ja tämä on pitkällä jänteellä suomalaiselle eläkejärjestelmälle ongelma.

Mitä maatalousyrittäjien ja muiden työntekijöiden asemaan, niin näen asian samalla tavoin kuin ed. Stenius-Kaukonen siinä mielessä, että toki samat mahdollisuudet luopumiseen pitäisi olla eri aloilla työskentelevillä ihmisillä ja tässä suhdannetilanteessa ratkaisu on inhimillinen ja monissa tilanteissa myös taloudellisestikin aivan järkevä.

Mutta pitkällä jänteellä on tarpeen, että eläkkeellesiirtymisikää saataisiin nostetuksi. Valitettavasti vain hallituksen nykyiset toimenpiteet, jotka esimerkiksi eivät kannusta ihmisiä kuntoutumaan, ovat omiaan saamaan aikaan tilanteen, jossa eläkeikärajoja kenties nostetaan ehkäpä paljonkin. Samanaikaisesti kuitenkaan ei luoda edellytyksiä sille, että ihmisillä olisi paremmat mahdollisuudet jäädä pitemmäksi aikaa työelämään.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. U. Anttilan kuten useissa muissakin puheenvuoroissa annetaan ymmärtää, että eläkkeellesiirtymisikä olisi viime aikoina alentunut. Tosiasiahan on, että se on jo nyt noussut 58:sta noin 59 vuoteen sen vuoksi, että työttömyyseläkkeen ikäraja on nostettu 60 vuoteen, ja sen vuoksi, että yksilöllisen varhaiseläkkeen hakemuksista hylätään naisilla yli puolet ja miehilläkin noin 36 prosenttia. Tämä näkyy selvästi siinä, että nyt 55—64-vuotiaiden, jotka eivät ole eläkkeellä, osuus on kasvanut. Se on lähes 200 000, kun näiden ikäluokkien yhteismäärä on noin 500 000. Uskon, että tässä joukossa olisi paljon niin maatalousyrittäjiä kuin muitakin yrittäjiä ja palkansaajia, pitkän päivätyön tehneitä, jotka mieluummin siirtyisivät eläkkeelle ja tyytyisivät vähempään.

Erityisesti kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että maatalousyrittäjien, vaikka heillä on ollut tämä luopumiseläkejärjestelmä ja siinä on säilytetty 55 vuoden ikäraja, todellinen eläkkeellesiirtymisikä on kaikkein korkein. Se on keskimäärin 61 vuotta, joten tämänkään vuoksi tätä järjestelmää ei kannata kauheasti kadehtia.

Toivon todella, etteivät sosialidemokraatit tämän keskustelun jälkeen, eivät ainakaan kaikki, kannata ed. Iivarin ja ed. Rajamäen ehdotusta. Kuten totesin, suurin osa heistä on allekirjoittanut aloitteen, jossa ei esitetä pysyvää ratkaisua, vaan kolmen vuoden ratkaisua nykyisen vaikean työttömyystilanteen johdosta, jotta kaikilla halukkailla olisi mahdollisuus eläkkeellesiirtymiseen 55 vuotta täytettyään.

Ed. Iivari: Arvoisa puhemies! Luopumiskorvausjärjestelmän piirteistä kertoo se, että 3 hehtaarin pelto ja 63 000 markan muut verotettavat tulot antavat mahdollisuuden saada luopumiskorvausta. Tässä taas sekoittuvat kovin pahalla tavalla sosiaalipolitiikka ja pyrkimys maatalouden ylituotannon vähentämiseen.

Kyllä aivan avoimesti olen valmis tunnustamaan, arvoisat vasemmistoliiton edustajat, että olen samaa mieltä tuponeuvottelijoiden kanssa siitä, että emme voi pitkällä tähtäyksellä pitää Suomessa maailman alhaisinta eläkeikää, vaan täytyy työelämää kehittämällä päästä tuloksiin, joilla eläkeikää nostetaan nykyisestä 58 vuodesta. Muun väittäminen on älyllistä epärehellisyyttä.

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Vaikka olenkin pyytänyt varsinaisen puheenvuoron, pyrin paikaltani puhumaan hyvin lyhyesti.

Nimittäin mielestäni nyt käydyssä keskustelussa menee sekaisin se, mikä on yleinen eläkkeellesiirtymisikä ja mikä on todellinen eläkkeellesiirtymisikä. Ei ole mitään mieltä tuijottaa lakiin kirjoitettuun vanhuuseläkeikärajaan, jos tosiasiallisesti ihmiset siirtyvät pääasiassa jollakin muulla ja poikkeukselliseksi tarkoitetulla tavalla eläkkeelle, on se sitten työttömyys-, työkyvyttömyys-, varhais- tai joku muu eläkemuoto.

Mitä tulee maatalouden puoleen, niin on aina avoimesti tunnustettu, että se on osa maatalouden rakennepolitiikkaa, ja käytetty vuorotellen maatalouspoliittisia ja sosiaalipoliittisia argumentteja. Tämä keskustelun tekee ontuvasti vain se, että vastaavasti muiden elinkeinohaarojen osalta ei samanlaista keinoa käytetä. Mielestäni tämä keskustelu pitäisi loppuun asti käydä, mitkä ovat ne keinot, joita käytetään maatalouden rakennepolitiikan oikaisemiseen, ja mitkä ovat ne keinot, joita käytetään maanviljelijöiden sosiaalisten etuuksien aikaansaamisen.

Käsittääkseni yleisen eläkeiän korottamista ei kannata haaveilla siinä mielessä, että se toisi jotakin ratkaisua nykyiseen työelämätilanteeseen, jossa ihmiset kaipaavat jo 50 vuotta täytettyään eläkkeelle, koska työelämä ei ole sopeutunut muuhun kuin nuorien, vastavalmistuneiden, hyvin koulutettujen miespuolisten ja samanaikaisesti kokemusta omaavien työntekijöiden vastaanottamiseen.

Tässä mielessä luulen, että meidän kannattaisi nyt katsoa maatalouden osalta tämä erityiskysymys ja keskittyä myöhemmin yleiseen eläkeikään, jota en omalta puoleltani näe tässä tilanteessa Suomelle ratkaisuna. Tulevaisuuden näköpiirissä pitäisi siirtyä yhä enemmän yksilöllisesti määriteltävään työkykyyn ja sitä kautta katsottava mahdollisuuksia rytmittää elinikäinen työpanoksensa.

Ed. Vehkaoja: Arvoisa puhemies! Eduskunnan tehtäviin kuuluu kyllä varjella tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaisuutta eri väestöryhmien kesken. Mutta kuten olemme kuulleet, maatalouden puolella historia on ollut sellainen, että sillä on oma valtakuntansa meidän yhteisen valtakuntamme sisällä, oma sosiaalipolitiikkansa yleisen sosiaalipolitiikan sisällä.

Näen kyllä ed. Iivarin ehdotuksen loogiseksi juuri tästä näkökulmasta. Tämä ei ole sillä tavalla ainutkertainen, että tällä hetkellä esimerkiksi hallintovaliokunnassa on menossa vastaavan laatuinen ehdotus: Tasa-arvoa voidaan tässä taloudellisessa tilanteessa saavuttaa näköjään vain ehdotuksilla, jotka heikentävät muiden etuja, ei niin kuin aikaisemmin, että pyrittiin parempaan tasa-arvoon parantamalla niiden etuja, joiden edut olivat heikommat. Tämä näkyy olevan juoni monissa lakiuudistuksissa.

Tähän suhdannetilanteeseen ei sovi eläkeiän nostaminen. Varsinkin yksilöllisen varhaiseläkkeen kohdalla heikennys on räikeä ja epäviisas. Olen yksi ed. Stenius-Kaukosen lakiehdotuksen allekirjoittaja ja näen, että se ei ole mitenkään ristiriidassa muiden eläkepoliittisten ratkaisujen kanssa sen takia, että se ei ole tarkoitettu pysyväksi eikä se ole tarkoitettu koskemaan yleistä eläkeiän alentamista.

Ed. Törnqvist: Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota lakiesityksen valtiontaloudellisiin vaikutuksiin. Hyvin monia budjetin heikennyksiä, jotka tehdään työttömyysturvaan, sairaisiin, koululaisiin ym., perustellaan valtiontaloudellisilla syillä tai rakenteellisilla muutoksilla.

Tässä on sellainen tilanne, kun perustellaan rakenteellisilla muutoksilla, niin tämä lisää valtion menoja. Kun luopumiseläkejärjestelmä maksoi 355 miljoonaa markkaa, muutos luopumiskorvaukseen on budjetissa 444 miljoonaa markkaa. Tällainen ns. silmänkääntötemppu aiheuttaa sen, että väkisin tulevat eri ammattiryhmät vastakkain. Kun puhutaan työntekijöistä, työttömistä, niin rakenteelliset muutokset merkitsevät aina sitä, että otetaan pois, tehostetaan

toimintaa. Mutta sitten kun on maatalousyrittäjistä kysymys, niin hyvin monesti rakenteellisiin muutoksiin vedoten lisätään rahaa, ja tämä on omiaan aiheuttamaan vastakkainasettelua maatalousyrittäjien ja muiden yrittäjien sekä työntekijöiden välillä.

Ed. U. Anttila: Rouva puhemies! Tarkennan nyt ed. Stenius-Kaukoselle omaa ajatteluani. Olen valmis tämän esityksen hyväksymään juuri tältä pohjalta, että taloudellinen tilanne on tällainen ja on järkevää suuren työttömyyden vallitessa, että nimenomaan iäkkäämmät ihmiset siirtyvät eläkkeelle ja nuoremmat pääsevät tekemään työtä. Ja tietty, maatalouden puolella on meneillään myös rakennemuutos, jonka myötä maatalousyrittäjien määrä vähenee.

Mitä tulee eläkkeelle siirtymiseen, niin olen samaa mieltä kuin ed. Halonen, että monet työelämän sisällä vaikuttavat tekijät ovat niitä, jotka enemmän heijastuvat siihen, missä iässä ihmiset tosiasiallisesti jäävät eläkkeelle. Pelkästään siis se, mikä on muodollinen eläkeikäraja, ei tähän asiaan vaikuta, ja työelämän kehittäminen on keskeinen osa sitä pitkän jänteen tulevaisuutta, ja pitäisi olla jo nykypäivää, jolla saadaan tosiasiallinen eläkkeellesiirtymisikä kohoamaan. Se on meidän eläkemaksujemme kannalta tulevaisuudessa välttämätöntä, mutta lähitulevaisuudessa olen todellakin ed. Stenius-Kaukosen lakialoitteiden kannalla siinä mielessä, että on järkevää pitää ikäraja melko alhaisena tässä vaiheessa, jolloin on massatyöttömyys koko maassa.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ed. U. Anttilan ajatuksenkulun olin varsin hyvin ymmärtänyt ja ainoastaan tarkensin hänen esittämiään kannanottoja koskien eläkkeellesiirtymisikää tällä hetkellä.

Edelleen korostan sitä, että lakialoitteemme on esitetty olemaan voimassa tasan saman ajan kuin käsitteillä oleva hallituksen esitys eli kolme vuotta: ensi vuoden alusta vuoden 1995 loppuun. Hallitushan oli päättänyt luopumiseläkejärjestelmän lopettamisesta hallitusohjelmassa, ja sen takia kun se nyt pyörsi päätöksensä, mikä mielestäni oli aivan hyvä, se ei kehdannut tätä uutta enää nimittää luopumiseläkkeeksi, vaan nyt sen nimi on, niin kuin tämän lakiesityksen nimestä näette, luopumiskorvaus. Mutta kuinka ollakaan, se on saman suuruinen kuin luopumiseläke, määräytyy samalla perusteella.

Itse olen myöskin sitä mieltä, että jos on työtä tarjolla kaikille ja jos ihmisten työkykyä pystytään parantamaan, että he jaksavat olla kauemmin työssä, olisi erittäin hyvä, että tulevina vuosina, tulevalla vuosituhannella, näin voisi tapahtua. Sen vuoksi ed. Iivarin ehdotus ja hänen mielipiteensä puhuvat jostain 2000-luvun toisella puolella olevista asioista; ne ovat ihan eri asia kuin se, mistä me puhumme tässä työttömyystilanteessa. Juuri tähän suhdannetilanteeseen meidän lakialoitteemme on tarkoitettu.

Sanotaan, että valtiontaloudelliset vaikutukset ovat suuret, niin kuin ed. Törnqvist tässä totesi. Niin kuin sanoin, jos me laskemme eläkemenot ja verrataan siihen, mitä maksaa nuorten ja vähän vanhempienkin työttömänä pitäminen, niin työttömyys tulee tälle yhteiskunnalle vuorenvarmasti paljon kalliimmaksi. Pelkästään työttömyyspäivärahamenot ovat useissa tapauksissa suuret. Jos nuoret saadaan töihin, silloin myöskin esimerkiksi ikälisämenot pienenevät, se on helppo valtion ja kunnan töissä laskea, elikkä saadaan myöskin palkkamenoissa säästöä. Eli jos laskettaisiin kokonaisuus, niin huomattaisiin, että tämä meidän ehdotuksemme on paljon edullisempi yhteiskunnalle, puhumattakaan että se on inhimillisempi ihmisille.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Monilla sosialidemokraateilla on maatalouskaihi, joka estää näkemästä selvästi sen, mistä milloinkin on kysymys. Ed. Iivarille on tullut jo suoranainen sokeus tältä osin. Hänhän kauhisteli sitä, että luopumiseläkkeen voi saada jopa pienviljelijä. Ajatelkaa! Se oli hänen vahva argumenttinsa tätä ehdotusta vastaan. Minä olen sitä mieltä, että on hyvä, kun raskaassa maataloustyössä voi lähteä 55-vuotiaana eläkkeelle, ja olen muutoinkin sitä mieltä, että eläkeiän pitää olla semmoinen, että ihminen voi vielä eläkkeellä ollessaankin kohtuukuntoisena muutaman vuoden elämästään nauttia pitkän työrupeaman jälkeen. Minä en kerta kaikkiaan käsitä näitä puheita, joita myös ed. Iivari piti, että eläkeikää pitää nostaa, varsinkaan tilanteessa, jossa maassa on 400 000 ihmistä työttömänä.

Ed. O. Ojala: Rouva puhemies! Alun perin pyysin tämän puheenvuoron ed. Iivarin puheenvuoron johdosta, ja olisin halunnut nimenomaan vastauspuheenvuoron. Mutta voin todeta, että olen pitkälti samaa mieltä kuin ed. Halonen: Ei meidän yhteiskuntamme eläkepommiksi manattu suuri uhka suinkaan ole riippuvainen siitä,

mikä on virallinen eläkeikä, vaan uhka on nimenomaan siinä, että todellinen eläkkeellesiirtymisikä on alle kaikkien virallisten eläkeikien. Nimenomaan työelämää kehittämällä ja muilla toimenpiteillä pitää pyrkiä siihen, että ihmiset jaksavat olla pidempään työelämässä.

En ole vastustamassa lakiesitystä, mutta toteaisin kuitenkin, että kyllä hallituksen pitäisi olla jotenkin looginen esityksissään. Kun yksilöllistä varhaiseläkettä ollaan nostamassa, niin kuitenkin maataloustuotannon puolella ollaan tuomassa käyttöön aivan uusi järjestelmä, jossa puhutaan ns. uinuvasta oikeudesta eli jo 5 vuotta ennen määräaikaa eli 55 ikävuoden rajaa voi tietyissä tapauksissa saada oikeuden tähän järjestelmään. Eli epälooginen tämä kieltämättä on yleisen trendin kanssa. Mutta kun muutoinkin näen, että tässä työttömyystilanteessa pitää edistää iäkkäiden ja kuluneiden työntekijöiden eläkkeelle siirtymistä, niin voin myös tämän hyväksyä.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Nähdäkseni ed. Iivari on selityksen velkaa siitä, mitä tapahtuisi siinä tapauksessa, että hallituksen esitys hylätään. Luopumiseläkejärjestelmähän loppuu tämän vuoden lopussa, ja nimenomaan tämä hallituksen nyt ehdottama luopumiskorvausjärjestelmä, joka astuu voimaan ensi vuoden alussa, korvaa luopumiseläkejärjestelmän. Jos hallituksen esitys nyt hylättäisiin, se johtaisi tilanteeseen, jossa luopumissopimuksen tehneillä tai tekevillä ei ole minkäänlaista mahdollisuutta enää eläkkeelle. (Ed. Stenius-Kaukonen: Ei pidä paikkaansa! Ei johda!) Mitä tapahtuisi siinä tilanteessa?

Ed. Törnqvistille toteaisin myös sen, että ainakin kun katsomme sosialidemokraattien vastalausetta, niin vaikuttaa siltä, että luopumiskorvausjärjestelmä tulee halvemmaksi yhteiskunnalle kuin nyt käytössä oleva luopumiseläkejärjestelmä.

Ed. V u o r e n s o l a : Arvoisa puhemies! Kun täällä muut keskustalaiset eivät ole käyttäneet puheenvuoroa, niin käytän sen ollakseni hyvin pitkälle samaa mieltä perusajatuksesta, jonka ed. Stenius-Kaukonen täällä esitti, nimenomaan siltä osin, että kyllä nykyinen ajattelu, joka sisältyy lainsäädäntöön ja siihen lakialoitteeseen, joka on tulossa, on nimenomaan yksi osa aktiivista työvoimapolitiikkaa. Sellaisena minusta se pitäisi nähdä, ja toivon mukaan myös hallituksen puolella näin asia nähdään.

Samoin yhdyn hyvin paljon siihen käsitykseen, minkä ed. Halonen toi esille, että näitä asioita pitäisi tarkastella ja katsastella laajemman kokonaisuuden näkökulmasta, jotta järjestelmiä ei luotaisi toinen toistensa päälle vaan joskus mietittäisiin myös sitä, millä tavalla niitä voitaisiin yksinkertaistaa ja järkevöittää ja katsella myös tältä osin enemmän asiakkaan kannalta.

Maatalouden osalta totean sen, mikä täällä osin on jo tullut esillekin, että tämä on maatalouden kohdalla osa rakenne- ja tulopolitiikkaa. Se on syytä myöntää. Mutta, muutamaa asiaa haluaisin vielä painottaa. Ensimmäinen on se, että laki tähtää siihen, että luopuminen nimenomaan pienviljelijöillä olisi järkevällä tavalla mahdollista. Toinen asia, jonka haluan tuoda esille, on se, että maanviljelijän on lähes mahdotonta nykyisin saada työttömyyseläkettä ja toisaalta tilastojen mukaan hyvin vaikea saada työkyvyttömyyseläkettä. Näin ollen tästä järjestelmästä tulee eräänlainen korvike niillekin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Iivari ed. Rajamäen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Andersson, Anttila S-L., Anttila U., Antvuori, Apukka, Astala, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Helle, Hiltunen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Jurva, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Kor-

honen, Korkeaoja, Korva, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laakso, Laaksonen, Lahtinen, Laine, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mölsä, Nikula, Näsi, Ojala O., Ollila, Paloheimo, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Polvi, Polvinen, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Rauramo, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Saapunki, Saari, Saario, Sasi, Savela, Seivästö, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Suhola, Suhonen, Särkijärvi, Taina, Takala, Tennilä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Vähäkangas, Väistö, Wahlström ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Backman, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Koskinen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laitinen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Paasio, Puisto, Rajamäki, Rask, Rimmi, Roos T., Rönnholm, Savolainen, Skinnari, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Vehkaoja, Viljamaa, Vuoristo ja Vähänäkki.

"Tyhjää" äänestää ed. Kauppinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alho, Bell von, Donner, Haavisto, Huuhtanen, Juhantalo, Kanerva, Koski, Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Miettinen, Morri, Niinistö, Nordman, Norrback, Nyby, Ojala A., Paakkinen, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Puhakka, Ranta, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Rinne, Roos J., Räty, Röntynen, Saastamoinen, Salolainen, Urpilainen, Viinanen, Väyrynen ja Westerlund.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 41 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 38. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 285
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 284
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotus laiksi nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 296
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta sääti lain nuorisoasteen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista jo vuonna 1991. Kokeilujen tarkoituksena oli silloin hankkia kokemuksia peruskoulun jälkeisen koulujärjestelmän kehittämistä varten pitäen tavoitteena koulutustason kohottamista, yhteiskunnan ja työelämän uusien tieto- ja taitotarpeiden tyydyttämistä, yksilöllisten opintokokonaisuuksien muodostamista ja koulutusmahdollisuuksien monipuolistamista. Tähän oli tarkoitus pyrkiä eri koulu- ja oppilaitosmuotojen yhteistoiminnalla ja avaamalla mahdollisuuksia opintojen muodostamisille yli oppilaitosrajojen. Kokeilutoimintaan oli tarkoitus silloin soveltaa ensisijaisesti ammatillisia oppilaitoksia ja lukioita koskevia voimassa olevia säännöksiä. Lakiehdotukseen sisältyvät kokeilujen edellyttämät välttämättömät säännökset.

Mitä tulee nuorisoasteen kokeilutoimintaan, ajatuksena oli etenkin ammatillisen oppilaitoksen ja lukion yhteistyöllä tarjota peruskoulun päättävälle nuorisolle nykyistä monipuolisemmat mahdollisuudet suorittaa ammatillinen tutkinto ja ylioppilastutkintoon johtava lukion oppimäärä sekä niin ikään ammatillisista lukioopinnoista sekä mahdollisesta työharjoittelusta muodostuva nuorisoasteen uusi koulutusmuoto.

Ammattikorkeakoulun toiminta-ajatuksena oli ensisijaisesti useamman ammatillisen oppilaitoksen yhteistyöllä kohottaa opistoasteen ja ammatillisen korkeakoulun koulutuksen tasoa muodostamalla nämä opinnot nuorisoasteen koulutuksen pohjalta ammattikorkeakoulututkinnoiksi johtaviksi koulutusohjelmiksi. Ammattikorkeakoulututkinnot määriteltiin tuolloin korkeakoulututkinnoiksi.

Ammattikorkeakoulukokeilu on alkanut eri koulutusyksiköissä samoin kuin nuorisoasteen koulutuskokeilu. Tässä yhteydessä haluan esittää kiitokset entiselle ministerille Kasuriselle, sillä näitä ei tänä päivänä enää olisi mahdollisuus aikaansaada. Kokeilukoulutuksen valtionosuudet ja -avustukset sekä kotikuntien maksuosuudet ja korvaukset oli tuolloin tarkoitus määrätä ammatillisten oppilaitosten ja lukion rahoitusta koskevien säännösten mukaan.

Korostan erikoisesti vuonna 1991 käsittelyssä ollutta lakiesitystä, jossa kiinnitettiin huomiota siihen, että kokeiluja ei saa tukahduttaa sellaisiin taloudellisiin kahleisiin, jotka vievät asetettujen tavoitteiden toteuttamiselta reaalisen pohjan, vaikka yleiset taloudelliset näkymät eivät ole uusille kehittämishankkeille suotuisat. Kokeiluhankkeelle on turvattava riittävät voimavarat, silloin todettiin lain käsittelyn yhteydessä. On selvää, ettei asetettuja tavoitteita koulutustason kohottamiseksi ja valinnan mahdollisuuksien lisäämiseksi voida toteuttaa ilman lisävoimavaroja. Tästä syystä niihin on panostettava eikä kokeilutoimintaa saa rajata taloudellisin perustein hedelmättömän suppeaksi. Pikemminkin pitäisi lähteä siitä, että nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilusta kehittyisi asteittain eli sitä mukaa kuin valmiutta on läpi maan käyvä uudistusliike, josta lopulliseen pysyvään uuteen järjestelmään voitaisiin siirtyä mahdollisimman pian.

Sosialidemokraattinen sivistysvaliokuntaryhmä uskoo, että pitkällä aikavälillä taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa tulemme varmastikin näkemään myös myönteisiä tuloksia moninkertaisen turhan koulutuksen vähentymisenä sekä viimeksi tietenkin kansalaisten ja työvoiman osaamisen ja taitotiedon tason kohoamisena.

Totean, että nyt käsittelyssä oleva nuorisoasteen ja ammattikorkeakoulun kokeilulaki hyväksyttiin sivistysvaliokunnassa tässä muodossa, jota nyt ollaan käsittelemässä. On valitettavaa, että oppositio ei saanut omaa ponttaan mukaan, joka olisi ollut merkittävä ja tarkoituksenmukainen, jotta voisimme turvata sekä nuorisoasteen että ammattikorkeakoulujen kohdalla samanlaisen varmuuden kuin muissa Euroopan maissa. Tämän johdosta sivistysvaliokunnan kannanottoon olisi pitänyt lisätä ponsiesitys. Mutta kun näin ei tapahtunut, niin teen tässä tämän esityksen.

Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii nuorisoasteen koulutuksen kokeiluihin ja ammattikorkeakoulukokeiluihin osoitettujen määrärahojen riittävyydestä, jotta kokeiluille laissa asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa."

Ed. A s t a l a : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Tykkyläisen tekemää perustelulausumaehdotusta.

On syytä hetken vielä viivähtää tämän lain piirissä nimenomaan sen tähden, että nyt on käsittelyssä nuorisoasteen kokeilua ja ammattikorkeakoulukokeilua koskeva lakiesitys ja kyseiset kokeilut ovat hyvin merkittävässä asemassa, kun suomalaista koulutusta ollaan ke-

hittämässä. Niillä on hyvin kunnianhimoiset, nimenomaan tulevaisuuteen luotaavat tavoitteet.

Nyt käsittelyssä olevassa laissa tehdään tiettyjä teknisiä muutoksia kokeilulakiin, jotta rahoitus voitaisiin järjestää, ja lain pykälät koskevat voimavarojen ohjaamista, rahoituksen perusteita sekä muutoksenhakua. Näiltä osin on lain käsittely sivistysvaliokunnassa ollut täysin yksimielistä.

Mietinnön osalta sivistysvaliokunta sen sijaan on ollut erimielinen, ja erimielisyys koskee nimenomaan kokeilutoiminnan rahoituksen ja erityisesti kehittämistoiminnan rahoituksen turvaamista. Vasemmistoliitto, kuten koko muu oppositiokin, olisi edellyttänyt lausumaa mietintöön ja näin siis kirjausta eduskunnan vastaukseen, jotta opetusministeriölle olisi synnytetty vahvempaa selkänojatukea kamppailussa valtiovarainministeriön punakynää vastaan. Siis tavoite oli hyvä ja tarkoituksiltaan oikea. Siinä suhteessa en ole lainkaan ymmärtänyt, miten hallituspuolueet eivät ole halunneet tällaista lausumaa tehdä.

Tämä ponsilausumaehdotus kuului sivistysvaliokunnan ensimmäisen käsittelyn jälkeen seuraavasti: "Edellä todetun johdosta valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluihin osoitetaan riittävät määrärahat kokeiluista aiheutuviin ylimääräisiin menoihin siten, että kokeiluista annetun lain 1 §:n mukaiset tavoitteet voidaan saavuttaa." Siis varsin oikeasisältöinen lausumaehdotus. Valitettavasti hallitusryhmät siis suostuivat valiokunnassa vain pitämään asiaa tärkeänä, eivät siis halunneet käyttää valiokunnan ja etenkin eduskunnan mahdollistamaa keinoa, jolla olisi voitu tukea opetusministeriötä.

Minusta hallitusryhmillä yleensäkin, ainakin puheena olevassa sivistysvaliokunnassa, olisi sekä varaa että myös syytä hieman skarpata toimintaansa ja laajentaa mahdollisuuksiaan, ainakin mikäli koulutus ja sivistys yleensä heille sydämen asia on.

Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta on mietinnössään korostanut lisäksi väliaikaisten ammattikorkeakoulujen vakiinnuttamista, kun kokemukset kokeilusta ovat riittäviä. Vakiinnuttaminen koskisi niitä kokeiluyksikköjä, jotka ovat kelpoisuutensa osoittaneet. Vasemmistoliiton mielestä kokeilua tulisi vielä laajentaa niille koulutusaloille, joille kokeilulupaa ei vielä ole myönnetty.

Minun mielestäni tuntuu aika oudolta, että varsinaista taidealan ammattikorkeakoulukokeilua ei tiettävästi vielä ole toiminnassa, vaikka korkeatasoisia hakemuksia kyllä ministeriössä olisi. Esimerkiksi Turun kaupungin taidealan ammattikorkeakouluhakemus täyttäisi kelpoisuusvaatimukset hyvinkin.

Mitä itse koulutuskokeiluihin tulee, on syytä korostaa vielä kerran niiden merkitystä koulutusjärjestelmän ja koulutuksen sisältöä kehitettäessä. Kokeilut ovatkin jo nyt matkaansaattaneet runsaasti innostusta ja kehittämistahtoa, ja paikallinen kehittämistyö on erittäin arvokas nimenomaan tällä alueella. Tässä suhteessa kaikki runsaat ennakkoluulot ja kielteiset asennoitumiset, joita viime eduskuntakauden lopulla näitä kokeiluja kohtaan tämän salin oikea puoli osoitti, ovat kyllä osoittautunet jo nyt käytännössä täysin turhiksi, epäviisaiksi, eikä niitä mielestäni olisi kannattanut silloinkaan esittää.

Valtioneuvosto on tähän mennessä myöntänyt kokeiluluvan 16:lle nuorisoasteen koulutuksen kokeiluyksikölle, joihin kuuluu kaikkiaan 142 oppilaitosta, ja 22:lle väliaikaiselle ammattikorkeakoululle, joihin kuuluu kaikkiaan 86 oppilaitosta. Innostusta on riittänyt vielä tällekin lukukaudelle, sillä ammattikorkeakoulujen kokeilulupaa oli hakenut lisäksi kaikkiaan 24 ammatillisten oppilaitosten yhteenliittymää tai yksittäistä oppilaitosta. Nuorisoasteen koulutuksen kokeilulupaa haki 4 ammatillisten oppilaitosten ja lukioiden muodostamaa yhteenliittymää. Näitä hakemuksia ei siis valtioneuvosto ole hyväksynyt.

Nämä nyt käynnistyvät kokeilut ovat siis varsin runsaita, ja niissä on erilaisia vaihtoehtoja, jotka nyt ovat kokeilujen kohteena. Ainevalinnoissa on mm. runsaasti ns. valintatarjottimia, joilla on tarjolla runsaasti kursseja muista oppilaitoksista. Nyt siis todella koulutuksen raja-aitojen poistamiseen pyritään ja eri oppilaitosten yhteistyömahdollisuuksien lisäämiseen monin eri tavoin. Nämä olivat mm. juuri niitä tavoitteita, jotka vasemmistolla täällä hyvin vahvasti olivat esillä silloin, kun kokeilulakia täällä säädettiin. Mielestäni käytäntö ja elämän arki on osoittanut sen, että olemme olleet oikeassa.

Opetusministeri U o s u k a i n e n: Arvoisa puhemies! Halusin vastata ed. Astalan puheenvuoroon siihen kohtaan, jossa hän huomautti epäilyistä tätä kokeilua kohtaan. Tosiasia on,

että hivenen epäjohdonmukaisuutta oli nyt ed. Astalan siinä puheenvuoron osassa. Nimittäin nämä epäilyt kohdistuivat nimenomaan taloudellisiin kysymyksiin, jotka valitettavasti ovat osoittautuneet rajaaviksi. Me emme ole voineet laajentaa kokeilua sillä tavoin kuin olisi ollut mahdollista tai haluttua ja nimenomaan niilläkin aloilla, joihin, ed. Astala, viittasitte.

Mutta sitä vastoin voin todeta hyvin myönteisenä niin nuorisoasteen puolelta kuin väliaikaisten ammattikorkeakoulujen puolelta, että kokeilut jatkuvat. Näissä erityisesti on myönteistä se, että ne ovat nousseet kentän tarpeista ja kentän ideoista eikä niitä ole saneltu ja määräilty ylhäältä.

Minä toivonkin, että koulutusjärjestelmämme pääsee kehittymään ja pian sellaiseksi, ettei ihmisten tarvitse anella lupaa kehittää työtään. Näin on jo käynyt. Nuorisoasteen puolellahan on jo varsin paljon poistettu lainsäädännön esteitä, joiden poistuttua voidaan työskennellä aivan luontevasti yli oppilaitosmuotojen rajojen niin kuin koulut itse haluavat.

Sallittaneen kertoa eduskunnalle se uutinen, joka on tämänpäiväinen ja mielestäni hyvä myös ed. Astalalle kertoa, että kriteeristö ammattikorkeakoulujen arviointiin on tänä päivänä saanut ehdotuksensa. Seuranta- ja arviointityöryhmä, joka on tätä asiaa pohtinut, on väliraporttinsa minulle tänä päivänä antanut. Se on mielenkiintoinen asiakirja ja huolehtii hyvin paljon niistä asioista, joista sivistysvaliokunta mietinnössään aivan sopivalla tavalla huomauttaa. Meillä on tärkeätä pitää samalla kertaa jalat maassa, vaikka meillä pitää olla kokeilujen puolella pää pilvissä sopivassa suhteessa.

Arviointijärjestelmä hoitaa tosiaan sitä, että ammattikorkeakoulukokeilussa on mahdollisuus uudistaa sekä koulutusjärjestelmää että erityisesti koulutuksen sisältöä, oppilaitosten toimintatapoja. Kokeilu tähtää koulutuksen tason nostamiseen ja laaja-alaistamiseen. Sillä selvitetään, millaisilla opetuksellisilla ja hallinnollisilla järjestelyillä sekä koulutusyksiköiden yhteistyöllä parhaiten voidaan kohottaa lähinnä ammatillisen opistoasteen ja korkea-asteen koulutuksen tasoa korkeakoulutyyppisemmäksi ja samalla monipuolistaa myös koulutuksen tarjontaa.

Tämä asia etenee. On erittäin hyvä, että sivistysvaliokunta on asiaa käsitellessään keskustellut ja löytänyt vaihtoehtoja. Asia menee eteenpäin, ja toden totta onkin paikallaan, että kun näitä kokemuksia saadaan, myös päätelmiä ja päätöksiä tehdään eikä niin, että asiat jatkuvat ja jatkuvat. Siihen olen ministerinä hyvin valmis.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opetusministeri virkansa ja varmasti myös tahtonsa vuoksi antoi varsin valoisan kuvan kokeilutoiminnasta ja sen tulevistakin mahdollisuuksista. Hän näki ainoastaan valtiontaloudelliset esteet kokeilujen laajentamiselle ja myös sisällölliselle parantamiselle.

Tässä yhteydessä, kun olemme hyvin tärkeän asian osalta keskustelussa, olisin odottanut, että opetusministeriö olisi myös arvioinut sitä, mikä vaikutus tulee olemaan kokeiluihin, kun tavallaan mm. lukukausimaksujen, osin korkeidenkin lukukausimaksujen, muodossa estetään nuorten mahdollisuuksia lähteä mukaan uudenlaiseen ja uusia avauksia suorittavaan koulutukseen. Nämä lukukausimaksut, jotka ovat varsinaisia uhkakuvia, ovat näköjään toteutumassa. Onko ministeri tältä osin näkemässä kokeilua vaikeuttavia esteitä nousemassa esille?

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todella nämä kokeilujen arviointijärjestelmät ovat erittäin mielenkiintoinen asia. Erikoisesti silloin, kun laatua ja tasoa pyritään nostamaan, laadun tarkkailu ja määrittely on myös erittäin mielenkiintoinen asia. Minua kyllä hieman pelottaa jo näin etukäteen sen tähden, että nykyinen koulutuksesta vastaava eliitti on kovin vahvasti kilpailuhenkeen sidotun koulutuksen kannalla. Tällöin arviointijärjestelmässä ja -kriteereissäkin voivat tulla painotetuiksi tällaiset asiat. Toivon mukaan ei näin kuitenkaan olisi, vaan sivistyskoulutus ja sivistys-Suomi olisivat ikään kuin pääasiana.

Mitä tulee ennakkoluuloihin ja kielteisiin asenteisiin, minä puhuin niistä ennakkoluuloista ja kielteisistä asenteista, joita mm. kokoomuksella ja keskustapuolueella oli varsin runsaasti silloin, kun kokeilulakia säädettiin. Niistä puhuin ja tarkoitin, että ne siis käytäntö on osoittanut turhiksi ja epäviisaiksi.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokeilut missä tahansa on minun mielestäni hyvin huolellisesti evaluoitava, ennen kuin niistä voidaan tehdä lopullisia johtopäätöksiä. Kuulimme äsken ministeri Uosukaiselta, että ammattikorkeakoulujen arviointia koskeva kriteeristö on juuri nyt opetusministeriössä valmistunut, mikä on erinomaisen hyvä asia ja sitä on todella tervehdittävä ilolla.

Minä ihmettelen kuitenkin hieman sitä, kuinka opetusministeriössä on voitu varsin pitkälle valmistella asetusluonnos ammattikorkeakoulututkintojen asemasta ja vertailtavuudesta korkeakoulututkintojen kanssa, ennen kuin me olemme saaneet perusteellisempia tuloksia ammattikorkeakoulukokeilusta ja siitä, kuinka tutkinnot oikein lähtevät sujumaan.

Opetusministeri U o s u k a i n e n: Arvoisa puhemies! Vastaan ensin ed. Astalalle. Evaluointijärjestelmä ja -kriteeristö on monipuolinen. Kyllä siellä mukana on luonnollisesti myös taloudellisuus ja tehokkuus, mutta myös vaikuttavuus ja nimenomaan laatu. Siinä on niin paljon kuin mahdollista kiinnitetty huomiota sekä oppilaitosten omaan itsearviointiin että ulkopuoliseen evaluointiin, johon taas ed. Luhtanen viittasi. Minusta myös on hyvä, että työryhmä, joka ministeriöstä käsin on asetettu, on saanut ensimmäisen väliraportin nyt valmiiksi tässä vaiheessa, niin että oppilaitosten kanssa yhdessä voidaan myös ne luoda aivan niin sivistyksellisiksi ja tehokkaiksi kuin mahdollista ja myös sellaisiksi, että ne tekevät oikeutta ihmisille ja oppilaille, jotka siellä opiskelevat.

Ed. Lahti-Nuuttila, luonnollisesti myös taloudellinen seikka on hankaloittava. Meidän täytyy vain yrittää elää tämän, miten sanotaan, talven yli, kuten sanoivat ennen vanhaan Ryysyrannan Jooseppi ja hänen rouvansakin, että "pääsis kesään". Jollei nyt ihan näin, mutta sen verran leikkiä sallittakoon.

Ed. Luhtanen, se on todellakin oikea määritelmä, että kyseessä on asetusluonnos. Minusta myöskään ei voi tehdä liian pikaisia päätelmiä eikä myöskään sellaisten pohjalta asetuksia antaa, mikä tulkoon tässä samalla sanotuksi.

Ed. G u s t a f s s o n: Arvoisa rouva puhemies! Hetki sitten edustajat Tykkyläinen ja Astala käyttivät varsinaisen puheenvuoron ja puhuivat hyvin tästä asiasta, mutta sanoisin, että jossain määrin yleisellä, periaatteellisella tasolla. Mutta se oli tärkeää puhetta sen takia, että asia on juuri näin. Tämä ammattikorkeakoulukokeilu ja nuorisoasteen kokeilu ovat erittäin merkittäviä, kunnianhimoisia koulutuspoliittisia uudistuksia, joihin emmeitä tällä kokeilulla haetaan. Sivistysvaliokunnassa opposition taholta mutta uskoakseni varmaan osaksi hallituspuolueittenkin taholta koetaan aidosti nyt taloudellinen tilanne, joka on viemässä pohjaa pois tältä merkittävältä kokeilulta. Tältä osin voi sanoa, että huono aika osui tältäkin osin nyt huonoon ajankohtaan. On syytä pelätä, että ammattikorkeakoulukokeilu erityisesti ei ehkä anna todellista kuvaa kokeiltavana olevasta asiasta.

Mutta, arvoisa puhemies, pyysin puheenvuoron tuodakseni keskusteluun elämän makuisen näkökulman. Nimittäin sillä, että oppositio ajaa ja esittää asiaan ponttaan, on pohjansa elävässä elämässä. Nimittäin kokeilussa olevat ammattikorkeakoulut joutuvat nyt kokeilua suorittamaan todella niukoin resurssein.

On harmi, että ministeri Uosukainen joutui nyt muiden kiireittensä vuoksi poistumaan salista. Anteeksi, ministerihän on täällä, hienoa!

Nimittäin Tampereellahan on maineikas Tampereen teknillinen oppilaitos, jonka juuri eläkkeelle jäänyt rehtorihan sai professorin arvonkin, ja tämä oppilaitos, jos mikään, täyttää monia niitä tieteellisyydenkin kriteerejä, joita nyt näiltä oppilaitoksilta on ihan oikein perätty. Saamani selvityksen mukaan, kun peräsin oppilaitokselta, mikä resurssitilanne tämän kokeilun osalta tällä hetkellä on, se oli aika kurjaa kuultavaa. Nimittäin Tampereen teknillinen oppilaitos on siis iso oppilaitos, kouluttaa teknikkoja ja myös insinöörejä, joista insinöörien osuus on noin 1 400—1 500 insinööriopiskelijaa. Uskoo ministeri tai ei, uskovat kollegat tai eivät, kokeilumääräraha näille insinööreille oli 16 600 markkaa. Sen lisäksi tulee tutkimustoimintaan jonkin verran erikseen ja myös läänin kehittämisrahaa on tullut nimenomaan tälle oppilaitokselle. Mutta ei tarvitse olla mikään koulutus- ja sivistyspolitiikan asiantuntija todetakseen, että tällainen 16 600 markkaa on todella nöyryyttävän mitätön summa.

Kun vielä nämäkin oppilaitokset ovat joutuneet tuntikehysten supistamisen vuoksi todella pienentämään toimintaresurssejaan, käytännössä suurentamaan opetusryhmiä, tämäkin on johtamassa siihen, että monimuotoista opetusta, jota tämän kokeilun yhteydessä nimenomaan kaivattaisiin ja tarvittaisiin, ei ole juurikaan mahdollista tehdä. Tämäkin minusta nyt riittää perustelemaan sitä, että jollei sivistysvaliokunta nimenomaan ponnen muodossa halua kiinnittää resursseihin huomiota, täytyy se sitten tehdä eduskunnan. Sen takia olemme opposition puolesta halunneet resursseihin huomiota kiinnittävän ponnen tuoda saliin.

Liikenneministeri N o r r b a c k: Arvoisa puhemies! Haluan vain muistuttaa, että kun edellisen hallituksen aikana kokeilutoimintaa suunni-

teltiin, lähdettiin siitä, että tähän kokeiluun ei tarvita uusia resursseja juuri ollenkaan tai tarvitaan hyvin vähän, tämä on sisällöllinen ja organisatorinen muutos, mutta tähän ei tarvittaisi uusia rakennuksia ja sen tyyppisiä lisäresursseja. Tästä olimme yksimielisiä silloin, kun ed. Gustafssonin puolue myös kantoi osavastuun kokeilusta ja toiminnasta. Minun kantani on edelleen sama. Ei minulla ole mitään sitä vastaan, että SDP vaihtaa mielipidettä, mutta ainakin silloin olimme samaa mieltä, ja minun kantani ei ainakaan tältä osin ole muuttunut.

Sanoisin vain evaluaatiosta, että minusta on tärkeätä, että seurataan toimintaa ylipäätään koulutuskentällä riippumatta siitä, onko kysymys kokeilusta vai varsinaisesta toiminnasta. Näin ollen on tietenkin tärkeätä, että seurataan tämän kokeilun aikana, mitä saadaan aikaan, mutta sehän pätee koulutuskenttään ylipäätään. Minä olen vakuuttunut siitä, että tämä muoto on tullut jäädäkseen, ja sen puolesta olen valmis myös tekemään hyvin aktiivisesti työtä. Me tarvitsemme ammattikorkeakouluja ja sen tyyppistä koulutusjärjestelmää, mutta vähintään yhtä tärkeää on nuorisoasteen kokeilu, ja toivon, että se lähtisi vähän aktiivisemmin liikkeelle.

Sen sijaan en ole peruskouluasteella niin kovin kiinnostunut valinnan vapaudesta. Nuoret, varsinkin kun käyvät yläastetta, ovat siinä iässä, että eivät välttämättä ole teoreettisista opinnoista erityisen kiinnostuneita. Näin ollen minä en ole valmis muuttamaan tuntijakoa nyt mitenkään vaan lähden siitä, että käytetään nyt mieluummin henkisiä kuin taloudellisia voimavaroja, koska niitä on niukasti, koulutusjärjestelmän sisäiseen uudistamiseen siltä pohjalta, jolta kokeilu on lähtenyt liikkeelle.

Opetusministeri U o s u k a i n e n: Rouva puhemies! Ministeri Norrbackin nimenomaan evaluaatiota koskevaan puheenvuoron osaan on helppo yhtyä, ja myös minä hyvin muistan, miten ministeri Norrback tuolloin jo eräissä keskusteluissa on korostanut sitä, ettei tuolloin luvattu mitään lisävaroja. Se pitää paikkansa. Meillä valiokunnassa, jossa tuolloin asiaa valmisteltiin, keskusteltiin paljon siitä, että ainoastaan kohdennetaan varoja paikasta toiseen. Tällä kohdentamisella erinomaisen halukkaat oppilaitokset, ed. Gustafsson, saivat ne resurssit, jotka käytettävissä olivat.

Minä olen itse ollut koko ajan vähän toista mieltä. Olen sitä mieltä, että kun nostetaan laatua, siinä tarvitaan opettajankoulutukseen, kansainvälisiin projekteihin, uudenlaisiin ajatuksiin ja niiden toteuttamiseen myös varoja. Mutta vaikka niitä on niukalti, kohdentaminen kuitenkin auttaa. Sen olen nähnyt itse myös siinä, että kokeilu tosiaan on positiivista ja etenee hyvin.

Sekin on huomautettava, että ed. Gustafssonin esille ottamat rahalähteet pitävät paikkansa. Myös oppilaitokset ovat aika lailla luovasti, jopa palvelutoiminnalla, kehitelleet omia kokeilurahojaan. Mielestäni se on hieno juttu. Kun ajattelen vaikkapa Haaga Instituuttia, joka on omalla palvelutoiminnallaan saanut varoja, jopa diakonissalaitoksia jne., joissa palvelutoiminnassa erilaiset asiat ovat auttaneet varainkeruuta, mielestäni siinä ei ole mitään pahaa, koska se on ihan normaalia elämää ja sitä, että jo oppilaitoksissa ruvetaan miettimään, mitä elämä on.

Kaiken kaikkiaan sosiaalinen tilaus on ihan selvä ja työ etenee hyvin. Nyt, kun kriteeristö on sellainen, että sitä ei ole niitattu kiinni mitenkään taaskaan pakkopaidaksi oppilaitosten päälle vaan sellaiseksi, että se kehittää laatua ja pyrkii luomaan myös kokeilijoiden kanssa yhdessä uusia kuvioita ja väliraportointi jatkuu, mielestäni se on oikeaa sekä soveltavaa että myös tieteellistä evaluointia.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Norrbackilla oli varsin erikoinen ja omalaatuinen käsitys siitä, että kokeilutoiminta ei edellyttäisi juurikaan mitään taloudellisia resursseja lisää.

En voi ymmärtää lainkaan tällaista käsitystä. Sivistysvaliokunnassa silloin, kun asiaa käsiteltiin, jokainen ymmärsi, että toki tähän tarvitaan taloudellisia resursseja lisää. Se on totta, ettei juurikaan eritelty summia, kuinka paljon tarvitaan, mutta jokainen ymmärtää, että tarvitaan, koska siinä kokeillaan uutta ja nimenomaan sellaista, joka edellyttää varoja. Näitä asioita ei juurikaan muuten käytännössä voi kokeilla. Tässä suhteessa yhdyn siis ministeri Uosukaisen käsitykseen siitä, että toki taloudellisia resursseja tarvitaan.

Budjetissa on nyt 10 700 000 markkaa kokeilutoimintaan. Tämä on todella vähän. Kun ajatellaan, että oppilaitoksia on nyt 228, jotka kokeilevat, ei siinä kovin suurta summaa yhdelle oppilaitokselle tule kokeiluedellytysten täyttämiseen, jotka vaativat siis rahoitusta. Kaikki ei vaadi rahoitusta, tarvitaan paljon intomieltä ja paljon uudistustahtoa, ja sitä on osoittautunut kentällä paljon olevan.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Ei minulla ole mitään sitä vastaan, jos joku löytää rahaa jostakin. Varsinkin, jos kollega, ministeri Uosukainen löytää, totta kai saadaan käyttää, mutta tiedetään, että pitäisi säästää kaikkialla. Muistutan vain siitä, että siitä oltiin samaa mieltä edellisessä hallituksessa, että tämä ei ole suuria taloudellisia resursseja vaativa uudistus.

Muistutan myös siitä, että nuorisoasteella meillä on edelleen 1,3—1,4 opiskelijapaikkaa oppilasta kohden. Teoreettisesti se on jo ylimitoitettu. Mutta se on tietenkin hyvä siinä mielessä, että oppilaalla on valinnanvaraa ja hän voi täydentää koulutustaan. Mutta kun on resursseja tällä tavalla, silloin on enemmän kysymys siitä, miten niitä käytetään, kuin siitä, että joka kerta tarvitaan uusia.

Haluan myös kiinnittää huomiota siihen tärkeään asiaan, josta puhutaan liian vähän, nimittäin motivaatioon. Ei voi olla niin, että mittari on päällä jokaisesta uudesta liikkeestä, joka tehdään yhteiskunnassa, eikä uudistustyö lähde automaattisesti siitä, että tarvitaan markkoja ja liksaa lisää jokaisesta muutoksesta, vaan pitää voida lähteä siitä, että uudistusten kautta voidaan saada jopa säästöjä aikaan ja parempaa toimintaa. Tämä pätee jopa kansanedustajan työssä. Sen verran itsekritiikkiä pitää voida harrastaa kaikkialla, myös koulutuskentällä, missä kuitenkin kannetaan vastuuta tulevaisuudesta. Se linja on täysin väärä, jos jokaisesta uudistuksesta pitää ensin kuitata rahaa ulos.

Ed. K a s u r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Norrback edellä totesi, että meillä on nuorisolle tarjolla koulutuspaikkoja 1,4 per oppilas. En tiedä, miten ministeri Norrback selittää sen, että esimerkiksi nyt on yhteishaun jälkeen koulutuspaikkojen ulkopuolella tällä hetkellä 60 000 nuorta. Mielestäni nämä luvut eivät tältä osin pidä paikkaansa.

Haluan muistuttaa vielä siitä periaatteesta, että kun kokeilutoimintaa käynnistettiin ja kokeiluluvat myönnettiin edellisen hallituksen viimeisinä päätöksinä, siinä yhteydessä liikkeelle lähdettiin siitä, että nimenomaan osa rahoituksesta saatiin siirtämällä väliaikaisesta ammatillisesta koulutuksesta kokeilutoimintaan.

Toinen periaate, jota oppilaitokset itse olivat harkinneet, oli se, että nimenomaan tuntikehys ja siinä oleva liikkumavara hyödynnetään myös kokeilutoimintaan. Nyt on valitettavaa, että hallitus on omalta osaltaan tehnyt päätöksiä, joilla se on leikannut tuntikehystä. Näin ollen se on myös vääjäämättä vaikuttanut siihen, että kokeilutoimintojen osalla on myös taloudellisia uhkatekijöitä ja ne ovat todellisia. Sen vuoksi oppositiopuolueiden ponsi opetusministerin tueksi onkin hyvin perusteltu, kun muistetaan tosiasia, mitä viime aikoina on tapahtunut.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Norrback kyllä minun mielestäni puhuu siinä määrin hurskastelevalla yleisellä tasolla tästä asiasta, että tuntuu siltä kuin hän ei olisi koskaan kuunnellut yhdenkään kokeiluyksikön ääntä, sen mielipidettä, siis todella asiantuntijoiden mielipidettä tästä asiasta. Me olemme nimittäin kuunnelleet niitä, ja sen tähden tuntui aika lailla vastenmieliseltä kuulla tämä ministeri Norrbackin puheenvuoro.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa rouva puhemies! Nuorisoasteen tai ammattikorkeakoulukokeilun saaminen mille tahansa paikkakunnalle on tälle paikkakunnalle aina merkittävä asia. Kuten olemme täällä kuulleet, on paljon paikkakuntia, joilla on ollut huonompi onni tässä asiassa, ja niillä on vieläkin suunnitelmia, joita ei ole päästy toteuttamaan.

Kun äsken virisi keskustelu, jossa oli vähän eipäs — juupas-asettelu sen suhteen, tarvittiinko ja tarvitaanko näihin kokeiluihin lisämäärärahoja vai ei, niin jää kyllä kummastelemaan perusteiltaankin koko tätä kokeilulainsäädäntöä, jos nimittäin todella on niin, että mistään lisämäärärahasta ei olisi kysymys. Silloin jää todella peräänkuuluttamaan syytä, miksi niin monille kokeilua anoneille oppilaitoksille ei sitä statusta ole annettu. Tiedän, että tällä hetkelläkin on sisällä anomuksia, joissa ei mitään muuta valtiovallalta pyydetä kuin kokeilustatusta, jotta voitaisiin tästäkin kokeilusta antaa uudellakin paikkakunnalla yhtä hyvä päästötodistus kuin muilla paikkakunnilla jo voidaan saada.

Tämä asia pitäisikin saada jotakin tietä järjestykseen. Mutta ehkä tämä on hyvä esimerkki myös meidän yhteiskuntamme ylibyrokratisoimisesta sellaisella kohdalla, jolla voitaisiin vähän lievemminkin toimia. Mutta tietysti jos tullaan valtion kukkarolle, niin silloin ymmärrän tällaisen ankarien kriteereiden käyttämisen, ja kun on paljon tarjontaa, myös karsintakeinojen etsimi-

sen, kun kaikki eivät mahdu määrärahan puitteisiin.

Varsinaisesti pyysin tämän puheenvuoron myös toisesta syystä. Kun valiokunta mietinnössään toteaa, että valiokunnan mielestä "tulisi kuitenkin tutkia, onko tarvetta vielä laajentaa kokeilua sellaisille koulutusaloille, joille kokeilulupaa ei ole myönnetty", katson, että tämä näkökulma on vieläkin puutteellinen, koska on varmasti kokeilualoja, joilla kannattaisi kokeilla lisää. Kun ed. Astala toi taidealan kokeilut esille, niin omasta puolestani tuon esille asian, joka voi monia teistä muuten ihmetyttää.

Tässä valtakunnassa ei ole yhtäkään kaksikielistä ammattikorkeakoulukokeilua. Me elämme kaksikielisessä valtakunnassa, meillä on valmiiksi kaksikielisiä oppilaitoksia, mutta, hyvät edustajaystävät, tätä asiaa koskevassa asetuksessa on käytännössä kielletty kaksikielisten kokeilujen toimeenpano. Tämä syvällä tavalla koskettaa tietysti omaa kotiseutuani, missä on useita keskiasteen kaksikielisiä oppilaitoksia valmiiksi olemassa, ne ovat anoneet kokeiluja. Mutta asetustekstissä sanotaan, että kokeilun kielenä joko suomi tai ruotsi.

Tämä on aika kapea näkemys meidän koulutustarpeestamme ja kouluttautumistarpeestamme, kielestä ikään kuin tässä pienessä yhteydessä tulikin tärkein kohta eikä siitä, mitä aloja halutaan opiskella ja kuinka. Eikä se kielikään tullut tässä riittävän tärkeään asemaan, koska nykyaikana ja varsinkin tulevaisuudessa meidän on oltava valmiita antamaan opetusta myös muilla kielillä. Mainitsen esimerkiksi englannin kielen. Tätähän jo toteutetaan. Kysymys on siitä, että valtiovallan toimesta ei ole haluttu säännöksiä tuoda sille tasolle, millä valmiudet ovat jo kunnissa ja paikkakunnilla olemassa.

Toivon, että tämä asetuksessa nyt oleva este voidaan mitä pikimmin poistaa samassa yhteydessä, kun muutoinkin nyt taas tarkastellaan kiinteämmin ammattikorkeakoulukokeilun tulevaisuutta, ja näin päästä siihen normaalitilanteeseen, että kaksikielisessä Suomenmaassa voi olla valtiovallan sitä kieltämättä myös kaksikielisiä ammattikorkeakoulukokeiluja ja nuorisoasteen kokeiluja. Tällä tavalla myös esimerkiksi kaksikielinen Vaasa voisi päästä keskusteluun mukaan.

Ed. Hacklin: Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron perustellakseni lyhyesti opposition ponsiesitystä. Perustelut ovat täällä eri puheenvuoroissa jo aika kattavasti esille tulleet. Totean kuitenkin vielä pari asiaa.

Tämä hallituksen lakiesityshän on perusluonteeltaan tekninen, eli tämä kokeilulaki halutaan sopeuttaa valtionosuusuudistukseen ja uuteen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslakiin, ja se on sinänsä ihan oikea periaate, niin kuin täällä on todettu, siinä ei ole mitään ongelmaa.

Ongelma muodostuu siitä, että kun valtionavun perusteena olevaa oppilaskohtaista yksikköhintaa lasketaan, ei ollenkaan oteta huomioon kokeilun mahdollisesti tuomia lisäkustannuksia. Sanon mahdollisesti, koska voi tietysti olla niinkinpäin, että kokeilu myös halventaa kustannuksia, mutta on tekijöitä, jotka myöskin lisäävät niitä, ja tämä yksikköhinta on liian mekaaninen, se ei kokeilun joustavuuden tarvetta ota huomioon. Sellaiset asiat, jotka keskustelussa on mainittu, kokeilulle tärkeät asiat kuten suunnittelu, kehittämistoiminta, tutkimistoiminta, kansainväliset projektit jne., tarvitsevat lisärahoitusta, ja sitä varten pitää olla joustovara, joustoraha, olemassa, mitä tämä ponsiesitys haluaa tukea. Se on kovin pieni ensi vuoden budjettiin emmekä me tässä lisää esitä. Mutta joustovara pitää olla, että kokeilujen tavoitteet voidaan saavuttaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Tykkyläinen ed. Astalan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii nuorisoasteen koulutuksen kokeiluihin ja ammattikorkeakoulukokeiluihin osoitettujen määrärahojen riittävyydestä, jotta kokeiluille laissa asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Tykkyläisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 47. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotukset laeiksi kansanopistojen valtionavusta annetun lain 1 ja 2 a §:n, lastentarhanopettajaopistoista annetun lain 1 ja 2 §:n sekä musiikkioppilaitoslain 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 297
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 304
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät ensimmäinen, kolmas ja neljäs lakiehdotus sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä ehdotettu viides lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Ensimmäinen, kolmas, neljäs ja viides lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä toisen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain 9 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta vuonna 1993 sekä laiksi työntekijäin työeläkemaksun huomioon ottamisesta päivärahoissa

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 303
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 43

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykseen sisältyy kaksi lakiehdotusta, joilla heikennetään eläkeläisten indeksikorotuksia yli 700 miljoonaa markkaa ja sen lisäksi päivärahan saajien indeksikorotuksia yli 300 miljoonaa markkaa. Eli taas yli miljardi markkaa viedään pääasiassa pienituloisilta ihmisiltä, pienituloisilta eläkeläisiltä ja paljon sairastavilta työntekijöiltä. Myös työttömyyspäivärahojen indeksikorotukseen, jos sitä yleensä saadaan, tällä vaikutetaan.

Toisen lakiehdotuksen sisältö tavallaan vielä kaksinkertaistaa heikennykset. Myös niiltä ihmisiltä, jotka ensi vuonna jäävät eläkkeelle taikka alkavat saada päivärahaa, kun heidän päivärahansa perusteena on palkka ja he saavat ansiosidonnaista etuutta: työttömyys- tai sairauspäivärahaa, näissä tapauksissa heikennetään palkkaa niin, että tehdään 3 prosentin TEL-maksun vähennys. Vastaavasta syystä siis pienennetään TEL-indeksin korotusta 1,5 prosenttiyksiköllä. Se olisi oikeastaan 1,9 prosenttia ensi vuoden alusta, mutta nyt se tulee olemaan vain 0,4 prosenttia. Siis tällä kaapataan yli miljardi markkaa pääasiassa pienituloisilta ihmisiltä.

Sen vuoksi, arvoisa puhemies, ehdotan, että molemmat lakiehdotukset hylätään. Tämä oli yksi niitä keskeisiä teemoja, joita eläkeläiset viime torstaina tuodessaan tekari-joulukuusen pääministeri Aholle ja ministeri Viinaselle vaativat. En tiedä, mikä lie sen joulukuusen kohtalo. Hävitköön se, mutta hylättäköön tämä ehdotus.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemiä ehdotuksia.

Tämähän on jälleen esitys siitä, kuinka eläkkeellä olevien, omalla työllään oman eläkkeensä ansaitsevien eläketurvaa heikennetään ja myös päivärahoja heikennetään runsaalla miljardilla markalla. Tämä hallituksen leikkaamislinjahan on mennyt käytännössä jo niin pitkälle, että kun tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä etsittiin työttömyysturvan rahoitusmahdollisuuksia mm. sairausvakuutuksen päivärahasta 0,2 pennillä, niin tämä osoittautui mahdottomaksi sen takia, että on leikattu jo niin paljon, että tämä olisi tuonut liikaa rahaa. Siis hallituksella ei ole enää kuvaa siitä, paljonko se leikkaa ja paljonko se korottaa näitä maksuja. Tässä työeläkejärjestelmän leikkaamisessa pitkällä tähtäyksellä on kysymys erittäin isoista asioista, koska työeläke indeksi mukaanluettuna on matemaattisesti hyvin monimutkainen ja tuottaa pitkällä tähtäyksellä eläkeläisten näkökulmasta erittäin karmean lopputuloksen. Valtion ja kuntien talouden kannalta tällä ei ole juurikaan merkitystä. Sen, minkä valtio ja kunnat eläkemenoissa säästävät, sen ne verotuloissa menettävät. Tämäkin kuvastaa sitä, että hallitus ei oikein tiedä, mitä se on tekemässä, onko se säästämässä vai leikkaamassa vain sen takia, että nyt pitää leikata.

Kuten aikaisemminkin olen todennut, niin tässähän olisi tietysti parasta, että leikataan kaikki. Mennään kotiin ja sammutetaan valot, niin ollaan juuri siinä, mihin hallitus on tätä maata ajamassa.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä hallitus on ennakoinut tulevan tilanteen, ja jotta se ei menettäisi näitä verotuloja, joiden menetykseen nämä lakiehdotukset johtaisivat, hallitus on tuonut eduskuntaan toisen ehdotuksen, jolla se korottaa eläkeläisten verotusta muiden lisäksi. Myös palkansaajien verotusta kiristetään näillä maksuilla. Mutta eläkeläisille asetetaan 2 pennin ylimääräinen sairausvakuutusmaksu ja pennin ylimääräinen kansaneläkevakuutusmaksu, joten silläkin hallitus ottaa taas toista miljardia markkaa näiltä samoilta ryhmiltä, joten kyllä se varmasti säästää paljon pienituloisten ihmisten kustannuksella.

Mutta ehkä vielä kannattaa tarkentaa sitä, mitä ed. Skinnari sanoi maksujärjestelmästä. Tänään ollaan lähettämässä valiokuntaan työttömyysvakuutusmaksua työntekijöille, palkansaajille. Olisi ollut erittäin yksinkertaista kerätä se sairausvakuutusmaksua korottamalla ja osoittaa se sitten työttömyyspäivärahoihin. Mutta sitä menettelyä ei voitu käydä, koska valtiovarainministeriön edustajan mukaan olisi näyttänyt liian pahalta, jos sairausvakuutusrahasto olisikin tuottanut käytännössä satoja miljardeja markkoja ylijäämiä, koska näitä maksuja nimenomaan eläkeläisillä on niin paljon korotettu, että lopputulos olisikin se, että sinne jääkin ylimääräistä rahaa varastoon, koska hallitus ei ole osannut suhteuttaa oikein. Se on heikentänyt etuuksia ja lisännyt verotusta ja lopputulos on se, että nyt jääkin rahastoon rahaa. Tätä se ei kuitenkaan haluaisi kansanedustajille ja kansalle näyttää.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Haluaisin kiinnittää tämän asian yhteydessä huomiota siihen, mihin ed. Stenius-Kaukonen äsken viittasi. Kun suoritetaan viipaloimalla sosiaaliturvan leikkausta ja jos kaikki tehdyt ja esillä olevat hallituksen esitykset näistä leikkauksista otetaan huomioon, niin kysymys on todella monista miljardeista markoista. Nyt puhutaan noin vajaasta miljardista. Sairausvakuutusetujen leikkaus on yli miljardin jne.

Kun olin tämän asian käsittelyssä perustuslakivaliokunnassa, edustin sellaista käsitystä, että tämä esitys olisi jätettävissä lepäämään sillä perusteella, mitä aikanaan valtiopäiväjärjestystä muutettaessa tulkittiin ja mitä ymmärsin silloin perustuslakivaliokunnankin tarkoittaneen. Jos ottaa yhden esimerkin, niin perustuslakivaliokunnan mietinnöstä voi lukea, että ellei hallituksen esitystä hyväksyttäisi, vähimmäisetuuden tasolla, kansaneläkkeen tasolla, korotus olisi 50 markkaa kuukaudessa, mutta kun leikataan 3/4, niin jää käteen noin 10 markkaa. Tämä on siis sen suuruinen edun menetys. Kannatan myös tehtyjä esityksiä tämän hallituksen esityksen hylkäämisestä.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuorona ed. Laineen puheenvuoroon toteaisin vielä sen, että kun hän mainitsi tästä, että 50:stä viedään 40 ja jää vain 10, niin tämä koskee noin 2 500 markan tasoa. Mutta kun meillä on esimerkiksi sairausvakuutuksen minimipäiväraha tänä vuonna on 63 markkaa päivässä ja 1 575 markkaa kuukaudessa ja kun siitä menee vero, niin se on noin 1 300 markkaa netto. Minimipäivärahan tasolla tämä esitys merkitsee sitä, että jos olisi oikeat, siis lainmukaiset indeksikorotuk-

set tehty ennen kuin tätä lakia heikennetään, niin vähimmäispäivärahan indeksikorotus olisi ollut 1,30 markkaa päivässä. Tämän esityksen mukaan korotus tulee olemaan vain 20 penniä, kun sekin on vielä pyöristetty alaspäin. Oikeasti se olisi ollut 25 penniä. Eli käytännössä tämä minimipäivärahan saaja ei tule saamaan mitään. On aivan varma tosiasia, että hänen lakisääteinen toimeentulon perusturvansa heikkenee, koska hinnat ovat nousseet 2,7 prosenttia vähintään ja sen lisäksi hänelle tulee monia lisämaksuja lääkekuluista, palvelumaksujen kallistumisesta jne.

Jos perustuslakivaliokunta tutkailisi niin kuin eduskunta on edellyttänyt kokonaisuutta: palveluja, maksuja ja näitä eri etuuksia ja myös verotuksen ottaisi huomioon, niin varmasti se tulisi siihen tulokseen, että toimeentulon lakisääteistä perusturvaa näillä esityksillä heikennetään. Mutta valitettavasti perustuslakivaliokunta ei tällaista kokonaistarkastelua ole tehnyt.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta on useamman kerran pyytänyt valtiovarainministeriöltä kokonaisselvitystä siitä, millä tavoin näitä leikkauksia on tehty sosiaali- ja terveyspuolella ja koulupuolella, millä tavoin kuntien etuuksia on leikattu tämän vuoden budjetin ja ensi vuoden budjetin osalta, yleensä Ahon hallituksen aikana. Mitään tällaista kokonaisselvitystä ei ole saatu.

Nyt olen kuullut, että sosiaali- ja terveysministeriössä on valmistunut salainen muistio siitä, kuinka paljon sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaa on kaiken kaikkiaan leikattu tämän vuoden budjetissa ja paljonko on ehdotettu leikattavaksi ensi vuoden budjetissa. Olisi hyvä, että ainakin hallituspuolueiden kansanedustajat saisivat tämän ministeriön salaisen muistion käyttöönsä, koska siinä tiettävästi todetaan se, että yhteensä noin 20 miljardia markkaa on kansalta otettu rahaa. Siis 20 miljardia markkaa on kerätty. Mutta kuten tässä keskustelussakin on käynyt ilmi ja tuporatkaisun yhteydessä todettiin, oli väkisin tehtävä uusi työntekijän työttömyysvakuutusmaksu, luotava täysin uusi järjestelmä, jotta saatiin kerättyä rahaa, koska yhdessä järjestelmässä eli sairausvakuutuksessa alkaa tulla liikaa rahaa. Tässä toiminnassa ei ole mitään tolkkua enää. Tämän takia nyt olisi tärkeätä, että hallituspuolueiden kansanedustajat, joilla nyt on paremmat yhteydet hallitukseen kuin meillä oppositiossa, vaatisivat tämän salaisen sosiaali- ja terveysministeriön laskelman käyttöönsä, jotta näistä asioista voitaisiin keskustella oikeilla luvuilla ja oikeilla johtopäätöksillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Skinnarin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Anttila U., Antvuori, Aula, Biaudet, Dromberg, Enestam, Hassi, Hautala, Heikkinen, Hiltunen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Näsi, Ollila, Paloheimo, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Rehn O., Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Saapunki, Saari, Saario, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Uosukainen, Vanhanen, Vihriälä, Virrankoski, Vuorensola, Väistö ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Alho, Andersson, Apukka, Astala, Backman, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-

Nuuttila, Laine, Laitinen, Lindroos, Luhtanen, Luttinen, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Ojala O., Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Rajamäki, Rask, Rimmi, Roos J., Roos T., Räty, Savolainen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Bell von, Björkenheim, Donner, Haavisto, Helle, Huuhtanen, Jaakonsaari, Juhantalo, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Koski, Lahtinen, Lamminen, Lax, Lehtinen, Leppänen P., Lindqvist, Lipponen, Louekoski, Malm, Metsämäki, Morri, Norrback, Nyby, Ojala A., Paakkinen, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Puhakka, Ranta, Rauramo, Rehn E., Riihijärvi, Rinne, Rönnholm, Röntynen, Saastamoinen, Salolainen, Seppänen, Tuomioja, Varpasuo, Viinanen, Viljanen, Vuoristo, Vähänäkki, Väyrynen ja Westerlund.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 50. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Ehdotus laiksi kotiuttamisrahalain kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 326
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 44

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Suurten kansallisten juhlapäivien aikaan, kuten itsenäisyyspäivään liittyen, hallituksella on yleensä tapana antaa tuollaisia suosionosoituksia kansallisesti merkittäville ryhmille kuten sotaveteraaneille, ehkä Viron sotaveteraaneille ja sillä tavalla. Nyt kun Suomi täytti 75 vuotta, hallitus on muistanut näitä nuoria sankareita, niitä joita mainitaan Tuntemattomassa sotilaassa, poistamalla heiltä tämän muutaman sadan markan kotiuttamisrahan. Tämä on tyhmin esitys, mitä tämä hallitus on ainakin psykologisesti tehnyt. Tällä hallituksen esityksellä säästetään muutama miljoona markkaa.

Olen tehnyt lakialoitteen, joka tulee esittelyyn täällä myöhemmin tänä päivänä, ja siinä esitetään tuota rahaa korotettavaksi 1 000 markkaan asevelvollisten osalta. Sen ovat täällä salissa viime viikolla kaikki läsnä olleet kansanedustajat allekirjoittaneet, ja se on todella toimitettu tänne käsittelyyn.

Rouva puhemies! Nuori asevelvollinen, joka vapautuu armeijasta, tarvitsisi edes muutama sata markkaa rahaa, eikä tuo 1 000 markkaakaan ole liikaa, siihen että hän voisi lähteä etsimään itselleen töitä Suomessa tänä päivänä. Nyt hän tulee siviiliin täysin tyhjin taskuin ilman minkäänlaisia tulevaisuuden visioita, joista niin paljon on puhuttu tämänkin itsenäisyyspäivän aikana.

Rouva puhemies! Jotta saataisiin tilaa tuolle tekemälleni lakiesitykselle, niin tämä asia täytyy tietysti siirtää pois. Näin ollen, herra puhemies, ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan hylkäysehdotusta.

Tämän kotiuttamisrahalain kumoamista on perusteltu sillä, että kotiuttamisraha on niin pieni, 300 markkaa, että ei siitä ole hyötyä armeijasta kotiin palaaville nuorukaisille. Oikea vastaus tässäkin olisi se, että sen sijaan että tämä laki kumotaan, kotiuttamisrahaa parannettaisiin.

Jos meillä tällä logiikalla näitä lakeja täällä muutetaan, niin kuin tänä päivänäkin edellisessä asiassa jo kävi, ja kun meillä on monta muuta heikennysesitystä tulossa, niin kohta meillä voidaan koko sosiaaliturva sillä perusteella kumota, että todetaan, että se on jo niin heikko, ettei se todellisuudessa turvaa edes ihmisten vähimmäistoimeentuloa. Jokainen tietää, että ei 1 300 markan minimisairauspäivärahalla tule toimeen, vaan on pakko kääntyä sosiaalitoimiston puoleen ja hakea toimeentulotukea. Ollaanko nyt

palaamassa takaisin köyhäinhoitojärjestelmään, jossa ihmisiä vain juoksutetaan sosiaalitoimistossa hakemassa köyhäinapua, kun näitä esityksiä tällä tavoin heikennetään ja sitten kun ne ovat tarpeeksi huonoja, esitetään koko etuuden poistamista?

Mielestäni tämä kotiuttamisrahalain kumoamisesitys on todella käsittämätöntä politiikkaa tältä hallitukselta.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Kannatan myös ed. Aittoniemen tekemää hylkäysehdotusta. Viime viikollahan täällä käytiin jo laaja keskustelu tästä kotiuttamisrahasta.

Hallitus pitää näköjään kotiuttamisrahaa vähäpätöisenä eikä ollenkaan sosiaalietuutena, mutta sitä vastoin hallitus on myös perusteluissa maininnut, että toimeentulotukimenot saattavat kasvaa. Ymmärtää hyvin tämän hallituksen politiikan, että se ei halua muistaa vähäosaisia. 300 markan kotiuttamisraha tekee varmaan monelle varusmiehelle hyvää, mutta tämä ollaan nyt kylmän hallituksen toimesta lopettamassa.

Aikanaan, kun ed. Aittoniemen lakialoite tulee tänne saliin, toivon, että tämä otettaisiin vakavasti. Päinvastoin kuin käsillä olevaa hallituksen esitystä ehdotetaan hylättäväksi, toivon, että ed. Aittoniemen esittämä 1 000 markan kotiuttamisraha saisi niin suuren joukon taakseen, että se mahdollistaisi tämän esityksen.

Ed. S k i n n a r i : Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen aikana työn tekemisen arvostus on laskenut. Se on ollut tämän hallituksen yksi tärkeimpiä tavoitteita. Tässä hallituksen esityksessä, joka pitäisi hylätä — kannatan täällä tehtyjä hylkäysehdotuksia — yritetään nyt käytännössä myös puuttua armeijan ja sen tärkeän tekijän eli varusmiehen asemaan.

Suomessa kotiutuvan varusmiehen asema tulee olemaan Länsi-Euroopan heikoin. En tiedä, onko se nyt sitten samaa luokkaa aivan kuin Itä-Euroopassa, mutta ainakin se Itä-Euroopan suunta on tämän hallituksen suunta tässäkin asiassa, kuten äskeisessä, joka liittyi työeläkkeisiin. Esimerkiksi Tanskassa kotiuttamisraha vaihtelee palvelusajan pituudesta riippuen niin, että se on 12 kuukautta palvelleella vähän yli 10 000 Tanskan kruunua, Norjassa se on yli 5 000 kruunua, ja Ruotsissa kaikki saavat 3 000 kruunua käteen lähtiessään. Nyt Suomen hallitus esittää nolla markkaa. Se on vastaus tähän.

Vastalauseessa aivan oikein viitataan työttömyystilanteeseen varusmiesten osalta; se on yli 40 prosenttia. Yli 40 prosenttia varusmiehistä kotiutuessaan on työttömänä ja he joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen. Kuten vastalauseessa todetaan, niin itsenäisen Suomen maineikkaan armeijan kotiutuva varusmies ei halua turvautua toimeentulotukeen, mutta Ahon hallituksen linja on aivan toinen. Se ei kyllä tähän suomalaiseen armeijaan eikä suomalaiseen elämiseen käytännössä sovellu.

Ed. K a s u r i n e n : Arvoisa puhemies! Minä myös pidän tätä hallituksen esitystä erittäin huonona ratkaisuna. Kun ajatellaan todella asevelvollisuuttaan suorittavan ja siitä vapautuvan varusmiehen kotiuttamistilannetta, on muistettava se, että useimmat heistä ovat jo joutuneet lainoittamaan tätä aikaa, jonka he armeijassa elävät, lyhytaikaisilla lainoituksilla ja niistäkin lankeaa tietyt hoitokulut hoidettavaksi.

Minusta pöyristyttävä on tämä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö, joka ilmeisesti päättyy hallituspuolueiden kansanedustajien sorvaamaan loppuponteen. Täällä todetaan, että "hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa, että tämä lakiesitys hyväksyttäisiin muuttamattomana". Minä jo toisessa käsittelyssä esitin asianomaisille valiokunnan hallituspuolueita edustaville kansanedustajille kysymyksen: Eikö sen verran voisi harrastaa rehellisyyttä myös näiden mietintöjen suhteen, että kirjoitettaisiin edes ulos se asia, mikä on todellinen syy tämän tyyppisen lainsäädännön osalta? Minusta tämä on huono esitys. Päinvastoin tulisi edetä tuohon suuntaan, mitä ed. Aittoniemi omassa lakialoitteessaan esittää.

Ed. H a l o n e n : Herra puhemies! Tämä hallitus ei säästä, vaan yksinkertaisesti romuttaa hyvin vointiyhteiskuntaa pala palalta. Varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten kotiuttamisrahan suhteen ei enää ole jatkossa itkemistä, koska se on nyt sitten osa meidän hyvinvointiyhteiskuntamme historiaa.

Minua ihmetyttää erityisesti se, arvoisa puhemies, että vastikään, pari viikkoa sitten, me esittelimme täällä julkisuudelle Suomen Euroopan neuvoston valtuuskunnan tekemää aloitetta varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten perusturvasta. Tämä aloite on mielestäni hyvin mielenkiintoisella tavalla nyt ristiriidassa kansallisen lainsäädäntömme kanssa. Tässä aloitteessa oli

ensimmäisenä allekirjoittajana keskustapuolueen edustaja Olli Rehn, joka ehdottaa siis Euroopan neuvoston tasolle huomattavasti parempaa järjestelmää kuin se, minkä hän on nyt poistamassa omasta maastaan.

Arvoisa puhemies! Käsitän hyvin, että pitää säästää, mutta minun mielestäni, kun puolustusministeri samanaikaisesti on tehnyt historiallisesti suurimmat asekaupat ja säästää sen jälkeen siviilipalvelusmiesten ja varusmiesten kotiuttamisrahasta, kysymys on yhtä aikaa sekä kaksinaismoraalista että huonosta politiikasta.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Tänä päivänä, kun meillä on 400 000 työtöntä, heistä suuri osa on varusmiespalveluiässä olevia nuoria miehiä ja tuntuva osa heidän keski-ikäisiä vanhempiaan. Tällä tyylillä, kun on työttömien elinolosuhteita hallituksen toimesta jo heikennetty, se vaikuttaa siihen, että työttömät tai pienipalkkaiset vanhemmat joutuvat todella ahdistavaan tilanteeseen yrittäessään auttaa varusmiesikäisiä lapsiaan. Tämä kotiuttamisraha on ollut pieni osa sitä tukea, jolla on helpotettu näiden tulottomien nuorten miesten elinolosuhteita. Todella hämmästyn, kuten aiemmatkin puhujat, siitä, että juuri ne ryhmittymät täällä eduskunnassa, jotka voimakkaimmin hersyttävät itsenäisyyden yhteydessä puolustusvoimien ja asepalvelun merkitystä jne., ovat ottamassa tämänkin pienen tuen pois.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Puolustusvoimat on jo siirtänyt kustannuksia asevelvollisten ja heidän perheittensä kannettavaksi varusmiesajalta siinä mielessä, että yhä enemmän on viikonloppu- ja iltavapaita ja näistä aiheutuvat kustannukset kaatuvat puolustusvoimien ulkopuolella kannettavaksi. Aivan ilmeisesti nämä vapaat ovat osa säästöohjelmaa.

Näen, että kotiuttamisrahalla on ollut tärkeä symbolinen merkitys myös paitsi varusmiesten suunnassa myös siinä suunnassa, mikä liittyy puolustusvoimien ja siviiliyhteiskunnan suhteeseen. Onhan kysymys kuitenkin siitä, että varusmiespalvelus on jonkinlainen vapaudenriisto yhteiskunnan hyväksi. Näkisinkin, että kotiuttamisrahan poistaminen heikentää asevelvollisten motivaatiota suorittaa varusmiespalvelustaan tulevaisuudessa. 300 markkaa on iso raha varusmiehille mutta näköjään hyvin mitätön raha hallitukselle ja hallituspuolueiden jäsenille, ja tästä syystä lähdetään esittämään tämmöistä asiaa.

Hallituksen kannalta on tietysti hyvin epämiellyttävää, että ed. Halonen tuo esiin rinnastuksen hävittäjähankintojen ja kotiuttamisrahan välillä, mutta tämä rinnastus on mielestäni täysin oikeutettu. Kannatan täällä jo tehtyä esitystä tämän hylkäyksestä.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Käytin viime torstaina lyhyehkön puheenvuoron, jossa käsittelin vähän tämän yli 21 vuotta voimassa olleen lain historiaa. Haluaisin nyt todeta, että sinä aikana, kun kotiuttamisrahalaki on ollut voimassa, juuri tänään ja tässä tilanteessa, mikä maassa vallitsee, se olisi ehdottomasti kaikkein välttämättömin, koska niillä nuorilla miehillä, jotka asevelvollisuudesta vapautuvat, on yhä vähemmän mahdollisuuksia saada työpaikkaa tai jotain vastaavaa. On myönnettävä, että raha on pieni, ja se taas johtuu siitä, että ei ole ollut haluja tämän rahan korottamiseen.

Kun viime torstaina olin puheenvuoroni käyttänyt ja puhuin vähän Horneteista, niin perjantaina kenraalimajuri Nykänen Tampereella sanoi, että älä aina vastusta niitä Horneteja. Herra puhemies! Nyt on taas tilaisuus muistuttaa tästä asiasta: Jos niistä Horneteista vähän säästettäisiin, niin voitaisiin kotiuttamisrahat maksaa.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin tässä yhteydessä huomiota varusmiesten asemaan ja siihen, että tämän vuoden heinäkuun alusta oli tarkoitus korottaa varusmiesten pientä päivärahaa muutamalla markalla päivää kohti, mutta tätä esitystä ei lopulta toteutettu käytännössä. Tämähän merkitsee sitä, että uudistuksen lykkääminen yhdistettynä siihen, että kotiuttamisraha jää pois, varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten asema heikkenee entisestään.

Jos etsitään säästöjä, tulisi miettiä, miten voidaan toimintaa tehostaa. Tällä tarkoitan puolustusvoimien osalta sitä, että koulutusaikoja lyhennettäisiin niin, että nuo jaksot olisivat tehokkaampia. Vastaavalla tavalla myös siviilipalvelusaikoja lyhennettäisiin ja tällä tavalla saataisiin päivärahasäästöjä, jotka voitaisiin hyödyntää siten, että päivärahoja voitaisiin korottaa. Sinänsä näkisin, että päivärahojen korottaminen olisi järkevämpi malli kuin tämä kotiuttamisraha, mutta koska päivärahat ovat suhteellisesti alentuneet, niin missään nimessä ei kotiuttamisrahasta tässä tilanteessa tule luopua. Siksi kannatan hylkäysesitystä.

Ed. H ä k ä m i e s : Herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on tietysti sen tyyppinen, että tuskin täällä kukaan riemumielin sitä on hyväksymässä, mutta kyllä ed. Skinnari ja eräät muut täällä syyllistyvät suomalaisen varusmiehen käyttämiseen keppihevosena ja hänen joutumiseensa itse asiassa pilkan kohteeksi, kun ed. Skinnarin kaltaisia puheenvuoroja täällä käytetään. Ed. Skinnari tietää erittäin hyvin, että sellaisen varusmiehen, joka on työtön ja jolla ei ole kodin kautta minkäänlaista toimeentuloturvaa, taloudelliset ongelmat eivät kotiuttamisrahan kautta ratkea. (Ed. Halonen: Ei sitä kukaan ole väittänytkään!) Kyllä hän joutuu joka tapauksessa turvautumaan toimeentulotukeen, (Ed. Halonen: Siirretään kunnille!) ja sen takia toivoisin, että täällä nyt ainakin tältä osin puheenvuoroissa pysyttäisiin asiassa eikä suomalaista varusmiestä otettaisiin tällä tavoin pilkan kohteeksi.

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Ed. U. Anttila totesi aivan oikein, että varusmiespalveluaikaa pitäisi lyhentää mm. tehostamalla varusmiespalvelusta. Hallitushan on luvannut selvittää varusmiespalvelun lyhentämisen kahdella kuukaudella. Tässä tilanteessa tällainen lyhentäminen ei johtaisi säästöihin vaan lisäkuluihin. Kun meillä on tällä hetkellä suurtyöttömyys, joka koskee erityisesti nuoria, syntyisi tilanne, jossa ne varusmiehet, joiden varusmiespalveluaikaa lyhennettäisiin, joutuisivat työttömyyskorvauksen ja toimeentulotuen varassa elämään. Käytännössä tämä tulisi yhteiskunnalle huomattavasti kalliimmaksi kuin se, että nämä nuoret työttömät suorittavat varusmiespalvelusta. Eli jos hallitus haluaisi todella säästää, niin hallitus esittäisi varusmiespalveluajan tuntuvaa pidentämistä. Se toisi säästöjä.

Olen tietenkin sitä mieltä, että pitemmällä tähtäimellä pitäisi varusmiespalvelua lyhentää, ja olen varma, että mm. parhaillaan tehtävät selvitykset tulevat osoittamaan, että varusmiespalvelusaikaa voitaisiin tehostamalla lyhentää nykyisestään tuntuvasti.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Kun ed. Häkämies yritti väittää, että opposition puolelta jollakin tavalla käytettäisiin nyt varusmiehiä ja siviilipalvelusmiehiä keppihevosena tässä asiassa, niin hän ei kai kuuntele täällä vasemmalla yleensä pidettäviä puheenvuoroja, sillä jos hän kuuntelisi, hän muistaisi, että me olemme johdonmukaisesti puolustaneet kaikkien pienituloisimpien ryhmien erilaisia sosiaaliturvaksi katsottavia etuuksia, joihin rinnastettava myös kotiuttamisraha täsmälleen on.

Mutta ymmärrän, että kokoomuksen, keskustan, RKP:n ja kristillisten, jotka hyvin mielellään muutoin kyllä puhuvat kauniita, niin kuin puhuttiin lauantainakin itsenäisyyspäivän aattona juhlaistunnossa, on hyvin vaikea tietysti hyväksyä ja myöntää, että tämäkin hallituksen esitys teidän on nieltävä. Mutta olkaa edes rehellisiä ja myöntäkää, että säästösyistä te tämän olette valmiit nielemään, vaikka hyvin tiedätte, mitä tämä merkitsee tuhansille ja tuhansille kotiutuville varusmiehille.

Valiokunnassa annettiin myös ymmärtää, että tämä on ainoastaan eräänlainen kapakkaraha kotiutuville varusmiehille. En minäkään kysy perään, mihin hyvätuloiset käyttävät saamansa lapsilisän. Se on joka tapauksessa yhteiskunnan turvaama etuus heille. Aivan samanlainen pitäisi olla näille varusmiehille kotiuttamisrahan, varsinkin kun tiedämme, että heitä odottaa ainoastaan työttömyyskortisto, kun he armeijasta pois pääsevät.

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Jos ed. Häkämies viihtyisi salissa edes sen aikaa, että hän voisi kuunnella myös muut asiaan kuuluvat puheenvuorot, hän olisi tiennyt sen, että olemme asian kaikissa käsittelyvaiheissa painottaneet sitä, että tästä ei todellakaan tule mitään todellista säästöä, koska se, mitä valtio nyt säästää, siirtyy kuntien maksettavaksi ja vielä hyvin epädemokraattisella tavalla, koska Pohjois- ja Itä-Suomen kovasta työttömyydestä kärsivät kunnat joutuvat maksamaan enemmän kuin etelän rikkaat kunnat. Juuri senkin vuoksi olemme arvostelleet hallitusta, että se on aluepoliittisestikin epädemokraattinen.

Ed. Häkämiehen tapa käydä vain salissa heittämässä väliin, että tämä on toisille keppihevonen, ja poistua sen jälkeen kahvilaan, ei minusta ole aivan asiaan paneutuneen edustajan vastaamista. Esimerkiksi ed. Skinnari, jota ed. Häkämies arvosteli, oli aikoinaan Varusmiesliiton puheenjohtaja ja on kyseisen järjestön kunniapuheenjohtaja ja tehnyt lukuisia aloitteita ja ehdotuksia varusmiesten aseman parantamiseksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ed. Häkämiehelle totean, että kyllä se, että säntillinen suomalainen asevelvollinen, joka yleensä suorittaa tehtävänsä hyvin, ohjataan sosiaaliturvan luukulle ensimmäisenä päivänä, kun hän tulee asevelvollisuuttaan suorittamasta, on kaik-

kein pahinta, mitä tuollainen nuori ihminen voi elämässään kokea. Jos heille annetaan pieni mahdollisuus edes matkustaa etsimään työtä, elää viikko tai kaksi sillä tavalla, että katsovat, mitkä ovat tulevaisuuden mahdollisuudet, niin olen varma siitä, että ainakin jotkut heistä löytävät työtä eikä heidän tarvitse mennä sosiaalilautakunnan luukulle.

Sanoisin näin, että jos hallituspuolella nyt yhtään ajatellaan näitä asioita syvällisesti, niin kyllä te painatte tässä äänestyksessä punaista nappia ja näytätte, kuka tässä maassa määrää tällaisessa asiassa, mistä nyt on kysymys. Tämä on täysin uskomatonta. Mitä syvemmälle tätä asiaa ajattelee, sitä pidemmälle joutuu illalla valvomaan niin, ettei saa unta. Tämä koko touhu on niin typerää, hävytöntä ja epäsosiaalista. Näin on, herra puhemies!

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Muistutan siitäkin, että pääesikunta on tätä esitystä vastaan. Pääesikunta jos mikään elin Suomessa tietää sen, millä tavoin varusmiehiin pitää suhtautua, on kysymyksessä rauhan aika tai jokin muu aika. Heidän asiantuntijalausuntoonsa perustuvat mm. luvut työttömistä: yli 40 prosenttia. Nyt nykyinen hallitus on valmis laittamaan uutta jonoa toimeentulotuen hakijoiden piiriin eli nuoret kotiutuvat varusmiehet.

Kuten aikaisemminkin totesin, tässä säästämisessä ei ole edes tietoa, mikä on lopputulos, mikä on debet ja kredit. Enkä tiedä, onko hallitus tietoinen edes siitä, kummalla puolella on, onko se ikkunan puolella vai jollakin toisella puolella. Sosiaali- ja terveysministeriössä on salainen muistio, jossa tämäkin 10 miljoonaa toivottavasti on mukana. Vaatikaa nyt, hyvät ihmiset, arvoisat hallituspuolueiden kansanedustajat, saada tietää, millä tavoin hallitus vähennyksiä tekee ja mikä on loppusumma, mikä on kokonaisuus tässä vähentämisessä.

Helsingin Sanomissa — voin jopa lehden mainita — todetaan ensimmäisen kerran kokonaisarvio toimittajien tekemänä siitä, mistä hallituksen esittämässä säästämisessä on kysymys ja kuka tässä loppujen lopuksi tuhlaa. Tässä mielessä tämä 10 miljoonaa ei perustu talouspoliittiseen ajatteluun, ei säästämiseen eikä mihinkään muuhunkaan, koska toimeentulotukimenoina tämä kuitenkin joka tapauksessa tuhlautuu. Eikä tämä käy myöskään hallituksen ja monien hallituspuolueiden kansanedustajien länsieurooppalaiseen ajatteluun. Tämä poikkeaa täysin siitä armeijan ja varusmiehen asemasta, mikä muissa Länsi-Euroopan maissa on.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Häkämiehen puheenvuoron keskeinen sanoma oli siinä, että varusmiestä käytetään keppihevosena tässä yhteydessä. Totean sen, että jokainen varusmies, joka on kotiuttamisvaiheessa, varmasti haluaisi olla keppihevosen olotilassa nostaessaan kotiuttamisrahan ja tuskin närkästyisi lainkaan, että tämä järjestelmä säilytettäisiin. Fiskaalisestihan tässä on kysymys muutamasta niitistä ja mutterista yhteen Hornet-hävittäjään, ne menevät päikkäin tässä asiassa.

Mitä tulee ed. Häkämiehen kykyyn kuulla tänne oikealle puolelleen, siinä on kaksi teoreettista vaihtoehtoa. Joko hänellä on selektiivinen kuulo, niin että oikea korva on aktiivisesti toimimatta eikä hän kuule tältä puolelta, tai sitten on jokin muu syy. Tämä selviää ajan kanssa, kumpiko oli oikea vastaus.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kuulun niihin edustajiin, jotka esittävät lain hylkäämistä. Tämä on mielestäni törkeä esitys hallitukselta, mutta ei tietenkään poikkea hallituksen muista yhtä epäsosiaalisista esityksistä.

300 markan kotiuttamisraha on todella pieni raha, mutta tänä päivänä se on hyvin merkityksellinen nuorille, joista yhä useampi ja useampi palaa sellaiseen kotiin, jossa eletään jo ennestään niukkuuden rajoilla ja vanhemmat saattavat olla työttöminä.

Kun täällä on moneen kertaan sanottu, että kotiuttamisrahan vaihtoehtona on työttömyyskorvauksen tai toimeentulotuen hakeminen, niin on hyvä muistaa, että nykyisin toimeentuloluukulla on todella pitkät jonot. Saattaa olla viikkojen odotus, ennen kuin pääsee edes asioitaan hoitamaan, ja odotusaikanakin nuorella täytyy olla rahaa syödäkseen ja elääkseen.

Kun kävin joitakin aikoja sitten Keuruun varuskunnassa, yllätyksekseni kuulin, että siellä pojat ovat todella tiukoista oloista kotoisin. He ovat niitä poikia, jotka tarvitsevat tätä rahaa. Siellä kerrottiin, että tilanne aiempaan on muuttunut niin, että pojat eivät esimerkiksi voi mennä koteihinsa lomille sen takia, että vanhemmat ovat sanoneet, että pysykää varuskunnassa älkääkä tulko kotiin syömään, kun ei ole tarjota syötävää, kun vanhemmat ovat työttömiä. Nämä ovat tosiasioita, joita hallituspuolueidenkaan ei pidä unohtaa. Tämä pieni kädenojennus pitäisi säilyttää. Tietysti olisi suotavaa korottaa

summaa niin kuin ed. Aittoniemen ym. lakialoitteessa tullaan esittämään.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Ihmettelen suuresti ed. Laakson ontuvaa logiikkaa. Mikäli hänen näkemyksensä varusmiespalveluajasta toteutettaisiin, niin se merkitsisi sitä, että aina kun lama syvenee, varusmiespalvelusaikaa pidennetään, ja kun tulee noususuhdanne, niin sitä lyhennetään, mikäli siis varusmiespalvelusaika suhteutetaan aina siihen, mikä on työttömyysaste. Tästä olisi varmaan seurauksena, että varusmiespalvelusaika seuraisi melko hyvin heliborkorkoa. Tämä on tietysti ihan kiinnostava näkökulma tähän asiaan.

Minun nähdäkseni varusmies- ja siviilipalvelusajalla täytyy kuitenkin olla jokin tavoite. Tavoitteen tulisi olla sellainen, että tuo aika, minkä vakaumuksen mukaan nuori mies sitten päättääkin toimia, olisi hänelle mahdollisimman mielekäs ja koulutus olisi mahdollisimman tehokasta. Tämä näkemys täytyisi toteuttaa suhdanteista riippumatta, enkä usko, että mikäli palvelusaika on epämielekäs, niin tilanne nuoren miehen kannalta sen paremmaksi muuttuu, vaikka työttömyys olisi suurta. Tuskin hän siellä armeijassa sen mieluummin on, jos tilanne on hänelle epämielekäs.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa puhemies! Kyllä toisaalta ymmärrän, että täällä on kriittisyyttä siihen nähden, miten oppositio argumentoi. Ed. Skinnari puhui toisaalta, ettei säästetä markkaakaan, koska varusmiehet saavat rahan joka tapauksessa. Jos ed. Skinnari olisi huolissaan varusmiehistä, niin hänenhän pitäisi nähdä, ettei tässä ole hätää varusmiehen kannalta, koska tämä saa tarpeellisen rahan joka tapauksessa. Väitän kuitenkin, että aina on niitäkin varusmiehiä, jotka eivät hae sitä rahaa, he eivät tarvitse sitä, heidän varallisuusasemansa ei sitä edellytä, ja tätä kautta saadaan säästöjä.

Toinen asia on sitten se, että ed. Skinnarin yleinen tyyli on täällä niin jotenkin järkyttävän masentava, että tämä ei ole kyllä oikein rakentavaa oppositiolta. Ed. Skinnari sanoo, että hallituksen tärkeimpänä tavoitteena on työn tekemisen arvostuksen tuhoaminen, ja hän sanoo, että hallitus ajaa maata tilanteeseen, jossa voidaan sammuttaa valot ja mennä kotiin. Ei tässä ole ... (Välihuuto) — Aivan niin, täällä sanoo oppositio, että näin se on, mutta se ei ole kovin rakentavaa. (Naurua) Se, että opposition mielestä näin on ja hoetaan tätä, ei todellakaan vie näitä asioita eteenpäin.

Sitten haluaisin vielä sanoa, kun täällä jatkuvasti puhutaan Horneteista ja niiden hankinnassa säästämisestä, että minusta on epärealistista vaatia, että ihmiset luopuisivat Horneteista, koska johonkin ihmiset turvaavat turvallisuuden ajatuksen. Tämä on tietysti tosiasia. (Naurua) — Arvoisa puhemies! Täällä on vähän vaikea puhua. — Johonkin ihmiset turvaavat. Puhun nyt vain ikään kuin todellisuudesta. Minun mielestäni on realismia, että johonkin turvataan. Nyt sosialidemokraatit ovat osaltaan vastuussa koulutuksen ja sivistyksen kautta, mihinkä ihmiset tosiasiassa turvaavat. Minä henkilökohtaisesti turvaan Jumalaan enkä tarvitse lainkaan puolustusvoimia ja olen aseeton mies, mutta täällä yhteiskunnassa on tavattoman paljon ihmisiä, jotka eivät voi turvata Jumalaan syystä tai toisesta ja sen takia turvaavat aseisiin. Tässä suhteessa olisi hyödyllistä viedä näitä asioita eteenpäin.

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Minulle on jäänyt se käsitys, että ed. V. Laukkanen turvaa sekä Jumalaan että Horneteihin ainakin äänestyskäyttäytymisestä päätellen.

Mutta mitä tulee ed. U. Anttilan puheenvuoroon, luulen, että pelkästään ed. Häkämiehen oikea korva ei ole kuuro, sama vika täytyy olla myöskin ed. Anttilan oikeassa korvassa. Totesin hallituksen tällä hetkellä selvittävän varusmiespalvelun lyhentämistä kahdella kuukaudella. Laskelmat osoittavat, että tämä lyhennys tässä tilanteessa ei johtaisi säästöihin, joilla lyhennysesitystä parhaillaan perustellaan, vaan lisämenoihin. Eli se perustelu, jolla hallitus on varusmiespalvelua suunnitellut lyhennettäväksi, ei kestä.

Olen tietenkin — ja totesin sen myöskin puheenvuorossani — samaa mieltä siitä, että varusmiespalveluaikaa voidaan tehostamalla nykyisestä tuntuvasti lyhentää. Luonnollisesti myöskin pidemmällä tähtäimellä lyhentäminen tuo säästöjä, mutta lyhellä tähtäimellä se ei tuo säästöjä, vaan lyhennettyyn varusmiespalveluun joutuvat päätyvät työttömiksi ja näin valtiolle tulee enemmän menoja kuin säästöjä.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ed. Vesa Laukkanen totesi, että opposition puolelta ei tule rakentavaa oppositiopolitiikkaa. Meidän pitäisi ilmeisesti vaieta tässä salissa, kun me joudumme toistuvasti käsittelemään täällä hallituksen huonoja säästöesityksiä, jotka todella

murentavat kansalaisten perusturvaa, romuttavat hyvinvointiyhteiskunnan rakenteita ja todella miljardeilla markoilla saattavat suomalaisia ahdinkoon. Olen aivan varma, että oppositio on valmis hyväksymään sellaisia säästöesityksiä, jotka todellakaan eivät heikennä ihmisten perusturvaa, vaan ovat sellaisia rakenteellisia säästöjä, jotka ovat pitkällä aikavälillä yhteiskunnalle järkeviä.

Mitä tulee ed. Laukkasen näkemyksiin kansalaisten turvaamisesta Horneteihin tai vastaaviin, niin väitän, että suomalaiset olisivat huomattavasti tyytyväisempiä, kun tietäisivät, että heidän sosiaaliturvansa perusteet säilyvät. Tuskin he kotipihalleen omaa panssarivaunua kaipaavat.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Minäkin olen sitä mieltä, että Hornet-hävittäjistä ei voi tehdä Jumalan korviketta maan päälle. Ed. V. Laukkanenkin tulee varmasti huomaamaan, että lähivuosina kansalaiset tulevat häneltä niin kuin meiltä kaikilta kysymään ennen kaikkea puutteellisesta sosiaaliturvasta. Hornetit eivät hoida lasta, vanhukset tarvitsevat apua myöskin tässä päivässä ja tässä maailmassa. Kaikkea sitä turvaa, mitä tähän saakka suomalainen hyvinvointivaltio on voinut kansalaisilleen antaa, ollaan tällä hetkellä nakertamassa. Parhaalla tahdollakaan, ed. Laukkanen, ei voi saada rakentavaa kuvaa siitä, että suomalaisen sosiaaliturvan perusrakenteisiin ollaan puuttumassa tavalla, joka tulee jakamaan kansaa kahtia, tulee tekemään suuren syrjäytyneiden joukon Suomeen.

Tämä rahoitukseltaan hyvin pieni asia, kotiutuvien varusmiesten sosiaaliturva, on tyypillinen esimerkki. Hallitus on kokonaan jättänyt vaille huolta ne armeijan palveluksesta vapautuvat nuoret, jotka jäävät työttömiksi sosiaaliturvan varaan, sen sijaan että heillä olisi kunniakkaan palvelusaikansa päättyessä kotiutuessaan valtiolta sellainen raha, jonka turvin he voivat ensimmäiset päivänsä siviilissä viettää.

Ed. T. Roos: Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkasen käsitys rinnastamalla Korkein hävittäjälentäjiin suomalaisten perusturvan antajina oli ennenkuulumaton ja vallan merkillinen. Minun, joka olen saanut vaatimattoman sotilaskoulutukseni ilmatorjuntatykistössä, pitäisi nyt tulla suureen synnintuntoon, kun minut on koulutettu ampumaan alas noita hävittäjiä, siis suomalaisen kansalaisen perusturvaa. Siitä huolimatta en tällaista synnintuntoa tunne.

Ed. V. Laukkanen puuttui myös tällä puolella käytettyihin puheenvuoroihin. Muistutan häntä ja muitakin oikealta puolelta puheenvuoroja käyttäneitä, että takana on viikonvaihde, jolloin puhuttiin kalskahtavia puheita isänmaallisuudesta, nuorisostamme ja sen merkityksestä ja velvollisuuksista. Nyt olisi paikka muuttaa sanaa lihaksi äänestämällä tällainen huono laki kumoon.

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa puhemies! Olen varsin huonosti ilmaissut kantani, jos ed. Laakso todella kuvittelee, että olen äänestänyt Hornetien puolesta. Minusta tämä on käsittämätöntä. Ed. Laakso, teidän täytyy perustaa johonkin ajatuksenne. Ja koska olen äänestänyt vastaan yksiselitteisellä tavalla, teillä ei ole mitään oikeutta esitellä näkemyksiänne, jotka eivät lainkaan pidä paikkaansa. Tarkoitan vain sitä, että siinä mielessä ei ole oikeus, että kun hän ei tiedä asiaa, niin täällä ei pitäisi olla tietävinään jostakin. (Ed. Laakso: Päättelin puheenvuorostanne!) — Jos minun puheenvuoroni jälkeen saatiin sellainen käsitys, että turvaan Horneteihin, niin juuri siksi nyt puhun täällä niin yksiselitteisellä tavalla, että vuosienkaan varrella tästä asiasta ei tarvitse kiistellä enää missään tapauksessa.

Täytyy sanoa, että olen ihan jännittynyt tästä asiasta, koska jollakin tavalla minua yllättää tämä asetelma. Haluaisin sanoa kaikella vakavuudella, että jo 17-vuotiaana vapaaehtoisena menin armeijaan ja tarkoitus oli, että minusta koulutettaisiin panssarijääkäri. Sinä päivänä ja siinä jonossa, jossa lyötiin ase jokaiselle varusmiehelle käteen, sillä hetkellä vakaumukseni mukaan kieltäydyin aseesta sillä yksinkertaisella ajatuksella, että minun esikuvani Jeesus sanoi, että älä tapa. Sanoin, että koska en voi ajatellakaan, että missään olosuhteissa tappaisin, en voinut myöskään ajatella, että kantaisin asetta.

Tämä liittyy nyt siihen kysymykseen, että täällä aina puhutaan siitä vaihtoehdosta, että säästettäisiin Horneteissa. Voitte olla varmoja, että minä todella tukisin sitä ajatusta loppuun asti, säästettäisiin vaikka jokaisessa Hornetissa. Ja kun täällä esitetään sitä kantaa opposition puolelta, niin minusta pitäisi palata peruskysymykseen, onko mielekästä esittää tällaista ajatusta, jos sitä ennen rauhankasvatus on niin pahasti epäonnistunut, että tälle ajatukselle ei

löydy vastakaikua eduskunnasta eikä ehkä löydy koko kansan enemmistöstäkään. Nyt on pieni mahdollisuus, että rauhankasvatus ei ole ollut kaikkine rahoineen tehokasta ja tuottavaa.

Haluan vain sanoa siitä lyhyen ajatuksen, että ehkäpä se perustuu siihen, että ihmisten perimmältään täytyy luottaa johonkin, mikä voi varjella Suomen itsenäisyyttä. Itse olen sataprosenttisen varma, että Jumala on voimallinen varjelemaan Suomen itsenäisyyden kaikissa olosuhteissa, kaikissa tilanteissa, jopa siinäkin tilanteessa, kun itsenäisyys saattaisi mennä pelkästään päättäjien kumarruksella Brysseliin. Sen takia en missään tapauksessa tarvitsisi näitä aseita. Mutta ei täällä oppositio voi olla selittämässä aina, että säästetään Horneteissa, kun kansa ei ole siihen valmis. (Ed. Laakso: Älkää lukeko kansan synniksi hallituksen syntejä!) — Kyllä täällä kansan enemmistö, ed. Laakso, varmasti on erittäin pitkälle samalla kannalla, että puolustusvoimia tarvitaan. Luulenpa, että oppositiossakin on moni samalla kannalla.

Toisekseen haluan sanoa, että kun täällä kritisoidaan jatkuvasti säästöjä, niin itsekin olisin sinänsä valmis kritisoimaan, että tapahtuu jotakin todella hyvin kielteistä tässä yhteiskunnassa. Kierrän ympäri maata, ja on ehkä siksi rehellistä sanoa kerran puhujakorokkeeltakin perimmäinen ajatukseni, mitä suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtuu. Olen lainannut sen eräältä sinänsä tunnetulta papilta, mutta sanon sen myös omana ajatuksenani: Uskon siihen, että suomalainen hyvinvointiyhteiskunta romahtaa tämän materialismin romahtamisen myötä. Hyvinvointiyhteiskunnan jälkeen seuraa tilanne, jota tämä pappi sanoo sanoilla, että sinä päivänä diakonia on se silta, jota pitkin Jeesus kävelee ihmisten sydämiin. Sinä päivänä, kun ei ole enää palkkoja, ei mikään toimi sinänsä, vaan ainoat tahot, jotka tekevät silloin työtä, ovat ne ihmiset, jotka sydänverellään ja todella rakkaudesta lähimmäiseen ovat valmiita tekemään jotakin, sinä päivänä ehkä jokunen ns. kristityistä ja uskovistakin lähtee telkkareidensa ääreltä ja tekevät työtä.

Mutta siinä, mistä tämä kielteinen kehitys johtuu, opposition täytyisi mielestäni olla aika nöyrä tässä arvostelussa, mitä ed. Skinnarikin varsin raskain sanoin harjoittaa. Puhun nyt siitä, että kun markkinavoimille on annettu tilaa, ne raivaavat hyvinvointiyhteiskuntaa rajusti pois. Ed. Gustafsson kirjoittaa joululehdessä paksuin, tummennetuin kirjaimin sotaveteraaneille, että jo riittää markkinavoimien valta. Olen aivan samaa mieltä. Mutta sillä hetkellä, kun eduskunnassa tehtiin ankara ja raju päätös, jolla sinetöitiin, että markkinavoimat saavat Suomessa vapaasti hääriä — puhun nyt Eta-ratkaisusta — silloin ...

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. Laukkanen, nyt on kysymys sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöstä n:o 44 hallituksen esityksestä laiksi kotiuttamisrahalain kumoamisesta. Kehotan ed. Laukkasta siirtymään nyt tähän asiaan.

P u h u j a : Arvoisa puhemies! Perustelen juuri tällä taustasyyllä, että ei ole muuta vaihtoehtoa. Sen jälkeen kun on valittu tämä linja, että joudutaan säästämään, tämä on vain yksi johdonmukainen askel, eikä voida hakea muuta vaihtoehtoa, kun on valittu tämä ratkaisu. Tämän yksinkertaisesti vain halusin sanoa, että täytyy nöyrästi myöntää, että jos itse ollaan päättämässä näitä ratkaisuja, kannetaan seurauksetkin itse.

Ed. P u i s t o: Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkaselle: Teidän useat julkiset puheenne omasta uskostanne ovat saaneet minut vakuuttuneeksi, että uskotte Jumalaan. Siksi olen odottanut teiltä inhimillisempää käyttäytymistä maan vähäosaisia ja köyhiä kohtaan. Mutta äskeinen puheenvuoronne ilmaisi, että olettekin ajamassa tätä maata köyhyyteen ja kurjuuteen, jotta diakoniatyö tulisi arvoonsa. Minä toivon, että tässä maassa sitä ennen tulee työväenluokka arvoonsa ja ottaa sen osan tässä maassa, joka on köyhien hoidolle tarpeen.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Ihan vakavasti tästä asiasta. Olen hyvin pettynyt ed. Vesa Laukkasen äskeisen puheenvuoron loppuosaan siinä mielessä, että hän sillä johdattelulla, mikä hänellä puheenvuorossaan oli, päätyi siihen, että tämä hallituksen esitys on looginen seuraus jostakin ja ainoa vaihtoehto toimia. Ei voi olla näin, ed. Vesa Laukkanen, ei missään nimessä asianlaita voi olla näin.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa puhemies! Vastaisin vain, että kysymys on toiminnasta eli siitä, onko sillä mitään tekemistä kristillisen vakaumuksen kanssa. Voin vain todeta, että vastustin Eta-jäsenyyttä. Äänestin sitä vastaan juuri siksi, että pantaisiin piste näille markkina-

voimille. Siitä sain kuitenkin haukut, ja ed. Paasio syytti mm. minua tulipunaisesta marxilaisuudesta ja ministeri Salolainen piti sitä täysin kummallisena. Mutta kuitenkin itse koin, että juuri näiden köyhien takia olisi pantava piste markkinavoimille, ja toimin johdonmukaisesti sen takia.

Toinen asia on myös se, että omassa henkilökohtaisessa elämässäni teen parhaani ja oman osuuteni, joka perustuu Raamatun velvoituksiin, köyhien hyväksi.

Kolmannekseen, mitä ed. Pulliaiseen tulee, onhan tässä se johdonmukaisuus, että jos ollaan markkinavoimien kanssa kädenväännössä, säästäminen on silloin väistämätön asia. Enkä kerta kaikkiaan ymmärrä, että jos varusmieheltä otetaan 300 markkaa rahaa, se olisi jotenkin ikään kuin kohtalonkysymys. Täällä on paljon vakavammasta kehityksestä kysymys kuin siitä, että varusmies menettää 300 markkaa ja saa sen sosiaalitoimistosta, jos tarvitsee, mutta mikäli hänen varallisuusasemansa ja tulonsa sen sallivat, hän ei saa sitä 300:aa markkaa takaisin.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkanen antaa ymmärtää, että Eta-ratkaisun jälkeen kaikki se, mitä hallitus tekee, nämä epäoikeudenmukaiset säästöpäätökset ovat välttämättömiä ja johdonmukaisia seurauksia siitä. Kyse ei ole tästä, ed. V. Laukkanen. Hallitus voi ja voisi niin halutessaan muuttaa talouspoliittista linjaansa. Eta ei meitä siitä estä. Sitä paitsi Etaa ei vielä ole olemassakaan.

Mutta kun ed. Laukkanen totesi, että johdonmukaisesti pitää säästöjä jatkaa, niin kysyn, kuinka kauan kristillinen liitto on valmis hyväksymään tällaiset säästöpäätökset, joista tämä on yksi esimerkki, siihenkö saakka, koko Suomen kansa putoaa kuiluun.

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala sanoi jo pääosan asiasta. Ensinnäkin palauttamisrahalla ei ole mitään tekemistä Etasopimuksen kanssa. Meillä on täysi mahdollisuus ja oikeus ja velvollisuus harjoittaa omaa sosiaalipolitiikkaamme tältä osin, joten ed. V. Laukkasen perustelu Eta-ratkaisulla oli mielestäni epälooginen.

Toisekseen, mitä ed. Laukkasen vakaumukseen muutoin tulee, haluan painottaa, että tämä hallituksen esitys koskee yhtä lailla varusmiehiä kuin siviilipalvelusmiehiä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Biaudet, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Näsi, Ollila, Perho-Santala, Pietikäinen M., Puhakka, Pura, Rauramo, Rehn O., Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Saapunki, Saari, Saario, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Vanhanen, Vihriälä, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Alho, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Hurskainen, Hämäläinen, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Ojala O., Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Ukkola,

Vehkaoja, Vistbacka, Vähäkangas ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alaranta, Bell von, Björkenheim, Donner, Gustafsson, Helle, Hiltunen, Huuhtanen, Iivari, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Kaarilahti, Kanerva, Kohijoki, Koski, Kuuskoski, Lahtinen, Lamminen, Lehtinen, Leppänen P., Lindqvist, Lipponen, Miettinen, Morri, Norrback, Nyby, Ojala A., Paakkinen, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Pietikäinen S., Pokka, Ranta, Rehn E., Riihijärvi, Rinne, Roos J., Röntynen, Saastamoinen, Salolainen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Varpasuo, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Vuoristo, Vähänäkki ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 79 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 53. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Ehdotus laiksi sähkölain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 258
Talousvaliokunnan mietintö n:o 49

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

21) Ehdotus laiksi eräitä julkisia yrityksiä koskevasta tiedonantovelvollisuudesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 270
Talousvaliokunnan mietintö n:o 50

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

22) Ehdotukset laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 259
Talousvaliokunnan mietintö n:o 51

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

23) Ehdotukset laiksi tuotevastuulain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 251
Talousvaliokunnan mietintö n:o 52

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

24) Ehdotukset laeiksi panttilainauslaitoksista ja pankkitarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 267
Talousvaliokunnan mietintö n:o 53

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

25) Ehdotukset laiksi vakuutuspalvelujen vapaasta tarjonnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 286
Talousvaliokunnan mietintö n:o 54

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

26) Ehdotukset laeiksi Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen liittyvien eräiden työoikeudellisten lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 109
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 12

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Työasiainvaliokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa esitetään pontta, jonka mukaan edellytetään hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen selvittävän Euroopan yhteisön liikkeenluovutusdirektiivin soveltamista julkisyhteisöön ja liikelaitosten yhtiöittämiseen ja yksityistämiseen sekä eläketurvaetuuksien varmistamiseen.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että vastalauseessa oleva perustelulausuma kolmannessa käsittelyssä hyväksyttäisiin, koska valiokunnan käsittelyssä tuli aivan selvästi ilmi, että julkisyhteisöjen yksityistäminen on hyvin ongelmallinen kysymys ja sitä pitäisi selvittää. Voidaan todeta, että tulopoliittisissa ratkaisuissa hallitushan on myös ottanut sen kannan, että kolmikantayhteistyötä on syytä jatkaa ja hoitaa siinä tarkoituksessa kuin myös ponsiehdotuksessa todetaan.

Arvoisa puhemies! Olisin kiinnittänyt huomiota myös työasiainvaliokunnan mietinnössä olevaan kannanottoon, jolle on mielestäni annettava erittäin suuri tunnustus. Perhepoliittista työsuhdeturvaa koskevissa säännöksissä vuonna 1988 syntyi lainsäädäntöteknisiä ongelmia niin, että avautui mahdollisuus tulkita tuotannollisista ja taloudellisista syistä tapahtuvia irtisanomisperusteita sillä tavoin, että raskaana olevia työntekijöitä tai äitiys- tai vanhempainlomalla olevia työntekijöitä olisi voitu kohdella paljon huonommin kuin lainsäätäjän tarkoitus oli. Nyt työasiainvaliokunta asian tutkittuaan yksimielisesti, mikä on minusta erittäin merkittävä seikka tässä yhteydessä todeta, lausuu, että perhepoliittista työsuhdeturvaa koskevia säännöksiä on noudatettava siitä riippumatta, onko irtisanomisperusteena työntekijästä johtuva tai taloudellinen taikka tuotannollinen syy.

Arvoisa puhemies! Lakiehdotukseen sisältyy säännös toisenlaista tilannetta varten, joka on täsmälleen tämän sisältöinen, ja on näin poistettu tulkintaongelma, joka uhkasi merkittävällä tavalla nimenomaan työmarkkinoilla olevia naisia.

Ed. Koskinen: Herra puhemies! Esityksen mukaisesti julkissektori eli kunnat, kuntainliitot, valtio ja sen laitokset, jää liikkeenluovutuksen yhteydessä palkansaajien suojaa tarkoittavan sääntelyn ulkopuolelle. Olisi hyvin tärkeätä jatkossa saada sekä sopimusteitse erityisesti kuntapuolella että valtion yhteistoimintamenet-

telyä koskevaan lainsäädäntöön vastaavat säännökset.

Kannatan ed. Nikulan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Nikula ed. Koskisen kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Nikulan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 79 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 59. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

27) Ehdotus laiksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 292
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 11

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kautto: Herra puhemies! Ehdotan asiaa siirrettäväksi pöydälle ensi perjantaina pidettävään istuntoon ja teen saman ehdotuksen 28) ja 29) asian kohdalla.

Perustelen tätä sillä, että vielä tällä viikolla on käsittelyssä asuntohallintoa koskeva uudistus sekä asumistukilakia koskeva muutos, jotka olennaisesti liittyvät tähän asiakokonaisuuteen.

Toinen varapuhemies: Huomautan, että nyt voidaan tehdä ainoastaan päiväjärjestyksen 27) asiaa koskevat ehdotukset.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kauton ehdotusta, että asia pannaan perjantain täysistuntoon saakka pöydälle. On nimittäin tärkeää, että asuntoasioista puhutaan siihen aikaan, kun ollaan virkeitä. (Naurua)

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu ja kun pöydällepano keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, kehotan seuraavia puhujia lausumaan käsityksensä pöydällepanoehdotuksesta.

Keskustelu pöydällepanoehdotuksesta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kautto ed. Myllerin kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Kauton ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 53 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 55. (Koneään. 12)

Eduskunta on päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Korkotukilakiesitys sinänsä vaikuttaa erittäin hyvältä, ja siinä annetaan uutta panosta koko asuntotuotantoon, mutta toisaalta sitten taas siinä, miten tämä käytännössä voi toteutua ja mitä se tarkoittaa, kyseisen lakiesityksen monet heikkoudet tulevat selvästi esiin.

Lakiesitys merkitsee myös erittäin suurta muutosta siihen asuntopolitiikkaan, jota tässä maassa on viime vuosina harjoitettu. Se on selkeä muutos siihen, että asuntorahastotoimin-

nalla tuettaisiin sosiaalista asuntotuotantoa uuteen suuntaan, ja lähtee selkeästi tukemaan korkotukiasuntotuotantoa ja myös sitä, että jatkossa ei pysyttäisi mahdollisesti pysyvästi vuokra-asunnoissa vaan muutaman vuoden kuluttua nämä asunnot tulisivat omistusasunnoiksi.

Lisäksi esitykseen liittyy mm. sellaisia heikkouksia, että sen rahoitus on erittäin epäselvä. Hallituksen esityksen pohjalta vaadittaisiin, että seuraavana vuonna pitäisi löytyä noin 4 miljardia markkaa, joilla pystyttäisiin sitten tukemaan ja toteuttamaan näitä asuntoja. Samanaikaisesti ei kuitenkaan ole millään tavalla hallituksen taholta varmistettu sitä, että pankit voisivat tällaiseen rahoitukseen lähteä, eli millään tavalla pankkien kanssa ei ole neuvoteltu asiasta, ja niiden taholta on myös valiokunnan kuulemisen yhteydessä esitetty vakavasti epäilyjä siitä, että pankeilla nykyisessä epävarmassa taloudellisessa tilanteessa ei siihen ole edes mahdollisuuksia.

Samoin on asiantuntijoitten taholta todettu, että ainakin lähivuosien aikana kyseinen asuntopoliittinen suunnan muutos korkotukituotantoon tulee olemaan valtiollekin kalliimpi taloudellinen ratkaisu kuin olisi aravavuokra- ja asumisoikeusasuntojen tuotanto.

Lisäksi tähän liittyy selkeästi se, että tällä saatetaan kunnat erittäin vaikeaan asemaan. Kunnathan ovat tehneet mm. jo ensi vuoden budjettiin liittyen esityksensä siitä, minkälaista asuntotuotantoa ne haluavat, ja ensimmäistä kertaa on erittäin voimakkaasti kuntien taholta haluttu lähteä toteuttamaan nimenomaan vuokra-asuntotuotantoa. Samoin rakennuttajat ja rakentajat ovat olleet tukemassa tätä ratkaisua, ja jopa erittäin hyvin on löytynyt myös tontteja, joille näitä rakennuksia voitaisiin toteuttaa, ja vieläpä keskeisiltä alueilta eri paikoissa.

Kunnathan ovat toteuttaneet tähän asti korkotuetusta asuntotuotannosta noin 80 prosenttia. Kunnat ovat käyttäneet korkotukiasuntotuotantoa nimenomaan työsuhdeasuntojen toteuttamiseen. Tällä hetkellä kaikissa kunnissa on se tilanne, että tällaista tarvetta ei ole, koska joudutaan jo muutenkin henkilökuntaa karsimaan ja kaikkiin työpaikkoihin on erittäin paljon hakijoita ilman, että tarvitsee tällä tavalla tukea kunnan työntekijöiden saamista.

Lisäksi kuntien kohdalta lakiesitys on erittäin problemaattinen siinä mielessä, että kymmenen vuoden jälkeen tilanne olisi tavallaan tyhjän päällä eli kuntia tuettaisiin vain kymmenen vuotta. On esitetty, että kymmenen vuoden sisällä voi tulla erittäin ratkaisevia muutoksia siinä taloudellisessa tilanteessa, jossa nyt ollaan, ja tietysti jokainen varmaan toivookin, että näin kävisi ja että tilanne nimenomaan muuttuisi positiiviseen suuntaan. Mutta se ei riitä takaamaan sitä, että kunnat uskaltaisivat tässä vaiheessa lähteä toteuttamaan nimenomaan korkotukiasuntotuotantoa. Sekä Kaupunki- että Kunnallisliiton taholta esitettiinkin valiokuntakäsittelyn yhteydessä näitä epävarmuustekijöitä erittäin voimakkaasti. Kunnat joutuvat tällä hetkellä jo miettimään erittäin tarkkaan, ovatko ne lyhyen tähtäimet toimenpiteet, joita nyt tehdään, pitkällä linjalla oikeita vai tulevatko ne aiheuttamaan monia vaikeuksia.

Myös asukkaiden kannalta ratkaisu olisi erittäin epävarma. Niiden laskelmien pohjalta, joita valiokunnassa esitettiin, todettiin mm., että ehkä tällä hetkellä pystyttäisiin tuottamaan asuntoja siltä pohjalta, että niiden neliövuokrahinta olisi noin 50 markkaa, mutta siinä vaiheessa, kun lainoitusaika katkeaisi, niin vuokrat tulisivat erittäin voimakkaasti nousemaan ja näillä näkymillä ne tulisivat olemaan jopa 90—100 markkaa. Lisäksi kunnilla ei tässä vaiheessa ole mitään mahdollisuuksia taata sitä, että nämä asunnot säilyisivät vuokra-asuntoina jatkossakin.

Muun muassa hiljattain julkaistiin nuorisosta tehty asuntotutkimus, jossa erittäin selkeästi painotettiin sitä, että nuoret haluavat jatkossa yhä enemmän asua vuokra-asunnoissa eivätkä halua lähteä siihen kierteeseen, mitä omistusasuminen on. Muun muassa ministeri Rusanen oli tämän nuorisopoliittisen selvityksen yhteydessä ottamassa kantaa, jossa hän erittäin selkeästi totesi tämän tutkimuksen tuloksen ja piti sitä todennäköisenä suuntauksena, mihin on syytä mennä ja mitä on syytä painottaa.

Lisäksi asukkaiden kohdalta on se vaikeus, että ns. sosiaalinen tarveharkinta on paljon vaikeampaa. Tietysti voidaan lähteä siitä, että ihanne onkin se, että jokainen voisi saada vuokra-asunnon riippumatta siitä, mikä ihmisen tulotaso on. Mutta kun ottaa huomioon sen kokonaistilanteen, mikä meillä on, niin jatkuvasti kuitenkin tarvitsee painottaa myös sitä, että sosiaalisesti heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tarpeet tulevat jollain tavalla taattua.

Samoin kun kysyimme valiokunnassa, mikä on rakennuttajien ja rakentajien arvio siitä, kuinka tämä hallituksen valitsema uusi painotus voisi toteutua, niin he esittivät erittäin epäileviä lukuja ja ilmoittivat, että heidän arvioidensa mukaan vain korkeintaan muutama sata korkotukilainoitettua asuntoa lähtisi toteutumaan. Eli

siinä mielessä tämä on erittäin suuri kysymys myös työllisyyspoliittisista näkökohdista.

Tämän perusteella ehdotankin perusteluissa lausuttavaksi asian käsittelyn yhteydessä: "Eduskunta edellyttää, että yhteiskunnan tukeman asuntotuotannon painopistettä ei siirretä aravavuokra-asunnoista korkotuettuihin asuntoihin ja että vuokra-asuntojen saatavuuden ja työllisyyden parantamiseksi aravavuokra- ja asumisoikeusasuntojen osuus pidetään mahdollisimman korkeana myös vuonna 1993."

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Olisin todella toivonut, että olisimme voineet tämän keskustelun siirtää ensi perjantaihin. Nimittäin tilanne on se, että ympäristövaliokunnan asiat, koska ympäristövaliokunta on viimeisenä aakkosjärjestyksessä, tulevat tänne saliin aina kaikkien muiden asioiden jälkeen ja on hyvin harvalukuinen se joukko, joka jaksaa täällä salissa olla kiinnostunut siitä, mitä suomalaisessa asuntopolitiikassa on tapahtunut. Minun mielestäni tämä on hyvin valitettavaa jo senkin vuoksi, että tällä hetkellä on erittäin suuria muutoksia suomalaisessa asuntopolitiikassa tapahtumassa. Osittain nuo muutokset ovat jo tapahtuneet, mutta valitettavasti näiden muutosten laaja-alaisuutta ja syvyyttä ei haluta nähdä.

Nyt säästämisen nimissä ollaan romuttamassa koko yhteiskunnallista asuntotuotantoa ja erityisesti sosiaalista asuntotuotantoa. En pidä enää nykyisellään sosiaalisena asuntotuotantona esimerkiksi aravavuokra-asuntotuotantoa, koska lainoitusehdot on viety niin heikoiksi, että asuntojen vuokrien neliöhinnat ovat niin korkeat, että pienituloiset ihmiset eivät voi enää näissä asunnoissa asua. Kun samaan aikaan radikaalisti leikataan asumistukea, meillä on todella tulossa suuria vaikeuksia suomalaiseen yhteiskuntaan.

Nyt on käsittelyssä kolme erillistä lakia asuntojen osalta. Tämän asian kohdalla puhumme vuokra-asuntolainojen korkotuesta, seuraavana kohtana on asuntotuotantolain ja perusparannuslain muuttaminen ja sen jälkeen tulee ehdotus säästöpalkkiolain muuttamisesta. Nämä kaikki liittyvät yhteen nimenomaan tämän kokonaismuutoksen kautta, mikä asuntopolitiikassa on käymässä.

Liitän vielä sen, mitä tapahtuu asuntopolitiikassa, yhteen sitä kautta, että kun nyt heikennetään hyvin huomattavasti aravavuokra-asuntojen lainoitusehtoja, niin että kuntien rahoitusosuus lisääntyy ja vuokrat nousevat, ja kun samaan aikaan aravatuotannosta siirretään vielä rakennuskohteita korkotukivuokra-asuntotuotantoon, tämä yhdessä merkitsee sitä, että muutaman vuoden kuluttua tullaan tilanteeseen, jossa voidaan sanoa, että järjestelmä ei toimi, siis lopettakaamme se. Toden totta sellainen järjestelmä ei toimi, jossa asumiskustannukset nousevat sellaisena aikana, kun muualla yhteiskunnassa kustannukset laskevat.

Kun aravalainoituksesta siirretään asuntoja rakennettavaksi korkotuella, siinä on muistettava ainakin kaksi seikkaa. Toinen on se, että aravalainoituksella rakennettavat vuokra-asunnot pysyvät vuokra-asuntokäytössä vähintään 45 vuotta. Sen sijaan korkotukivuokra-asunnot pysyvät vuokrakäytössä 10 vuotta, se on se varmuus, joka niille voidaan taata. Kuitenkin näiden 10 vuoden aikana molemmat vuokra-asunnon tuotantomuodot saavat yhteiskunnalta saman tuen.

Säästösyistä on puhuttu ja sanottu, että korkotukivuokra-asuntotuotanto tulee edullisemmaksi kuin tuottaa vuokra-asuntoja yhtenäislainajärjestelmän kautta eli aravatuotantona, koska aravatuotantoon otetaan valtion lainaa ja korkotukilaina tulee yksityiseltä pankkisektorilta. Sen vuoksi, että valtion ei tarvitse ottaa niin paljon lainaa, kannattaisi ja olisi järkevää siirtää korkotuen puolelle. Mutta tämä on vain hyvin pieneltä osin totta sen vuoksi, että korkotukilain uudistukseen kuuluu myös se, että valtio antaa koko lainamäärälle takauksen. Tällä takauksella on sama merkitys korkomarkkinoilla kuin valtion suoralla lainanotolla. Eli tälläkään tavalla tätä siirtoa ei voida perustella. Sen vuoksi en voi tulla mihinkään muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että tietoisesti halutaan pois pitkävaikutteisesta asuntotuotannosta, sellaisesta asuntotuotannosta, johon voidaan vaikuttaa yhteiskunnan päätöksin, ja halutaan siirtyä sellaiseen asuntotuotantoon, joka on pelkästään markkinavoimien armoilla.

Arvoisa puhemies! Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei voi missään tilanteessa hyväksyä sitä suuntaa, jonka porvarihallitus on ottanut romuttaessaan suomalaisen sosiaalisen asuntotuotannon.

Ministeri R u s a n e n : Herra puhemies! Valtioneuvosto teki kunnallisvaalien alla paljon huomiota herättäneen periaatepäätöksen toimenpiteistä julkisen talouden tasapainon saavuttamiseksi. Tehdyt päätökset koskevat pääasiassa vuosia 93—95. Periaatepäätöksen taustan muo-

dostaa kansantaloutemme ja erityisesti valtiontalouden huolestuttava kehitys viime vuosina. Vuosi sitten tehty maltillinen tuloratkaisu, markan pakkodevalvointi ja tämänsyksyinen kellutusratkaisu ja jo aiemmin päätetyt julkisen talouden säästötoimet ovat osaltaan luoneet pohjaa talouden palauttamiseksi takaisin kasvu-uralle.

Kilpailukyvyn jyrkkä parantuminen ja vientiteollisuuden elpyminen ovat luoneet edellytykset kansantalouden tasapainottomuuksien korjautumiselle ja laman taittumiselle. Valtiontalouden ennätysmäiset rahoitusvajeet uhkaavat kuitenkin johtaa ulkomaisen rahoituksen tyrehtymiseen, mikä vaikeuttaisi vakavasti yritystoimintaa ja saattaisi jopa uhata valtionkin maksuvalmiutta. Tällaista taustaa vasten valtioneuvosto päätti, että julkisia menoja ja valtion budjettialijäämää supistamalla on torjuttava rajoitusongelmien kärjistyminen sekä turvattava vientivetoisen kasvun jatkuminen.

Kun periaatepäätös oli tehty, eri ministeriöissä luonnollisesti käynnistettiin siihen sisältyneiden lakiesitysten pikainen valmistelu, ja tämän valmistelun pohjana meillä on käsillä hallituksen esitykset asuntotuotantolain, asp-lain ja vuokra-asuntojen korkotukilain muuttamiseksi vastaamaan tehtyjä säästöpäätöksiä.

Säästöpäätöksien vaikutukset asuntopolitiikkaan ovat melko moninaiset. Niiden suomalaisten asumiseen, jotka ovat ostaneet oman asunnon ja jo ehtineet maksaa asuntolainansa pois tai joilla on melko pieni peruskorkoon sidottu asuntolaina, säästöpäätös ei vaikuta suoranaisesti lainkaan. Tähän ryhmään kuuluu suurin osa suomalaisista kotitalouksista.

Niiden kotitalouksien asumiseen, joilla on enemmän erityisesti markkinaehtoisiin viitekorkoihin sidottua asuntolainaa, säästöpäätös vaikuttaa välillisesti viitekorkojen kehityksen kautta. Kun säästöpäätöksen keskeinen tavoite: markkinakorkotason alentaminen, saavutetaan — merkkejä siitä on jo olemassa — merkitsee se samalla asuntovelkaisten kotitalouksien aseman parantumista. Myös tähän ryhmään kuuluu paljon suomalaisia. Markkinakorkotason aleneminen helpottaa myös asuntomarkkinoille pyrkivien asunnonvaihtajien ja ensimmäisen asunnon ostajien asemaa. Kun Suomessa on yli 2 miljoonaa kotitaloutta ja suunnilleen vastaava määrä asuntoja, ei aravatuotantotavoitteiden muuttaminen kosketa kuin pientä osaa suomalaisia kotitalouksia. Säästöpäätöksen suurimmat asuntopoliittiset vaikutukset löytyvätkin korkotason muutoksien vaikutuksista kotitalouksien lainanhoitomenoihin, asuntorakentamiseen ja asuntokauppaan. On mielestäni syytä todeta, että säästöpäätöksen tarkastelunäkökulma vaikuttaa merkittävästi tehtäviin arvioihin sen vaikutuksesta. Tässä tapauksessa kolikolla on ainakin kaksi puolta, ellei useampia.

Hallituksen tekemän periaatepäätöksen mukaan ensi vuonna muutetaan tuotantotavoitteita siten, että 40 prosenttia eli 4 500 aravavuokra-asuntoa siirretään toteutettavaksi valtion korkotuella. Tämä merkitsee, että näitä korkotuettuja vuokra-asuntoja tuotetaan ensi vuonna noin 7 500 niiden 7 000 aravavuokra-asunnon lisäksi, jotka näin ollen vielä jäävät yhteiskunnan tukemaan asuntotuotantoon ja asuntopottiin. Korkotukiehtoja parannetaan ottamalla käyttöön valtion takaus ja nostamalla korkotukilainan osuus 90 prosenttiin hyväksyttävistä rakennus- ja tonttikustannuksista. Lisäksi kuntien ja yleishyödyllisten vuokra-asuntotuottajien kohdalla korkotuen kestoa pidennetään 2 vuodella ja tuki korotetaan 8 prosenttiin lainavuosina 1—5 ja 6 prosenttiin lainavuosina 6—10. Muille kuin kunnille ja yleishyödyllisille yhteisöille korkotukiehdot ovat nykyisiä ehtoja paremmat, mutta yleishyödyllisten yhteisöjen ehtoja heikommat. Korkotukiehtojen määrittelyssä otetaan huomioon myös toteutuva korkotason kehitys.

Ed. Kauton puheenvuorossa kiinnitettiin huomiota siihen, että korkotuettu vuokra-asuntotuotanto mahdollisesti ei lähde liikkeelle. Tämä on tietysti mahdollisuus, mutta kaikki ponnistelut edelleenkin ovat mahdollisia asian eteenpäin viemiseksi. Muun muassa tänään viimeksi on ollut keskustelua, erään P-TELissä mukana olevan tahon kanssa siitä, että vakuutusyhteisöt, joihin P-TELin rahat ensi vuonna ja sitä seuraavina vuosina kertyvät, saattavat olla kiinnostuneita sijoittamaan näitä eläkerahoja asuntotuotantoon, ja mielestäni juuri tämä korkotukivuokratuotanto voisi siinä tapauksessa olla erinomainen kohde. Mitään ongelmaa ei nimittäin asuntorahaston kohdalla ole hankkia sitä rahoitusta, mikä tähän sosiaalisen tuotannon puoleen, aravavuokratuotantoon, ja asumisoikeustuotantoon toteutetaan. Uskoisin, että sitä ongelmaa meillä ei ole, eli pikemminkin täytyy ponnisteluja lisätä korkotukipuolella ja koettaa saada se puoli paremmin vetämään.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Edustajien Kautto ja Myller puheenvuorojen sisältö vastaa pitkälti niitä näkemyksiä, mitä vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä on Suomen asunto-

politiikan suunnasta tai siitä, miksi sen pitäisi muodostua. Valitettavasti kyllä nyt on niin, että porvarihallituksen porvarillinen asuntoministeri näkee tilanteen toisella tavalla. Kyllä minä näen henkilökohtaisesti, että nyt ollaan monin eri keinoin romuttamassa sosiaalista asuntotuotantoa. Kun ministeri puolusteli täällä mm. sitä, että aravavuokratuotannosta siirretään 4 500 asuntoa rakennettavaksi korkotukiasuntoina, niin me kaikki tiedämme, että se merkitsee, että ainoastaan 10 vuoden ajan on takuu, että ne säilyvät vuokra-asuntoina. Kun vakuutusyhtiöt nyt osoittavat uudelleen kiinnostusta näitä asioita kohtaan, niin ministeri varmaan tietää myös sen, että kun nousukausi on parhaimmillaan ja kiinteistöjen arvot jälleen nousevat, niin vakuutusyhtiöillä on jälleen kerran suuri houkutus myydä ne asukkaiden alta pois, ja siihen loppuu sitten vuokralaisten turvallisuus.

Arvoisa puhemies! Minäkin pidän erittäin valitettavana sitä, että näitä eri lakiesityksiä ei voitu täällä kaikkia siirtää perjantaiksi tai joksikin toiseksi päiväksi, jolloin olisimme voineet puhua asuntopolitiikan kokonaisuudesta ja myöskin siitä, mitä merkitsee hallituksen esitys asuntohallituksen lakkauttamiseksi. Kaikista näistä asioista olisi pitänyt voida keskustella yhtä aikaa.

Toivon nyt, kun ministeri Rusanen on paikalla, että hallitus tuo — en ole tehnyt tästä esitystä, mutta toivon, että suusanallinen toive voisi viestittyä hallitukseen päin — eduskuntaan asuntopolitiikkaa koskevan selonteon, jolloin me voisimme perusteellisesti ja kunnolla kerrankin käsitellä tätä asiaa, ja toivoisin tietysti, että täällä olisi myös edustajia silloin läsnä.

Ed. H a u t a l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ensinnäkin ed. Kauton tekemää perustelulausumaehdotusta.

Kuuntelin ministerin puheenvuoroa ja totesin, että hän perustelee näitä asuntopoliittisia lakiesityksiä lähinnä kansantalouden tasapainottamisen asettamilla vaatimuksilla. Mutta mielestäni on oikeutettua kuulla myös ministerin näkemys siitä, miten hän aikoo pelastaa suomalaisen asuntopolitiikan suhdannevaihtelujen armoilta, joiden raakuus tulee taas näkyviin, kun uusi noususuhdanne alkaa. Mielestäni se on suomalaisen asuntopolitiikan keskeinen heikkous, ja itse asiassa voidaan todeta, että toisen maailmansodan jälkeen Suomessa ei oikeastaan kunnollista asuntopolitiikkaa ole ollutkaan, koska se on ollut koko ajan markkinoiden armoilla ja ihmiset on pakotettu vuoristoratamaiseen kierteeseen.

Toiseksi ministeri myönsi sen, että niihin, jotka ovat lainansa maksaneet tässä maassa, näillä esityksillä ei ole vaikutusta. Mutta toinen suuri ongelma tulee juuri tässä esiin. Suomessa pitäisi tehdä asuntopolitiikan elinkaarianalyysi eli pitäisi pystyä keskittämään tukea niille, jotka ovat tulossa asunnonhankintaikään.

Kolmas ongelma on mielestäni se, että meillä on todella kohtuuttomasti tuettu omistusasumista vuokra-asumisen kustannuksella, ja nämä esitykset, joita ministeri Rusanen ja hallitus ovat tänne tuoneet, vahvistavat mielestäni tätä suuntausta. Ministeri Rusanen hyvin tietää, että nämä korkotukilainoitetut asunnot eivät lähde liikkeelle siinä määrin kuin on annettu ymmärtää.

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Ministeri Rusasen puheenvuorosta jäi miettimään, miten niin korkotuettu asuminen olisi tässä suhteessa vähemmän yhteiskunnalle maksavaa pitkällä aikavälillä. Rahaa palaa, ja järjestelmä on epäoikeudenmukaisempi. Onko kysymys kuitenkin siitä, että halutaan suosia vastoin asukkaiksi haluavien mielipidettä jotakin tiettyä ideologista suuntaa? Silloin, kun hallitus aloitti toimintansa ja kyselimme samoista asioita, ministeri Rusanen totesi varsin avomielisesti, että sen tyyppistä politiikkaa, jota oli aikaisemmin harjoitettu asuntopolitiikassa, hän ei voi tietenkään porvarillisena asuntopolitiikan kannattajana tukea. Minä kysyisin nyt toisin päin itseltäni, onko tämä sitä porvarillista asuntopolitiikkaa, jota ministeri Rusanen aikoi silloin kehittää.

Jos taas lähdetään siihen, mitkä ovat kansalaisten toiveet, niin perusoikeuskomitean työn yhteydessä kävi ilmi, että jos meidän sosiaali-, terveys- ja opetuspalvelujemme kehittäminen olikin onnistunut aika hyvin ja kansalaisten tuki näille tavoitteille oli selvästi nähtävissä, niin se alue, jolta he eniten toivoivat turvallisuutta suhdannevaihteluilta, oli asuminen. Se toki on ollut aina hyvin vaikea toteuttaa, eikä sen mahdollisuuksien suhteen pidä olla sinisilmäinen, mutta nyt harjoitettavan asuntopolitiikan myötä tämä tavoite siirtyy kyllä kauas taivaanrannan taa, ellei se sitten olekin hallituksen tavoitteena.

Ministeri R u s a n e n : Herra puhemies! Kysymyksessä ei missään tapauksessa ole taivaanrannan taa siirtäminen. Kun edellisessä puheenvuorossani totesin, että Suomessa on 2 miljoo-

naa kotitaloutta ja suunnilleen sama määrä, vähän ylikin, asuntoja, niin olen sitä mieltä, että tässä tilanteessa, jota myös taloudellisten näkemysten pohjalta kuvailin, on mahdollista ja varaa asua näissä vanhemmissa asunnoissa kauemmin ja pitää enemmän varoja sosiaali-, terveys- ja koulutuspuolella, jonka hyvästä hoidosta ed. Halonenkin edellä puhui. Kyllä joku painoarvo ja järjestys näille asioille voidaan varmasti laittaa.

Mitä tulee suhdannevaihtelujen estämiseen, josta ed. Hautala oli huolissaan, niin on totta, että tällaista ei ole tässä valtakunnassa koskaan hoidettu. Jos on ollut vähän rahaa, niin on vaadittu, että valtion pitää työllisyyspoliittisista, aluepoliittisista, tulopoliittisista tai muista syistä satsata asuntotuotantoon. Ja kun on ollut paljon rahaa, niin sitä hulvattomammin sitä on sinne laitettu. Tästä on vaikeita esimerkkejä olemassa, esimerkiksi Pikku-Huopalahden kohdalla, minkä toteuttamisesta ja asuttamisesta Helsingin kaupunki on erittäin huolissaan tämän päivän Helsingin Sanomien perusteellakin. Ainakin näin suoralta kädeltä ja vain lehtitietojen perusteella on luettavissa, että aiotaan anoa tulorajojen poistamista sieltä. Silloin tietysti voidaan kysyä, kuka enää on huolissaan sosiaalisesta aspektista vai pitäisikö tulorajojen poistamisen yhteyteen kytkeä esimerkiksi vuokran määrittely tulojen mukaan tai joitakin muitakin porkkanoita tai koukkuja. Vaihtoehtoja on tietysti pystyttävä miettimään.

Kun täällä oltiin huolissaan myös erityisesti nuorten asumisesta, niin voin vakuuttaa, että jos nyt jotakin painopisteen siirtoa tämän hallituksen asuntopolitiikassa ja linjassa on, niin erityisestihän olemme pyrkineet satsaamaan niihin järjestelmiin, jotka nuorten asumista puoltavat. Niitä on paitsi asumisoikeusjärjestelmän ylläpitäminen ja tukeminen, Sailaksen raportissa esitetyistä päinvastaisista ehdotelmista huolimatta, asp-järjestelmän toimivuuden takaaminen, joka on tänään meneillään. Niitä on vuokrasääntelyn purkaminen, joka puolessa vuodessa tuotti 14 000 uutta asuntoa eli yhden vuoden aravatuotannon verran. Katsoisin, että tällä tiellä voidaan jatkaa. En voi vakuuttaa, etteikö seuraavan noususuhdanteen aikana jonkinlainen piikki vielä nousisi. Mutta olen vakuuttunut, että ei sellainen, minkä näimme vuosikymmenten vaihteessa, jolloin rahamarkkinoiden vapauttaminen todella pankkien myöntämien 100 ja yli 100 prosentin lainojen avulla nosti hinnat huipulle.

Asuntopolitiikan käsittelyä kokonaisuudessaan asuntopoliittinen selonteon tai vastaavan puitteissa en vastusta, mutta haluaisin kuitenkin, että tämä lainsäädäntö, joka meillä on meneillään ja johon liittyy myös aravalaki eli asuntotuotantolainsäädännön uudistaminen ja huoneenvuokralainsäädännön uudistaminen olisivat vähän pitemmällä, ehkä jo eduskunnassa aravalakikin, jotta sitten olisi todellakin pohjia tällaiseen kokonaisvaltaiseen linjanvetoonkin, jota varmasti taloudelliset ajat omalta osaltaan ovat olleet hämärtämässä.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Ministeri perusteli yhtenä tekijänä nimenomaan julkisen rahoituksen tasapainoon saattamisessa tätä lakiesitystä. Minua tämä ihmetyttää siinä mielessä, että meille todettiin, että ainakin ensimmäisinä vuosina tämä järjestelmä vie valtion tukea enemmän kuin aravalainoitukset. Miten tämä on sopusoinnussa tämän väitteen kanssa? Ilmeisesti ministerin sanoma perustuukin siihen, että nämä asunnot eivät todella tule lähtemään liikkeelle, ja sillä tavalla varmasti säästöä syntyy. Tuntuu jotenkin erittäin surulliselta kuulla, kun ministeri totesi, miten nämä 7 500 asuntoa lähtevät liikkeelle: että on neuvoteltu vakuutusyhtiöiden, eläkerahoituksen tai jonkun vastaavan kanssa ja he "saattavat olla kiinnostuneita". Minusta tämä on aika järkyttävää siinä mielessä, että kun todella on akuutti tilanne, asuntoja pitäisi saada ja myös työvoimapoliittiset näkökohdat tätä erityisesti tukevat, niin ministeri vastaa täällä "saattavat olla kiinnostuneita".

Toinen asia, mihin kiinnitin huomiota, oli se, että minusta ministeri antoi aika siloisen kuvan siitä, että nyt ollaan tukemassa erittäin voimakkaasti omistusasumista ja että sen korkokehitys tulee olemaan niin positiivinen, että tässä ollaan erittäin hyvään suuntaan menossa. Kuitenkin tosiasia on, että tällä hetkellä on tuhansia, kymmeniätuhansia ihmisiä, jotka ovat erittäin suurissa vaikeuksissa ja ovat vielä näitten ratkaisujen jälkeenkin siksi, että todelliset hinta-arvot ovat näin perusteellisesti romahtaneet.

Mielestäni tuosta ministerin vastauksesta sai erittäin voimakkaasti myös sen kuvan, että hän ei todellakaan kanna huolta siitä, mitä vuokraasumiselle tapahtuu, mitä tapahtuu niille ihmisille, jotka nyt asuvat vuokralla.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Myös minä haluan kiinnittää huomiota ministerin puheeseen siltä osin, kun hän hyvin voimakkaasti

kertoi näiden lakiesitysten pohjautuvan valtion säästöpäätöksiin. Asuntopuolelta tänä vuonna verrattuna ensi vuoteen tullaan säästämään 50 prosenttia. Missä muualla tässä yhteiskunnassa säästetään näin paljon? Kuitenkin tiedetään se, että suuri osa niistä menoista, joita rakentamiseen kulutetaan, palautuu valtiolle, mutta siinä välissä on tapahtunut jo myös tällaista elvyttävää yhteiskuntapolitiikkaa.

Sitten vielä tähän liittyy se, että asiantuntijalausunnoissa on yksiselitteisin laskelmin osoitettu, että sen kymmenen vuoden aikana, kun korkotuetut vuokra-asunnot saavat valtion korkotukea, niitten menot valtion kannalta ovat aivan samanlaiset kuin aravavuokra-asuntojen menot. Kun on perusteltu sitä tällä lainavaikutuksella, ettei valtio joudu ottamaan niin paljon lainaa omaan piikkiinsä, on myös todistettu, että valtiontakauksella, joka liittyy tähän korkotukeen, on aivan sama merkitys kuin suoralla valtion lainalla. Eli minun mielestäni pohja siltä, että kysymys on säästöistä, on valitettavasti poissa. Näen, että kysymys on pelkästään ideologisesta halusta vähentää valtion tukemaa vuokra-asuntotuotantoa ja vaihtaa se sellaiseen vuokra-asuntotuotantoon, joka on helposti muutettavissa omistusasunnoiksi.

Ed. L o u e k o s k i : Herra puhemies! Meillä on tänään listalla kolme kaikkein murheellisinta asiaa todistuksena tämän hallituksen toimenpiteistä. Asuntopolitiikkaa ollaan romuttamassa alentamalla asumistukea, alentamalla tuotantomääriä ja romuttamalla edellisen hallituksen aikana vaivoin aikaansaatu uusi lainajärjestelmä. Uutta järjestelyä perustellaan taloudellisilla seikoilla, säästöillä, ja perustelipa ministeri Rusanen sitä niinkin, että huonona aikana voidaan asua vanhoissa asunnoissa ja että ei tämä aravauustuotanto niin kovin monia suomalaisia koske. Tällä logiikalla voisi tehdä sellaisen johtopäätöksen, että kun se poistetaan budjetista kokonaan, se ei koske ketään. Tällä tavalla ei voi ajatella asioita.

Edellisen hallituksen aikana, jossa kokoomus oli mukana sopimassa uudesta aravajärjestelmästä, järjestelmää verrattiin korkotuen ns. etuihin ja kiistattomasti päädyttiin asuntorahaston lainajärjestelmään ja siihen kokonaislainoitukseen, joka tähän saakka on ollut voimassa. Se on ylivoimainen korkotukijärjestelmään nähden, puhumattakaan siitä, minkälaisia tuotantomääriä nyt laman aikana nimenomaan aravavuokra-asuntopuolella tarvittaisiin.

Ympäristöministeriön ja valtiovarainministeriön kesken asiantuntijavoimin tehtiin taloudellisia laskelmia siitä, mitä nettomenoja valtiolle on aravalainoitetun asuntotuotannon ylläpitämisestä. Ja vastaus on, että ei paljon mitään. Säästöihin ei toisin sanoen voi vedota silloin, kun aravatuotantojärjestelmää ajetaan alas.

On otettava huomioon, että rakennusalan työttömien työntekijäin määrä tällä hetkellä on noin 50 prosenttia. Työttömät tulevat paitsi taloudellisesti myös muuten suomalaiselle yhteiskunnalle tänä päivänä niin kalliiksi, että taloudellista vertailua aravalainoitetun asuntotuotannon osalta on suorastaan synti edes esitellä. Kun työttömiä on rakennustyöväestä 50 prosenttia, se merkitsee, että koko talonrakennustuotannon struktuuri on vaarassa. Meillä ei kohta ole sellaisia rakennusyrityksiä, sellaista tuotantokoneistoa, joka olisi toimintakunnossa, kun sitä — toivottavasti — nousun tullessa taas tarvitaan. Tämä on toinen seikka, joka on rakenteellisesti erittäin vakava tänä päivänä.

Työllistetty rakennustyöläinen työllistää kaksi muuta. Se on vanha nyrkkisääntö. Työssä oleva ihminen hoitaa asiansa, maksaa velkojensa korot, kuluttaa ja tarjoaa sitä kautta toimeentuloa kysyntämarkkinoilla ja maksaa myös veronsa. Kun nämä asuntotuotannon kautta työllistetyt työntekijät ovat veronmaksajina, siitä jo kertyy suurin piirtein se tulo, jonka kokoiset menot asuntotuotannossa syntyvät tuotantopuolella. Tämä seikka näyttää nykyiseltä hallitukselta kokonaan unohtuneen.

Tilalle tarjotaan korkotukijärjestelmää ja asuntosäästöpalkkiojärjestelmän kehittämistä. Minä olen ihan kokeeksi asian tiimoilta käynyt monilta pankinjohtajilta kysymässä, myöntääkö teidän pankkinne korkotukiluototusta asuntotuotantoon. Vastaukset ovat olleet poikkeuksetta vähintäänkin vältteleviä, enimmäkseen suoraan kieltäviä. Erään suuren rakennusyrityksen rahoitus- ja tuotantojohto kertoi suoraan, että kyllä korkotukijärjestelmä varmasti käyttökelpoinen on, jos korkotukilainoja jostakin saa. Heitä rahoittavista rahalaitoksista niitä tänä päivänä ei saa. Ilmeisesti tämä tietoisuus on ajanut rouva ministerin kysymään rahoitusmahdollisuuksia eläkerahastoista. Siellä kiinnostusta kuulemamme mukaan saattaa olla. Kovin epävarmoissa kantimissa tämä puoli on.

Asuntosäästöpalkkiotilejä pankinjohtajat lupaavat kyllä avata, jos joku tuo rahat sinne tilille, mitä sitten edelleen lainataan. Tässä on hyvin monimutkainen sopimusverkko, ja näyt-

tää siltä, että asuntosäästöpalkkiotili avataan, jos vanhemmat tallettavat nuorisolleen. Se on koko järjestelmässä heikoin lenkki. Se ei näytä hyödyttävän sitä osaa asunnontarvitsijoista, nimittäin nuoria, jotka ovat suurimmissa ongelmissa.

Korkotukijärjestelmän ja asuntosäästöpalkkiojärjestelmän kesken vallitsee, sanoisinko vanhaa poliittista slogania käyttäen, sisäinen looginen yhteys sillä tavalla, että ne järjestelmät toimivat pankkien ehdoilla, pankkien, jotka muutenkin ovat vaikeuksissa ja joiden parkkiyhtiöissä on tällä hetkellä runsaasti tyhjää asuntokantaa. En usko, että asp-tilejä avataan mieluusti, eikä korkotukilainoja myöskään myönnetä, ennen kuin "parkkivarasto" on tyhjäksi myyty. Se vielä voimistaa tuotannon alasajoa omalta osaltaan. Näinhän markkinat toimivat. Eivät ne tuota lisää, jos entistäkin on myytävänä.

Omistusaravien kysyntä on lamassa. Asumisoikeusasuntojen kysyntää riittää liiankin kanssa. Vuokra-asunnoista on turvallinen, pysyvä, runsas kysyntä. Minä en voi kuin ihmetellä sitä, että hallitus on ottanut asuntopolitiikan tällaiseksi kuristamisen kohteeksi.

Ei asuntopolitiikkaa kaikilta osin kuristeta. Katselin hallituksen vahvistamia tulevien vuosien taloussuunnitelmia sillä silmällä ja huomasin, että asuntotuotannon kohdalla yksi lukusarja on järkähtämätön. Se on maatilatalouden kehittämisrahastosta myönnettävien peruskorjattavien ja uustuotettujen asuntojen määrä: 500 vuodessa joka vuosi. Ei puhettakaan, että siellä mitään karsintaa tapahtuisi. Ja mikä on kysyntä? Se väestöryhmä, joka näitä tarvitsee, ei koskaan ole ollut missään asunto-ongelmissa eikä ole nytkään — se on sinänsä hyvä asia — mutta suhteessa muuhun asuntotarpeeseen kysyntä pienenee. Muualla kysyntä kasvaa, mutta tällä sektorilla se pienenee. Siitä huolimatta hallitus esittää tuotantomäärien pysyttämistä ennallaan. Maatilahallituksen asiantuntijoiden mukaan tällä puolella lainan saantia ei estä mikään ja viivästystäkin saattaa tulla vain siinä tapauksessa, että keskusviraston konekirjoittamossa on hieman ruuhkaa, niin että lainapäätöksiä ei ihan aikataulun mukaan pystytä tekemään. Se on toisin sanoen automaatti, joka toimii.

Se osoittaa, että varsinainen aravatuotanto on poliittisen pelin ja poliittisen karsinnan kohteena. Sellaista se on, kun ei ole halua. Tämä ei ole rahakysymys. Se on poliittisen tahdon asia. Muistutan tätä nyt ministerille, jonka ryhmä ja joka ilmeisesti itsekin edellisessä hallituksessa oli kehittämässä järjestelmää, jota nyt ensimmäisen tilaisuuden tullen ollaan raa'asti romuttamassa.

Ed. Hautala jo viittasi siihen, mitä tapahtuu, jos ja kun seuraava nousu tulee. Tapahtuu raju kiinteistöjen ja asuntojen hintojen nousu. Siinä hullunmyllyssä jäävät kohtuuhintaista, sosiaalisella tavalla tuotettua asuntoa tarvitsevat orvon osaan. Se on selvästi nyt nähtävissä. Epäilenpä, että se on tarkoituskin.

Toistan vielä, että on käsittämätöntä, että työttömyyden ollessa nykyisissä luvuissa ja rakennustuotantokoneiston ollessa romuttumassa taloudellisilla säästöperusteilla ajetaan tätä tuotantoa alas. Menoja ei synny, vaikka pantaisiin kuinka pyörät pyörimään. Asia olisi täsmälleen päinvastoin.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Ministeri Rusasen puheenvuoron kimmoittamana olen pyytänyt tämän puheenvuoron. Ministeri Rusanen, te vahvistitte käsitystäni siitä, että hallituksen ministerit eivät näe kokonaisuutta edes omalta sektoriltaan, puhumattakaan että tuntisitte yhteiskunnan muita sektoreita. Hurskastelunne sillä, että asuntotuotannosta tehtävät leikkaukset ja heikennykset tehdään siksi, että taataan sosiaali-, terveys- ja sivistyspuolen taso tässä maassa, ei pidä paikkaansa. Juuri sieltä on leikattu.

Meillä asuu laitoksissa vieläkin ihmisiä, jotka ovat siellä siksi, etteivät saa asuntoa itselleen. Kun näitä säästöjä on tehty, joudutaan väkisin siirtämään avohuoltoon hyvinkin heikkokuntoisiin asuntoihin niin nuorisokodeista, psykiatrisista hoitolaitoksista kuin myös esimerkiksi turvakodeista perheet. Vuokrasääntelyn purku, vaikka se vielä ei ole ryöpsähdysmäisesti nostanut vuokria, on kuitenkin aiheuttanut sen, että yhä useampi joutuu turvautumaan asumistuen ohella myös toimeentulotukeen.

Arvoisa ministeri! Miten katsotte selviävän sellaisten nuorten työttömien, jotka nyt ovat kotonaan, joilla ei ole mahdollisuutta edes hakea vuokra-asuntoa, jotka eivät näy vuokra-asuntotarpeen jonossa? Miten olette varautunut siihen, että heille voidaan tarjota asuntoja heidän saapuessaan vuokra-asuntomarkkinoille?

Tällaisista pienistä yksityiskohdista, jotka kertovat tästä poliittisesta linjasta, eräs selvä esimerkki on ed. Louekosken esittelemä maatalousväestön tukiautomaatti. Vastaava esimerkiksi on asp-järjestelmässä. Jos asp-säästäjä perii asunnon sinä aikana, tämä järjestelmä ei purkaudu, vaan hän voi silti hyödyntää asp-säästön-

sä. Sen sijaan asumistukea saavan kohdalla on jatkuva tiukka toimeentulokontrolli. Pienikin lisäpenni aiheuttaa tuen leikkauksen.

Ed. H a u t a l a : Arvoisa puhemies! Ministeri Rusanen niin kuin myös monet muut tämän hallituksen asuntopolitiikan kannattajat, tai niin kuin minä sanoisin: asuntopolitiikan romutuslinjan kannattajat, korostavat sitä, että vuokrasäännöstelyn purulla on tuotu 14 000 uutta vuokra-asuntoa markkinoille. Mutta minusta te puhutte hyvin vastuuttomasti, ellette samalla kerro, miten ne aiotaan pitää vuokra-asuntoina silloin, kun seuraava ylikuumenemisvaihe alkaa. Mitä niille 14 000 ruokakunnalle silloin tapahtuu, kun asuntojen omistajat haluavat panna asuntonsa myyntiin, etenkin kun se on nyt mahdollista, kun vuokralaisen irtisanomissuojaa on ratkaisevasti heikennetty? Jos te ette anna tähän vastausta, niin mielestäni te todellakin viljelette katteetonta optimismia ja annatte ihmisille katteetonta turvallisuudentunnetta siitä, että he ovat nyt onnistuneet löytämään jopa Helsingistä, jopa Helsingin keskustasta, jopa kohtuuhintaisen vuokra-asunnon vapailta markkinoilta.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Ed. Louekoski esitti huolestuneisuutensa rakennustuotantokoneiston alasajamisesta. Olen useampien asuntotuotannon ja rakentamisen piirissä toimivien ihmisten suusta kuullut väitteen, että ei kannata siitä huolta kantaa: Keskus-Sato Oy:n, Salpa Oy:n ja Vatron ympärille on rakennettu uusi, suuri, kaunis rakennusyhtiö, joka tulee menestymään erittäin hyvin. En tiedä, oliko ilkeämielisyyttä se väite, että tämä nimenomaan liittyisi myös näihin lakiesityksiin sen pohjalta, että kyseinen yhtiö on kuulemma erittäin lähellä — tavalla ja toisella kytkettynä — kokoomuspuoluetta. Olisinkin erittäin innostunut kuulemaan, minkälaisia mielipiteitä ja näkökantoja ministerillä on koko rakennustuotannon kehityksen suunnasta.

Ministeri R u s a n e n : Herra puhemies! Asuntopolitiikka on ollut ja näyttää edelleenkin olevan eräs väitellyimmistä ja kiistellyimmistä alueista suomalaisessa poliittisessa keskustelussa. Vuosikausien, ehkä vuosikymmenien ajan päätöksentekijöitä on syytetty vaihtoehdottomuudesta ja näköalattomuudesta, vanhoihin kaavoihin kangistumisesta. Näin olen kuullut ennen tämänkin hallituksen toiminta-aikaa tapahtuneen. Ei mielestäni asuntopolitiikkaa ihan näin voida arvioida, vaikka aika monet sitä mieltä ovatkin.

Sosiaalisen asuntopolitiikan organisoimiseksihan meille perustettiin vuonna 1949 tämä ns. aravajärjestelmä vastaamaan tuonaikaisia tarpeita. Kun suunnitteluideologia sitten edellytti muutosta, niin vuonna 1966 syntyi asuntohallitus. Asuntopolitiikan sisältö perustui pääosin kysymykseen, kuinka monta uutta aravavuokra-asuntoa vuosittain valtion tuella rakennettiin, minne ne sijoitettaisiin ja kenelle ne annettaisiin. Näyttää edelleenkin olevan tämän tyyppinen malli vallalla, että tämä olisi sitä sosiaalista asuntopolitiikkaa: tuottaa pelkästään aravavuokra-asuntoja. Minun mielestäni asialla on muitakin puolia. Kaikki se yhteiskunnan tuki, joka asuntotuotantoon tulee, oli se sitten korkotukea, verotukea tai muuta välitöntäkin tukea, on varmasti sosiaalista tuotantoa, sosiaaliseen asumiseen tähtäävää tuotantoa.

Kun valtiovalta sitten vuosikymmenien varrella vielä katsoi aiheelliseksi ohjata asumistamme — minkä kokoisessa asunnossa, minkä tasoisessa asunnossa — erilaisin määräyksin ja säädelmin, meille on syntynyt tietynlainen hallinnollinen vyyhti. Edelleen valtiovalta piti yllä vuokrasääntelyä. Kun vuokrankorotuksista tehtiin osa tulopolitiikkaa, järjestelmästä tulikin erittäin kiinteä, melkein hermeettinen, paketti.

Vapaarahoitteista asuntopolitiikkaa ei sen sijaan organisoitu missään, ei missään. Mutta suomalainen halusi asua omassa asunnossa, ja tämä oli mahdollista säännellyillä rahamarkkinoilla huomattavalla ennakkosäästämisellä ja lyhyillä lainoilla. Nuoria varten luotiin asp-järjestelmä, ja kaiken takana sitten ja kivijalkoina oli korkea inflaatio ja asuntolainojen korkojen verovähennysoikeus.

Näillä systeemeillä 40 vuoden aikana tuotettiin valtakuntaan 250 000 vuokra-arava-asuntoa ja samalla menetettiin 170 000. Saldoksi jäi vain 80 000. Näin ollen meillä oli jatkuva asuntopula ja olimme ja olemme pohjoismaisessa vertailussa asumisväljyyden suhteen kaukana, käyttääkseni ed. Halosen sanontaa: vuosisatojen tai vuosikymmenien päässä. (Ed. Halonen: Kaukana taivaanrannan takana!) — Korjaan, aivan oikein.

Myöskään asumiskulut, kustannukset asumisesta, eivät sisäistyneet kansalaisille oikein, vaan tuki siirtyi hintoihin ja piti vuokratasoa liian alhaisena. Kaikki alkoi muuttua vuoden 86 syksystä ja sittemmin eri syistä erittäin nopeasti. Rahamarkkinoiden vapautumisprosessi laukaisi piilevän kysyntäpaineen, ja unelma omasta ko-

dista nosti asuntojen hinnat pilviin, kuten täällä jo tänäänkin on todettu. Pankit jakoivat auliisti 100 prosentin asuntoluottoja eikä vakuusongelmia ollut. Suomessa rakennettiin 89—90 tasolla, jolle mikään vertailumaa ei ole päässyt eikä pääse, ja niihin vertailuvuosiin ilmeisesti tässäkin nyt ollaan taivaanrantaa maalaamassa ja kuvittelemassa, että sellaiset ajat pitäisi saada vielä takaisin.

Onko valtion tai kunnan toimilla mitään tekemistä näin suurissa tapahtumissa? Rahamarkkinat voidaan vapauttaa vain kerran, ja meidän on toimittava näissä itse haluamissamme olosuhteissa siten, että meillä on toimivat asuntomarkkinat. On voitava valita omista olosuhteista lähtien kohtuuhintaisen vuokra- ja omistusasumisen välillä. On voitava valita.

Valtiontalouden suuri alijäämä ja siitä johtuvat säästötoimet kohdistuvat näin ollen, kuten täällä jo totesin, myös asuntomäärärahoihin. Kun asuntorahat eivät riitä rakentamaan asuntoja entistä tahtia, painopiste suunnataan ja on suunnattava nuorten ja lapsiperheiden asuntotilanteen parantamiseen. Minä kyllä olen sitä mieltä, että vuokrasääntelyn purku on jo lisännyt vuokra-asuntojen tarjontaa ja alentanut vuokratasoa uusissa vuokrasopimuksissa. Mielestäni vuokrasääntelyn purkua saatujen kokemusten pohjalta voidaan jatkaakin.

Edullisempi vuokra-asunto on myös ehto oman asunnon säästämisen edistämiseen. Edelleenkin omistusasunto on tehtyjen tutkimusten mukaan suomalaisten nuorten toivotuin asuntounelma. Toivotuin asumismuoto on joko omakoti- tai rivitaloasunto. Siitä on ihan viime ja tältäkin vuodelta tehtyjä selvityksiä.

Erilaisista syistä asuntopolitiikan kärki ei siis lähivuosina voi olla aravauustuotannon määrän kasvattaminen, vaan nyt on jo voitava ja uskallettava ryhtyä keskustelemaan asumiseen tulevan tuen uudelleenkohdentamisesta. Voidaankin kysyä, tukeeko yhteiskunta vain uustuotantoa ja sen rakenteita vai siirretäänkö ja koska ja millä painoarvolla painopistettä yksittäisen ihmisen asunnon hankkimiseen.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Tässä talossa on käyty ainakin puolitoista vuotta asuntopoliittista keskustelua, eikä loppua näytä tulevan. Minä olisin kysynyt edustajilta vasemmalla laidalla, että jos sosiaalinen asuntotuotanto, tämä suljettu, säännöstelty, kaikelta kilpailulta kielletty alue, olisi tuottanut hyvän asuntopolitiikan, miksi meillä edelleenkin pitää puhua asuntopolitiikasta. Sehän on ollut teidän mandaattinanne 25 vuotta, ainakin 20 vuotta. Miksi te edelleenkin puhutte, kun teillä olisi ollut mahdollisuus hoitaa asiat? Vai onko niin, että se oli pankkien, rakennusyritysten, yhtiöiden ja puolueiden yhteispeliä? Sitäkö varten piti säännöstellä ja senkö laskuja me maksoimme 80-luvun puolivälin jälkeen? Minä epäilen, että tästä on kysymys.

Te olette onneksi nyt menettämässä tämän alueen, ja minusta se on erinomainen asia. Te tuhositte tästä maasta toimivat vuokra-asuntomarkkinat 70-luvun jälkeen, kun alettiin hoitaa asioita sillä perusteella, miten asuntohallitus ja sosialidemokraattinen asuntoministeri, kuka milloinkin sattui olemaan, niitä hoitivat. Nyt vasta ollaan pääsemässä asuntopolitiikassa johonkin järkeen, siihen, että ihmiset voivat valita eikä ole pakko ottaa sitä, mitä on tarjolla.

Näkeehän sen esimerkiksi Helsingin Sanomien sunnuntaisivuilta, mikä on tilanne. Siellä on vuokra-asuntoja pilvin pimein joka ainut sunnuntai. Siellä on myytäviä asuntoja, eivätkä hinnat ole toistaiseksi ainakaan karanneet eivätkä varmasti karkaakaan. En usko siihen, koska kyllä ihmisillä nyt on järki päässä, että eivät maksa mitä tahansa jokin grynderi pyytää, joka antaa sitten hinnasta provision puolueelle.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Ministeri Rusanen teki puheenvuoronsa lopuksi arvion siitä, että nyt täytyy asumiseen laitettavaa tukea suunnata uudelleen nimenomaan yksittäisen ihmisen asumisen tukemiseen. Minun mielestäni yksittäisen ihmisen ja perheiden asumista tuetaan parhaiten niin, että meillä on jatkuvasti käytettävissä kohtuuhintaisia asuntoja, myös vuokra-asuntoja. Nimittäin yksi iso ongelma viime vuosikymmenten asuntopolitiikassa on ollut se, että keskeinen sija on ollut omistusasumisen tukemisessa.

Viime hallituskaudella saatiin aikaiseksi yhtenäislainajärjestelmä asuntorahaston kautta. Se oli, on ja sen pitäisi olla se väline, jolla saadaan järkeä suomalaiseen asuntopolitiikkaan. Tähän järjestelmään kuuluvat niin aravaomistusasunnot, asumisoikeusasunnot kuin myös vuokra-asunnot. Tästä järjestelmästä ainakin minä olen nyt huolissani. Mitä sille on tapahtumassa, mennäänkö takaisin tähän sahaukseen niin, että taas odotetaan, että noususuhdanne pistää suomalaiset asuntomarkkinat sekaisin? Noususuhdanteessa pienituloisella ei

ole mitään mahdollisuutta asua. Tätä minä pelkään, että kun järjestelmä on saatu ja se näytti toimivan jo erinomaisen hyvin, niin nyt sitä ollaan romuttamassa.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ed. Ukkola kyllä hyvin tuikeasti katsoi sosialidemokraattisiin kansanedustajiin, ja saattoi olla, että hän arvostelunsa kohdisti pelkästään sosialidemokraatteihin. Ei minulla ole mitään tarvetta puolustella ja kaunistella, mutta haluan kuitenkin todeta, että en minäkään ole uskonut esimerkiksi kaikkia aikoinaan asuntoministereinä olleiden Matti Ahteen tai Bärlundin puheita ja ehdotuksia. Mutta kyllä, ed. Ukkola, te olette nyt väärässä siinä ensinnäkin, että täällä vain puolitoista vuotta olisi puhuttu asuntopolitiikasta, siitä on puhuttu ainakin 25 vuotta, ja siinäkin, että se asuntopolitiikan tilanne, joka maassa on, olisi ollut vasemmiston syytä. Kyllä siinä on perussyy Holkerin hallituksen ja ehkä jo sitä edeltäneidenkin hallitusten ja nykyisen hallituksen politiikassa. On väistetty yhä enemmän yhteiskunnan vastuuta ja osuutta asuntotuotannon rahoittamisessa, annettu pankkien ja markkinoiden yhä enemmän säätää ja päättää.

Ed. Ukkola, jos teidän katseenne joskus on kohdistunut Ruotsiin, jossa sosialidemokraatit olivat pitkään vallassa, kyllä siellä asuntopolitiikka aikanaan hoidettiin paljon paremmin kuin Suomessa.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kun olen tätä keskustelua kuunnellut, en voi muuta kuin todeta, että tämä on ihan tyhjän jauhamista.

Asuntotuotannon virittäminen yhteiskunnan tuella on tällä hetkellä järjetöntä, koska siihen ei ole tarvetta eikä kysyntää. Meillä on 20 000 asuntoa vapaana. Siinä vaiheessa tietysti, kun tulee kysyntää, niin silloin.

Nyt pitää kohdistaa varat, jotka myös tuottavat työtä, nimenomaan korjaustoimiin. Minä tiedän, että Ikaalisissa — sanotaan nyt Ikaalistenkin nimi kerran sen takia, kun siellä ei nostettu veroäyriä — on sellaisia vuokrataloja, jotka ovat asumiskelvottomia, joissa ei ole asujia sen vuoksi, että ne tarvitsevat välttämättä remonttia, kun rappaukset ovat pudonneet seinistä lattialle. Niihin pitäisi nyt kohdistaa huomio, koska se antaa myös työtä ja remontit ovat tällä hetkellä halpoja.

Mutta jos väkisin vain teemme asuntoja, joilla ei ole kysyntää monellakaan paikkakunnalla, ja nekin 20 000 halpaa asuntoa, jotka tällä hetkellä ovat vapailla markkinoilla, jäävät käyttämättä, niin en näe mitään järkeä tässä touhussa. Tämä on poliittista puhetta eikä mitään muuta.

Ed. Tuomioja: Herra puhemies! Kyllä Suomen sodan jälkeisessä asuntopolitiikassa on ihan viime vuosinakin tehty virheitä, joihin sosialidemokraatitkin ovat epäilemättä olleet osallisia. Esimerkiksi vuokrasäännöstelyä jatkettiin turhan pitkään. Mutta varsinainen virhe on kuitenkin ollut siinä, että sosialidemokraattien ote asuntopolitiikasta ei ole suinkaan ollut hallitseva, vaan se on ollut liian heikko. Se on näkynyt siinä, että meillä on toisin kuin erityisesti Ruotsissa kautta koko historiamme vuokra-asuntotuotanto, vuokra-asuntojen tarjonta ja ylipäänsä sosiaalinen asuntotuotanto ollut täysin marginaalista ja toissijaista markkinavoimien hallitseman asuntopolitiikan ja asuntotuotannon rinnalla. Aravajärjestelmä luotiin meillä eräänlaisena täydentävänä väliaikaisjärjestelynä, ja sellaisena se on saanut toimia näihin päiviin saakka, kunnes nykyinen hallitus on sitä kokonaisuudessaan tappamassa.

Se seikka, että myös Helsingin Sanomat tänä päivänä on täynnä tarjolla olevien vuokra-asuntoja, ei suinkaan kerro siitä, että asuntopolitiikka on kunnossa, vaan se kertoo siitä, että maassa on todella syvä lama. Edellisen kerran näin oli 30-luvulla.

Tämä tilanne kätkee taakseen sen tosiasian, että asumisahtaus on edelleen Suomessa huomattavasti suurempaa ja asumisolot heikompia kuin naapurimaassamme Ruotsissa. Tämä patoutunut kysyntä tulee uudelleen purkautumaan, kunhan olot tästä paranevat. Silloin olemme tilanteessa, jossa se johtaa katastrofaalisiin seurauksiin, kun hallitus on purkamassa niitä välineitä, joita silloin tarvittaisiin tasapainoisen asuntopolitiikan hoitamiseen ja asuntotuotannon, nimenomaan vuokra-asuntotuotannon, ylläpitämiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kautto ed. Hautalan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että yhteiskunnan tukeman asuntotuotannon painopistettä ei siirretä aravavuokra-asunnoista korkotuettuihin asuntoihin ja että vuokra-asuntojen saatavuuden ja työllisyyden parantamiseksi aravavuokra- ja asumis-

oikeusasuntojen osuus pidetään mahdollisimman korkeana myös vuonna 1993."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Kauton ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 71. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

28) Ehdotukset laeiksi asuntotuotantolain ja asuntojen perusparantamisesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 272
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 12

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Tässä lakiehdotuksessa on kysymys aravavuokra-asuntotuotannon edellytysten heikentämisestä, samoin peruskorjauksen edellytysten heikentämisestä. Molempien kautta vuokralaisille on tulossa lisää maksettavaa vuokraa. Erityisen huonoa esityksessä on se, että rakennuskustannusten alentumisen hyöty otetaan valtiolle eikä anneta sitä asukkaille.

Ehdotan, että toinen lakiehdotus hylätään.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Myllerin tekemää hylkäysehdotusta ja perustelen sitä mm. sillä, että nyt ollaan aravavuokralainojen korkoja korottamassa, mikä entisestään vaikeuttaa niiden tilannetta. Samoin myöskään hallituksen hurskaat toiveet siitä, että perusparannusta voitaisiin lisätä, eivät tule toteutumaan.

Arvoisa puhemies! Edelleen haluan tuoda esiin, kun on edustajia enemmän paikalla, että pidän valitettavana sitä, että me emme voineet näitten asioitten käsittelyä siirtää myöhäisemmäksi. Olen esittänyt, että hallituksen tulisi tuoda eduskunnalle selonteko asuntopolitiikasta, koska tämä hallitus tuhoaa asuntopolitiikan rippeetkin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Myller ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että toinen lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään.

Toinen varapuhemies: Nyt on äänestettävä toisen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisen lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Enestam, Heikkinen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Järvilahti, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Liikkanen, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Ollila, Perho-Santala, Pietikäinen M., Puhakka, Pura, Rehn O., Renko, Renlund,

Rossi, Rusanen, Ryynänen, Saapunki, Saario, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Toivonen, Ukkola, Vanhanen, Vihriälä, Virrankoski, Vuorensola, Väistö ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Alho, Andersson, Apukka, Astala, Backman, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Hurskainen, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Ojala O., Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Rask, Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tykkyläinen, Vistbacka ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Anttila U., Bell von, Donner, Dromberg, Gustafsson, Helle, Hiltunen, Huuhtanen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kanerva, Kemppainen, Korva, Koski, Koskinen, Laakso, Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Leppänen J., Leppänen P., Lindqvist, Lindroos, Lipponen, Miettinen, Morri, Norrback, Nyby, Näsi, Ojala A., Paakkinen, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Pietikäinen S., Pokka, Pykäläinen, Ranta, Rauramo, Rehn E., Riihijärvi, Rimmi, Rinne, Roos J., Röntynen, Saari, Saastamoinen, Salolainen, Tiuri, Tuomioja, Turunen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Varpasuo, Vehkaoja, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väyrynen ja Westerlund.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 73 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 73. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt toisen lakiehdotuksen.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

29) Ehdotukset asuntosäästöpalkkiolaiksi ja laiksi oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 273
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 13

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Ehdotan myös näiden lakiehdotusten hylkäämistä.

Ed. Markkula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hämmästelen aivan valtavasti sitä, että tällaista lakiesitystä esitetään hylättäväksi, kun ottaa huomioon, että mikäli näitä uudistuksia ei asp:iin tehdä, se merkitsee, että tämä järjestelmä romuttuu kokonaisuudessaan, sillä pankit eivät enää pitkään aikaan ole käytännössä tehneet lähes ollenkaan asuntosäästöpalkkiosopimuksia. Tämä on ainoa keino, jolla saadaan järjestelmä edes jollain tavalla toimimaan. Sen takia en voi ymmärtää ehdotusta. Jos ei tämä ole niin hyvä kuin mahdollisesti olisi toivottu, on tämä kuitenkin parempi kuin se, että koko järjestelmä romuttuu.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa on ehkä turha enää aloittaa yleiskeskustelua, mutta kysymys tämän lakiehdotuksen kohdalla on siitä, että asp-järjestelmästä tehdään niin heikko, että se ei vastaa siihen tarpeeseen, joka on olemassa.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Myllerin tekemää hylkäysehdotusta ja perustelen sitä juuri sillä, että tässä ollaan nyt romuttamassa koko asp-järjestelmä ja että siitä tulee täysin merkityksetön.

Ed. Louekoski: Herra puhemies! Kiinnitän vain huomiota siihen ed. Markkulan puheenvuoron osaan, jossa hän kertoi, että asp-järjestelmä ei toimi. Olisi toivonut, että tästä olisi kokoomuksen ryhmässä puhuttu hieman enemmän eikä tuotaisi tällaisia lakisurkimuksia tänne käsiteltäväksi.

Ed. M a r k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnassa kun tätä asiaa käsiteltiin ja siellä olivat mm. pankkien edustajat paikalla, heiltä saatiin vastauksia siihen, että tällaisena järjestelmä voi ryhtyä uudelleen toimimaan. Mielestäni on aivan edesvastuutonta esittää lakiesityksen hylkäämistä, vaikka myönnän, että tässä on heikennyksiä nykyiseen järjestelmään. Mutta kun nykyinen järjestelmä ei toimi, tämä on kuitenkin parempi kuin se, että ei ollenkaan tehdä asuntosäästöpalkkiosopimuksia.

Ed. K a u t t o: Arvoisa puhemies! Nimenomaan siitä onkin kyse, että tässä on heikennyksiä, ja sen perusteella me esitämme tätä hylättäväksi. Uusi laki tulisi johtamaan siihen, että nuoret ovat jo säästämisvaiheessa ja sitten lainanottovaiheessa puhtaasti pankkien armoilla. Pankit käyttävät jo nyt tilannetta siten hyväksi. Minuun otettiin yhteyttä tapauksesta, jossa on säästetty todella koko vaadittava osuus ja nyt pankki ilmoittaakin, että ei annakaan asp:n mukaisella korolla eli 4 prosentilla ulos sitä, vaan vaatii lainasta 14 prosentin korkoa jo tässä vaiheessa. Nimenomaan tästä on kysymys, miten järjestelmä tulee toimimaan.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Minun on vähän vaikea ymmärtää ed. Hanna Markkulan logiikkaa, kun hän myönsi, että laki pitää sisällänsä heikennyksiä vanhaan järjestelmään ja kun vanha järjestelmä ei toimi, kuitenkin tämä laki pitäisi hyväksyä. En minä ymmärrä, voiko toimia vielä huonommin kuin nykyinen, kun sekään ei toimi. Logiikka pettää nyt todella pahasti.

Ed. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Puhuin ehkä epäselvästi, mutta silläkin uhalla, että toistan kolmanteen kertaan, sanon, että teoriassa nykyinen järjestelmä on parempi kuin tämä, mutta teoria ei ole yhtä kuin käytäntö. Käytännössä nykyinen järjestelmä ei toimi, sopimuksia ei ole enää ikiaikoihin tehty kuin jokunen harva kappale vuodessa. Sen takia, jotta edes jollain tavalla saadaan asp-järjestelmä toimimaan, on mielekästä muuttaa sitä näin, kohdentaa se selkeämmin erityisesti nuoriin ihmisiin ja saada sitä kautta nuorten asuntoasiat paremmalle tolalle.

Ed. K a u t t o: Arvoisa puhemies! Se, että heikennetään jotakin, ei tuo ratkaisua, vaan olen samaa mieltä, että tähän olisi tarvittu korjauksia ja kohdentamista paremmin. Mutta sillä, minkälaista muotoa on tämän lain yhteydessä esitetty, toivottuun tavoitteeseen ei tulla pääsemään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Keskustelussa on ed. Myller ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Enestam, Heikkinen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Liikkanen, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Ollila, Perho-Santala, Pietikäinen M., Puhakka, Pura, Rehn O., Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Saapunki, Saario, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Toivonen, Ukkola, Vanhanen, Vihriälä, Virrankoski, Vuorensola, Väistö ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Alho, Andersson, Apukka, Astala, Backman, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Hurskainen, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Ojala O., Paakkinen, Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Rask, Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen,

Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Vistbacka ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Anttila U., Bell von, Donner, Dromberg, Gustafsson, Helle, Hiltunen, Huuhtanen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Kaarilahti, Kanerva, Kemppainen, Korva, Koski, Koskinen, Laakso, Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Leppänen J., Leppänen P., Lindqvist, Lindroos, Lipponen, Morri, Norrback, Nyby, Näsi, Ojala A., Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Pietikäinen S., Pokka, Pykäläinen, Ranta, Rauramo, Rehn E., Riihijärvi, Rimmi, Rinne, Roos J., Röntynen, Saari, Saastamoinen, Salolainen, Tiuri, Turunen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Varpasuo, Vehkaoja, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väyrynen ja Westerlund.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 68. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

30) Ehdotus asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuuksista vuonna 1993

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 135
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65.

Keskustelu:

Ed. B a c k m a n: Herra puhemies! Asuntoolojen kehittämisrahaston lainanottovaltuuksia käsiteltäessä valtiovarainvaliokunnassa todettiin, että hallituksen alkuperäinen esitys, joka on kirjattu budjettikirjaan, tältäkin osin vaikuttaa paremmalta kuin ne muutosesitykset, joita pitkin syksyä on lukuisa määrä alkuperäiseen kirjaan tullut. Tältä osin sosialidemokraatit yhdessä muiden oppositioryhmien, ehkä vihreitä lukuun ottamatta, kanssa olemme sitä mieltä, että ne varat, mitä alun perin oli suunniteltu otettavaksi lainanottovaltuuksina nettomääräisesti, tulisi sisällyttää eduskunnan päätökseen.

Tässä mielessä ehdotan, että lainanottovaltuudet hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin ne ovat sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton yhteisessä vastalauseessa.

Ed. O. O j a l a: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Backmanin ehdotusta, joka merkitsee sitä, että lainanottovaltuudet ovat 3 690 miljoonaa markkaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Keskustelussa on ed. Backman ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että lainanottovaltuudet hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisina.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Backmanin ehdotus "ei".

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 48 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 68. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

31) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksista vuonna 1993

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 136
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

32) Ehdotukset laeiksi tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain, liikennetarvikkeiden kaupasta, asennuksesta ja korjauksesta annetun lain, vaarallisten aineiden kuljettamisesta tiellä annetun lain ja ulosottotoimesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 261
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

33) Ehdotus laiksi merilain 29 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 262
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

34) Hallituksen esitys n:o 317 Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen johdosta tehtävistä muutoksista Suomen valtiosääntöön

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Nyt on esillä hallituksen esitys Suomen valtiosääntöön tehtävistä eräistä muutoksista Euroopan talousalueen sopimuksen vuoksi. Hallituksen esityksen ensimmäisellä sivulla perustellaan esitystä mm. näin: "Ehdotetut säännökset koskisivat käytännössä lähinnä Etan sekakomitean käsittelyyn tulevia Euroopan yhteisön komission ehdotuksia uusiksi Eta-säädöksiksi." Mieleeni tuli kiinnittää huomiota siihen, eikö Efta-mailla ole mitään sellaisia ehdotuksia, jotka tulisivat käsittelyyn. Tämä siis lähtökohdaltaan nojautuu nyt Euroopan yhteisön komission ehdotuksiin.

Ensimmäisellä sivulla sanotaan myös, että muutosten tarkoituksena on varmistaa, että eduskunta saa tietoja ja voi tehokkaasti osallistua asioiden käsittelyyn Euroopan talousaluetta koskevissa kysymyksissä. Tavoiteasettelu mielestäni on tässä erittäin hyvä. Vielä, kun katsoo esimerkiksi sivulta 3, hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan, että "tarkoitus on turvata eduskunnan vaikutusmahdollisuudet uusien Eta-säädösten sisältöön jo niiden valmisteluvaiheessa".

En ole kuitenkaan aivan vakuuttunut, että esitys riittävästi turvaa eduskunnan vaikutusmahdollisuuksia. Kiinnitän huomiota siihen, että esimerkiksi sivulta 7 ilmenee, että "Italiassa kaikki uudet ehdotukset EY-säädöksiksi on annettava tiedoksi parlamentin molemmille kamareille, jotka voivat esittää niistä huomautuksia hallitukselle".

Edelleen täältä ilmenee, että "Ahvenanmaan maakuntahallituksen tiedoksi toimitetaan kaikki Eta-sopimukseen liittyvät EY-komission ehdotukset ja muut merkitykselliset asiakirjat". Tämä velvoite asetetaan ulkoasiainministeriölle. Heti, kun ministeriö saa tiedot, pitää Ahvenanmaan maakuntahallitukselle nämä tiedot toimittaa.

Mutta en löydä esityksestä sellaista säädöstä, joka turvaisi koko eduskunnan mahdollisuuden saada tietää eduskunnan suuren valiokunnan tai erikoisvaliokunnan käsittelyyn tulevista asioista. Tosin täällä on sellainen säädös, että puhemiesneuvosto voi alistaa täysistuntokeskusteluun jonkin asian. Tietenkin siltä osin kuin lailla on tässä salissa säädettävä, kun lopullinen päätös tehdään, silloin se on tuotava tänne saliin.

Mielestäni, kun asian kehittelyä nyt jatketaan, tulisi yksiselitteisesti käydä ilmi esimerkiksi se, että se, mitä Etan sekakomissio eduskuntaan päin ehdottaa, ainakin saatettaisiin koko eduskunnan tietoon, ja käsitykseni mukaan pitäisi sallia myös lähetekeskustelu. Kenties tätä on jossakin vaiheessa mietitty, päädytty toiseen tulokseen. Jos on päädytty samaan tulokseen kuin tarkoitan, en ainakaan nyt sillä tutustumisella, joka on ollut mahdollista, en ole saanut siitä selvyyttä.

Hallituksen esityksen perusteluissa kiinnitetään huomiota kansalaisten vaikutusmahdollisuuksiin. Täällä lainataan perustuslakivaliokunnan mietintöä Eta-sopimusta koskevan hallituk-

sen esityksen käsittelyn yhteydessä, jolloin perustuslakivaliokunta mietinnössään kiinnitti huomiota siihen, että pitää turvata eduskunnan asema ja kansalaisten vaikutusmahdollisuudet.

Tästä asiasta puhutaan mm. sivuilla 9 ja 11. Mutta en ole ainakaan tähän mennessä löytänyt yhtään konkreettista vahvistusta sille, että valtiosääntöön tehtävällä muutoksella kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksia lisättäisiin. Tulenkin siihenkin käsitykseen, että itse asiassa hallitus tarkoittaakin sitä, että kansalaisten vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät sillä, että eduskunnan tietoon saatetaan siten kuin saatetaan — jos tehdään niin kuin toivoin tai vain suurelle valiokunnalle ennakkokäsittelyä varten ja eräille erikoisvaliokunnille — ja hallitus katsoo, että tämä on se tapa, jolla kansalaisten vaikuttamismahdollisuudet turvataan. Näin olen tulkitsemassa nyt hallituksen esitystä.

Täällä on vielä eräs kohta, johon toivon eduskunnan kiinnittävän huomiota. Sivujen 9 ja 10 vaihteessa sanotaan: "Suuren valiokunnan ilmaisemien kantojen tulisi tosiasiallisesti vastata koko eduskunnan tahtoa. Tämä voitaisiin pyrkiä turvaamaan valittaessa valiokunnan jäseniä." Siis tässä lähdetään siitä, että eduskunnan jäsenet, kansanedustajat, jaetaan vuohiin ja lampaisiin. On sellaisia edustajia, jotka voivat ilmaista koko eduskunnan käsityksen, ja sellaisia, jotka eivät näin voi tehdä. Tämä on minusta vähän kyseenalainen kansanedustajien tasavertaisuutta ajatellen.

Minä ymmärrän, mikä tässä on takana. On tarkoitus siis muuttaa, niin kuin täältä on luettavissa, suuren valiokunnan kokoonpanoa ja sitten katsoa, että jos suureen valiokuntaan valitaan suuria johtajia tavalla tai toisella, sillä on sitten kaikki valtuudet eduskunnan puolesta. Minä asettaisin tämän pikkuisen kyseenalaiseksi. Muistan hyvin, kun eräs eduskunnan aikaisemmista puhemiehistä, hänen nimensä oli Matti Ahde, kun eduskuntatyön kehittämistä valmisteltiin eduskunnan asianomaisessa työryhmässä, sanoi, että hän ei ole valmis luovuttamaan kenellekään sitä valtakirjaa, joka hänellä kansanedustajana on. Tämä olisi yksi mahdollisuus suhtautua tähän asiaan. Mutta minä arvelen, että Eta-asiassa nyt ryhdytäänkin puhumaan salassapitosäännöksistä, vaitiolovelvollisuudesta ja toisaalta siitä, että toisilla on arvovaltaa ja toisilla ei ole ja sen mukaan pitää myös mahdollisuus vaikuttaa päätöksiin määritellä.

Olen vain alustanut tämän keskustelun, ja toivottavasti jossakin vaiheessa tähän puoleen kiinnitetään huomiota. En pidä hyvänä tapana hallituksen esityksessään ehdottamaa, olkoonkin, että esitys on eräällä tavoin ollut myös eduskuntaryhmien lausuntojen piirissä taikka ryhmät ovat antaneet lausuntoja. En oikein nyt usko, että eduskuntaryhmät olisivat voineet sitä tarkoittaa, että kansanedustajat jaetaan hyviin ja pahoihin.

Viimeksi tässä vaiheessa tyydyn kiinnittämään huomiota juuri salassapitosäännökseen. Kovasti arveluttavalta tuntuu sijoittaa valtiosääntöön uusia salassapitosäännöksiä, uusia vaitiolovelvollisuuksia. Minä ymmärrän, että tälle asialle on joitakin perusteluja, joitakin näkökohtia, mutta syytä tarkkaan harkita, onko valtiosääntöön tarpeen ottaa sellaisia lisäsäännöksiä, joita tiedän olevan esimerkiksi ulkoasiainvaliokunnan osalta. Onhan nyt määrättyjen käsittelyvaiheiden osalta kaikissakin valiokunnissa määrätty jakso vaitiolovelvollisuutta.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Esityksessä on tarkoituksena vahvistaa parlamentarismin jännettä lähinnä Eta-sopimuksen alueeseen kuuluvissa asioissa, mutta niin kuin ehdotuksesta hallitusmuodon 33 a §:ksi näkyy, yleisestikin kansainvälisissä toimielimissä tehtävien ratkaisujen osalta.

Esityshän perustuu pääsihteeri Seppo Tiitisen johdolla toimineen valtiosääntökomitea 92:n hyvin asiantuntevaan työhön. Ed. Laineen tavoin pidän tätä eteenpäinmenona ja hyvänä asiana, mutta niin kuin kokenut perustuslakivaliokunnan jäsen ed. Laine havaitsi, tässä on myös eräitä sellaisia asioita, joihin minusta jo lähetekeskusteluvaiheessa on syytä kiinnittää huomiota.

Esityksen sivulla 10 lausutaan aika suorasukaisesti valtioneuvoston ja tasavallan presidentin parlamentaarisesta asemasta niin, että todetaan valtioneuvoston olevan eduskunnalle vastuussa. Siinä siis parlamentarismi toimii, mutta tämän vastuun ulottumattomissa on tasavallan presidentti. Kysymys on siitä, että Eta-asioissa valmistelu ja eräiltä osin myös päätöksenteko tapahtuisi valtioneuvoston toimesta, jossa tietysti sitten keskeisinä ministereinä ovat pääministeri ja ulkoasiainministeri. Näin ollen hallitusmuodon 33 §:n säännös siitä, että presidentti määrää maan suhteista ulkovaltoihin, ikään kuin siirtyisi sivuun.

Niin sanottu pääministerivetoinen integraatio, josta on paljon puhuttu, on jossakin määrin ongelmallinen silloin, kun hallitusmuodon 33 §

presidentin määräysvallasta jää edelleen muuttamattomana voimaan. Me voimme ehkä maan sisäisesti hoitaa asioita, mutta suhteessa muihin Eta-valtioihin voi olla ongelmallista käytännössä, että neuvotteluihin osallistuu pääministeri tai ulkoasiainministeri. Neuvottelukumppaneina muista maista ovat laajoilla ulkopoliittisilla valtuuksilla varustetut pääministerit, mutta Suomen pääministerillä selän takana on aina tasavallan presidentin viimekätinen määräysvalta. Pahin, mitä tästä voi olla seurauksena, on, että muut Eta-maat katsovat, että Suomi jollain tavoin pyrkii taktikoimaan näissä neuvotteluissa niin, että lopullista sanaa niissä ei lausuta, vaan että se voi singahtaa Helsingistä Pohjois-Esplanadin varrella olevasta Presidentinlinnasta vielä neuvottelujen jälkeenkin.

Tällaista toimivallanjakoa, jota muuten ulkoasiainministeri Väyrynen on muutama päivä sitten julkisesti jo epäillyt, häiritsee vielä se, niin kuin esityksen perusteluissa todetaan, että jätetään avoimeksi presidentin puuttuminen. Täällä sanotaan niin, että "jos yksittäiseen Eta-asiaan kuitenkin poikkeuksellisesti liittyisi merkittäviä ulkopoliittisia näkökohtia, sen voitaisiin katsoa edellyttävän presidentin myötävaikutusta ja siten presidentin päätöstä ja asetuksen antamista hyväksymis- ja voimaansaattamisvaiheessa". Yksityiskohtaisissa perusteluissa vielä annetaan ymmärtää, että tällaisessa asiassa presidentin osallistuminen valmisteluvaiheeseenkin voisi tulla kysymykseen. Asia ei selvästikään ratkea aivan lopullisesti tällä säännöksellä ja sitä on varmasti syytä pohtia perustuslakivaliokunnassa, joka muuten on jo aikataulusyistä tänään aloittanut asiantuntijoiden kuulemisen tässä asiassa alustavassa menettelyssä, ja nämä samat ongelmat ovat tulleet myös siellä esille.

Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin huomiota myös samoihin kysymyksiin kuin ed. Laine. Suuren valiokunnan kautta tapahtuva poliittinen ennakkositoutuminen on kyllä tietyssä mielessä käytännön välttämättömyys. Mutta miten se on järjestettävä niin, että ei loukata eduskunnan jokaisen jäsenen myötävaikutusmahdollisuutta, ehkä vaatii laajempaa pohdiskelua kuin tässä esityksessä on tehty.

Ehdotuksessa valtiopäiväjärjestyksen uudeksi 54 b §:ksi todetaan, että ennakkokäsittelyssäkin esillä oleva asia voidaan saattaa eduskunnan täysistuntoon puhemiesneuvoston päätöksestä, ja sitten sanotaan: "Kun pyydetyt puheenvuorot on käytetty tai kun puhemies katsoo käydyn keskustelun riittävän, puhemies julistaa keskustelun päättyneeksi." Ensimmäisen kerran, sikäli kuin olen voinut havaita, valtiosääntöön tulisi säännös, jonka mukaan puhemies voi määrätä keskustelun päätettäväksi, vaikka pyydettyjä puheenvuoroja olisi vielä jäljellä ja aikaa riittävästi.

Ehkä, arvoisa puhemies, tätä säännöstä on pohdittava yhteydessä seuraavan eli 54 c §:n 4 momentin kanssa, jossa sanotaan: "Ennakkokäsittelyyn osallistuvien valiokuntien jäsenten on noudatettava sitä vaiteliaisuutta, jota valtioneuvosto katsoo yhdentymisasian laadun vaativan." Säännös sanamuodon mukaan kohdistuu valiokunnan jäseniin, mutta mahdollisesti jos ennakkokäsittelyn täysistuntokäsittelyssä ruvettaisiin käyttämään puheenvuoroja, jotka tämän valtioneuvoston tarpeellisena pitämän vaiteliaisuuden rikkoisivat, ehkä siitä tulee sitten toivomus keskustelun lopettamiseksi. Minusta tämä asia vaatii aika tarkan pohdinnan ja tutkailun perustuslakivaliokunnassa.

Sitten tähän ennakkositoutumiseen. Näyttäisi siltä, että suuri valiokunta on kaikista käytännön vaihtoehdoista se, joka on syytä valita. Tuntuu kuitenkin toisaalta siltä, että suuren valiokunnan jäsenten ja heidän eduskuntaryhmiensä yhteistyölle pitää asettaa aika paljon enemmän vaatimuksia. Niin kuin näkyy, suuri valiokunta voisi kokoontua kesätauon aikana aivan samoin kuin ulkoasiainvaliokuntakin.

Nykyisellään eduskunta on kolmisen kuukautta kesätauolla. Minusta tuntuu, että se on ehdottomasti liian pitkä aika eduskunnan olla kokoontumatta. Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on varmasti perusteltua pohtia sitä, että eduskunnalla olisi kolme istuntokautta, joiden välissä olisi ehkä kuukauden tauot niin, että olisi myös kesäistuntokausi. Istuntopäiviä tulisi lisää. Istuntopäiviin tulisi lisää aikaa eduskuntaryhmien perusteelliseen työskentelyyn ennakkohyväksynnän kohteena olevien asioiden parissa. Muussa tapauksessa ei poliittinen sitoutuminen voi toteutua. On aika erikoista ajatella, että täällä heinäkuussa suuri valiokunta ottaisi ennakkokäsittelyssä poliittisesti sitovan kannan, joka olisi täysi yllätys joskus syyskuun puolenvälin jälkeen tänne saapuville muille kansanedustajille.

Näin ollen minusta on kaikki aihe pohtia meidän työskentelyrytmiämme ja lähteä siitä, että eduskunta olisi vuoden mittaan tasaisemmin koolla. Tähän voisi liittyä myös vanha ajatus,

jonka jo puhemies Urho Kekkonen aikanaan erään työryhmän johdossa ollessaan toi esille siitä, onko tarvetta lakiesityksen kolmeen käsittelyyn varsinkin, kun suuren valiokunnan käsittelyvaihe jää pois.

Näyttäisi kaiken kaikkiaan siltä, että nämä Eta-asiat ja niiden käsittelyjärjestykseen nyt ehdotettu menettelytapa edellyttävät eduskuntaryhmien työskentelyyn käytettävissä olevan ajan lisäämistä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Olen siedettävän harvoin erehtynyt tulevaisuuden ennusteluissa ja nytkin otan sen riskin. Tässä puhuttiin, että on kiire saada lakeja kuntoon. Ei kannata pitää kovin kiirettä, meille jää kyllä aikaa tulevaisuudessa. Koko tämä hullu järjestelmä nimittäin murtuu pikkuhiljaa Euroopan yhteisöstä alkaen. Tulee tiettyjä vaikeuksia Etassa pikkuhiljaa. Taas siirretään muutama kuukausi eteenpäin, ja tällä tavalla tulee käymään.

Mitä tulee suuren valiokunnan rooliin, josta tulee tietyllä lailla sisäänlämpiävä instituutio, se on aika erikoinen. Nimittäin siellä kansanedustajat ovat tietysti vaitiolovelvollisia myös omaan ryhmäänsä nähden ja silloin ei voida enää parlamentarismista puhua. Jos näin ei ole, niin salaisuus ei tule säilymään. Sehän on ihan itsestäänselvä asia.

Mutta mistä tämä malli on otettu, joka nyt tulisi suuren valiokunnan ympärillä tapahtumaan? Sehän on tietysti Brysselistä. Siellähän päätöksenteko tapahtuu kuin vapaamuurareiden kokouksessa ilman julkisuutta. Kukaan ei tiedä, mitä siellä on päätetty, mitä mieltä itse kukin on ollut. Aivan samanlainen järjestelmä luodaan Suomeen nyt, jos suuri valiokunta tulee ennakkokantaa ottavaksi, niin kuin todennäköisesti tulee käymään. Eihän voi olla erilaista järjestelmää Brysselissä ja meillä.

Mutta tämä olisi täysin järjetön systeemi, suuri valiokunta, jossa jäsenet olisivat vaitiolovelvollisia esimerkiksi omaan ryhmäänsä nähden. Eihän tämä parlamentarismia ole. Tämähän on naurettava systeemi. Siihen keräytyisi ympärille silloin lobbareiden järjestelmä, julkinen sana ottaisi omat kanavansa hintaan mihin hyvänsä, ja silloin eduskunta vasta oikein hauska olisi, rouva puhemies.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Aikomukseni oli kiinnittää huomiota samaan asiaan kuin ed. Aittoniemikin eli juuri suuren valiokunnan jäsenten suhteeseen omaan ryhmäänsä. Kyllä jää 54 c §:n 4 artiklan valossa vähän problemaattiseksi, mitä on se vaiteliaisuus, jota sitten on noudatettava, ja millä tavalla voidaan saada sitovia ennakkopäätöksiä, kun kuitenkin eduskuntaryhmien pitäisi varmasti olla suuren valiokunnan jäsenen kanssa niistä suunnilleen yhtä mieltä. Kukaan ei voi varmaan ennustaa ryhmänsä kantoja ainakaan sillä tarkkuudella, mitä tämä tiukimmin otettuna edellyttäisi.

Muutenkin epäilyttää koko salaisuuskäsitys, jos nyt katsoo Eta-neuvottelujen kulkua Suomessa. Kannatti lukea Dagens Nyheter tarkkaan, niin tiesi enemmän kuin esimerkiksi ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä joissakin tilanteissa mm. muiden maiden asettamista neuvottelutavoitteista. Epäilenpä, että Eta-järjestelmä tai EY-päätöksentekojärjestelmä toimii juuri niin, että kansanedustajat rupeavat hankkimaan tietoa muualta kuin kotimaasta, ja sitä varmaan on saatavissa mm. poliittisten ryhmien kautta Euroopasta. Tässä mielessä on enää vaikea määritellä, mikä tieto on tullut nimenomaan hallitukselta ja suuren valiokunnan kautta ja mikä tieto on ollut esimerkiksi poliittisten ryhmien kautta EY-parlamentista. Tässä mielessä tässä tulee kyllä veteen piirretty viiva tämän salaisuuskysymyksen osalta.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Eduskuntaa on hoputeltu pitkin syksyä käsittelemään Etalakeja, ja tuntuu siltä, että myös ministeriöissä niitä on valmisteltu aikamoisella kiireellä. Nyt kun tähän käsittelyyn tulee lisää aikaa, olisin toivonut, että hallitus olisi myös vähän hillinnyt tänne tulevia esityksiä, koska mehän emme tänä päivänä oikeastaan tiedä, koska Eta-sopimus tulee voimaan ja tuleeko se voimaan sellaisena kuin se on täällä hyväksytty. Siihen saattaa tulla muutoksia. Minun mielestäni ainakin valiokunnissa kannattaa nyt hidastella näiden asioiden käsittelyä ja katsoa, mihin tässä oikeastaan ollaan menossa, kun tilanne on täysin muuttunut Sveitsin äänestyksen jälkeen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

35) Ed. Aittoniemen ym. lakialoite n:o 53 laiksi kotiuttamisrahalain 2 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Täällä ovat tänään kapteeni T. Roosin johtama Vatialan ilmatorjuntapatteristo ja ed. V. Laukkasen taivaalliset ilmavoimat pudotelleet Horneteja alas aikaisemmin päivällä. Horneteja tarvitaan kyllä varmasti itsenäisen maan puolustamiseksi, mutta sen lisäksi tarvitaan aktiivisia ja isänmaahansa tyytyväisiä sotilaita, joiden uskoa murennettiin tänään kotiuttamisrahan poistamisella.

Olen viime viikolla tehnyt tällaisen esityksen, joka tähtää siihen, että kotiuttamisraha nykyisen 300 markan sijasta olisi 1 000 markkaa kuukaudessa. Tarkoitus on, että se vastaisi paremmin alkuperäistarkoitustaan ja riittäisi kahden ensimmäisen siviiliviikon välttämättömien kustannusten peittämiseen. Tässä on 11 allekirjoittajaa, mukana mm. puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Lamminen. Näitä olisi varmasti ollut vaikka kuinka paljon, mutta en lähtenyt tavanomaiselle kierrokselle saunakabinetteihin, vaan otin ne, jotka täällä olivat läsnä. Minä kyllä toivoisin, että tämä ei joskus kolmen vuoden kuluttua tulisi minua vastaan käytävällä keltaisena ja maksasairaan näköisenä, vaan että se olisi käsitelty myös valiokunnassa ja otettu tähän asiaan uudelleen kantaa, koska tämä asia ei ole kyllä tällä tavalla kunnossa, että tänä päivänä suomalainen asevelvollinen tulee rahattomana kotiin ilman pennin pyörylää, millä katsoisi ensimmäisen viikon tai kahden aikana maailmaa, miltä se näyttää.

Rouva puhemies! Minä toivon, että tähän asianomaisessa valiokunnassa edes nyt sen verran tutustuttaisiin, että näkisi listoilla sellaisen asian olleen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Edustajille tänään jaetut hallituksen esitykset n:ot 329—343 voitaneen nyt esitellä valiokuntaan lähettämistä varten.

Hyväksytään.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

Hallituksen esitys n:o 329 laiksi polttoainemaksusta sekä polttoaineverosta annetun lain 6 §:n ja moottoriajoneuvoverosta annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 330 laeiksi tullitariffilain 4 §:n ja tuontimaksulain 2 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 331 laiksi tuontimaksulain 4 §:n, elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain 5 ja 9 §:n sekä ravintorasvaverosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

sivistysvaliokuntaan:

Hallituksen esitys n:o 332 laiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain 4 ja 32 c §:n muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan:

Hallituksen esitys n:o 333 laiksi eräiden valtion ammatillisten oppilaitosten luovuttamisesta Keski-Pohjanmaan ammatillisen koulutuksen kuntainliitolle

liikennevaliokuntaan:

Hallituksen esitys n:o 334 laiksi ilmailulain muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 335 laiksi tieliikenteen ajo- ja lepoajoista annetun lain kumoamisesta ja laiksi tieliikennelain muuttamisesta

---

Hallituksen esitys n:o 336 laiksi koulutus- ja erorahastosta annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Tässä ehdotuksessa esitetään, että koulutus- ja erorahaston päätöksistä voitaisiin valittaa työttömyysturvalautakuntaan. Tämä ehdotus on varmasti kannatettava, mutta on suunnitteilla erorahojen heikentäminen, ja niistähän ei tässä hallituksen esityksessä puhuta mitään, koska tämä laki koulutus- ja erorahastosta on varsin pyöreä. Siinä ei näistä etuuksista yksityiskohtaisesti säädetä, vaan yksityiskohtaisten määräysten antaminen tapahtuu erorahaston sisällä.

Mutta koska ne asiat eivät tule eduskunnan käsittelyyn, niin on syytä tuoda tässä yhteydessä esille se, että eroraha on tärkeä työttömäksi joutuvalle ja myös uudelleenkoulutukseen suuntautuvalle henkilölle. Näin ollen hallituksen suunnitelmat erorahajärjestelmän heikentämisestä ovat varmasti lyhytnäköisiä. Toivottavasti hallitus sisällään ei kaikkia niitä esityksiä, mitä lehtitietojen mukaan on valmisteilla, tule hyväksymään, vaan miettii vielä kerran, mikä on erorahajärjestelmän merkitys. Jos hallitus haluaa erorahaa säästää, niin hyvä keino säästää erorahaa on se, että myönnetään yksilöllinen varhaiseläke henkilölle, joka sitä hakee, jolloin hän siirtyy työstä suoraan eläkkeelle ja näin ollen hänelle ei tule erorahaa maksettavaksi. Jos hän itse tämän ratkaisun hyväksyy, niin sillä keinolla voidaan koko eroraha säästää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Hallituksen esitys n:o 337 laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä kaksi työttömyysturvalain muutosesitystä, joista toisessa on isommat muutokset, ja palaan niihin seuraavan kohdan yhteydessä. Mutta tästä esityksestä n:o 337 haluan todeta, että tässä on osa niistä esityksistä, millä hallitus alun perin oli ehdottanut heikennettäväksi työttömyysturvaa. Se esitys peruttiin tupon jälkeen, ja hallitus aivan vain ärsyttääkseen ammattiyhdistysliikettä antoi sen esityksen silloin eduskuntaan ja voi siitä kiittää itseään, että — onneksi — ammattiyhdistysliike reagoi niin voimakkaasti hallituksen todella kovan linjan vetoon, jolla työttömyysturvaa oli tarkoitus heikentää.

Tähän nyt on jäänyt kolme pykälää, ja näiden osalta voi sanoa, että erorahan luonteisen korvauksen katsomista työttömyysturvaa estäväksi etuudeksi täytyy nyt vielä harkita, miten tähän suhtautuu. Tele maksaa palveluksessaan oleville henkilöille erorahoja saadakseen heidät itse suostumaan siihen, että he menettävät työpaikkansa, ja tänä aikana ei varmasti ole helppo löytää uutta työpaikkaa.

Sivutyötä koskevat säännökset yritystoiminnan osalta varmaan ovat perusteltuja, mutta on katsottava, ettei mitään väliinputoamistilanteita tule. Ehdotusta, että kotihoidon tuki vähentää työttömyyspäivärahaa, kannattaisi miettiä kyllä kokonaisuutena. Nyt palkkaa saava voi saada kotihoidontukietuudet, mutta työtön ei niitä enää saisi. Onko tässä logiikkaa?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Hallituksen esitys n:o 338 laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Esitys työttömyysturvalain muuttamisesta liittyy myös tuporatkaisuun. Siinä on sovittu, että työttömyysturvalain 13 §:ää, johon sisältyy säännökset oikeudesta peruspäivärahaan, heikennetään. Vasemmistoliiton eduskuntaryh-

män puolesta voin todeta heti alkuun, että emme tule tätä heikennystä hyväksymään.

Tällä esityksellä asetetaan uusi neljän kuukauden karenssiaika niille henkilöille, jotka tulevat ensimmäistä kertaa työmarkkinoille. Tätä rajoitusta ei sovelleta henkilöön, joka on tullut työnhakijaksi valmistuttuaan ammattiin oppilaitoksesta, eikä henkilöön, joka on aikaisemmin toiminut yrittäjänä ja jonka voidaan katsoa ammattitaitonsa ja tekemänsä työ huomioon ottaen olleen työmarkkinoilla ja joka on keskeyttänyt tai lopettanut yritystoimintansa. Siis jos on valmistunut ammattioppilaitoksesta, korkeakoulusta tai muusta oppilaitoksesta, silloin neljän kuukauden karenssiaikaa ei sovelleta. Mutta kaikki ne ammattitaidottomat nuoret, jotka ilmoittautuvat työvoimatoimistoon, kun heillä ei ole mahdollisuutta saada työtä tänä aikana, joutuvat tämän piiriin.

Tätä heikennystähän on perusteltu sillä, että kesäloman ajaksi koulunsa lopettavat hyvätuloisten vanhempien nuoret ilmoittautuvat työvoimatoimistoon ennen kuin syksyllä alkavat opiskelun. Voi olla, että näitäkin nuoria siellä on. Mutta jos he olisivat esimerkiksi viime kesänä saaneet kesätyöpaikan, he eivät varmasti olisi työvoimatoimistoon ilmoittautuneet. Mutta me tiedämme, että kesätyöpaikkoja ei liiemmin jaossa ollut. Ja yleensä jos vanhemmilla on hyvät tulot, on hyvät suhteet ja he pystyvät kesätyöpaikkojakin järjestämään ja sitä kautta tämä nuorten joukko kortistossa kuitenkin varmasti on vähäisempi.

Mutta meillä on paljon nuoria, joiden vanhemmat ovat työttömänä, joiden vanhemmat saattavat olla työkyvyttömiä, joilla on pienipalkkainen yksinhuoltaja äiti huoltamassa useaa lasta. Nämäkin nuoret menisivät varmasti työhön heti koulun loputtua, jos vain pääsisivät, mutta heillä ei ole tällä hetkellä ole siihen mitään mahdollisuutta, ja heidät aiotaan nyt jättää työttömien vanhempiensa tai yhden huoltajan elätettäväksi. Tässäkin esityksessä enemmän kärsimään joutuvat ne, jotka ennestään ovat heikoimmassa asemassa. Sen vuoksi tämä esitys on mielestäni erittäin epäoikeudenmukainen. Ihmettelen myös sitä, että ammattiyhdistysliike on ollut valmis tämän hyväksymään, koska tämähän ei sisältynyt alkuperäiseen hallituksen esitykseen, joka täältä vedettiin pois, vaan tämä on nyt aivan uusi erillinen ehdotus, kuten esityksestäkin näkee. Tällä esityksellä aiotaan saada 380 miljoonan markan säästöt vuonna 93. Eli tässä on kysymys varsin suuresta joukosta, joka nyt tämän perusteella jää ilman päivärahaa.

Työttömyysturvalaissa on myös pykälät siitä, milloin henkilö ei ole työmarkkinoiden käytettävissä tai on ollut pitkähkön ajan poissa työmarkkinoilta ilman pätevää syytä. Se "pitkähkö aika" itse asiassa ei ole ollenkaan pitkähkö. Se on noin kolmen kuukauden mittainen aika. Entä mitkä syyt katsotaan päteviksi? Niissä on erittäin kireä tulkinta. Monta kertaa tilanne on se, että henkilöllä on todella ollut perusteltu syy olla pois työmarkkinoilta. Monenlaisia perusteltuja syitä voi olla, en käy niitä erittelemään. Kun hän sitten ilmoittautuu työvoimatoimistoon, tähän asti siitä on paukahtanut kuuden viikon karenssi, koska hän on ollut pitkähkön ajan poissa työmarkkinoilta, mutta jatkossa näissä tilanteissa tulee neljän kuukauden karenssi.

Yhtenä hallituksen tavoitteena tietysti aina on se, että maatalojen emännät eivät voisi ilmoittautua työvoimatoimistoon. Silloin, kun he ovat maatalon emäntiä ja maataloutta harjoitetaan, tulothan nykyisin jaetaan niin, että heillä on työtuloa. Mutta luulen, että siinä tilanteessa, kun työvoimatoimistoon ilmoittaudutaan, todella on lisätulon tarve, ettei maatilakaan elätä. Näin ollen tämäkin perustelu varmasti useimmissa tapauksissa on erittäin heikko, kun tämän katsotaan oikeuttavan siihen, että päiväraha viedään neljäksi kuukaudeksi pois.

Kaiken kaikkiaan lähtökohtana on juuri se, että on väärinkäyttäjiä ja ikään kuin väärinkäyttäjien joukko olisi se pääasiallinen joukko. Kun näitä yritetään estää, samalla viedään niiltäkin päivärahat, jotka olisivat tuiki sen tarpeessa. Tätä ajattelutapaa en pidä oikeana. Monen kohdalla tämä johtaa siihen, että sitten siirrytään sosiaalitoimistoon hakemaan toimeentulotukea, koska nytkin peruspäivärahan saaminenhan jo estyy, jos puolisolla on tuloja. Mehän tiedämme hyvin, että puolison tulojen ei tarvitse olla kovin suuret. Työttömyysturvan peruspäivärahaa ei yksinkertaisesti voi saada suurituloisen henkilön puoliso, koska tarveharkinta sen estää.

Siis 13 §:n muutosta pidän erittäin vahingollisena ajatellen nimenomaan nuorten ihmisten tilannetta. Nuorten ihmisten tilannetta, heidän työnsaantinsa parantamista ja koulutukseen menon houkuttelevuutta pitää edistää toisenlaisin keinoin, ei aina negatiivisin keinoin, niin että pudotetaan heidät kokonaan pois etuuksien piiristä, vaan pitää luoda järjestelmä, jossa työpaikka voidaan saada. Mutta meillä koko ajan heikennetään työllisyyslakia. Ne velvoitteet, mitä

on ollut ja mitä suurin osa nuorista on mielellään käyttänyt, poistetaan. Mutta juuri niitä olisi pitänyt kehittää ja sitä kautta mahdollistaa ja myös velvoittaa nuoria ottamaan vastaan työtä tai koulutusta. Ymmärrän senkin, että moni nuori ei välttämättä aina ole kauhean innostunut menemään koulutukseen, kun ei ole mitään näkymiä siitä, että työpaikan saisi koulutuksen jälkeen, vaikka itse pidän tärkeänä ja varmasti nuoren edun mukaisena, että hän ammattikoulutuksen hankkii.

Tässä on myös esitys, jossa lisäeläke vaikuttaa päivärahaan. Tähän ei ole sinänsä huomauttamista. Sen sijaan uudessa 27 a §:ssä ehdotetaan myös, että vammaisen, vanhuksen tai pitkäaikaissairaan kotihoidon tuki vähennetään päivärahasta, ja tätäkään en pidä tarkoituksenmukaisena ehdotuksena. Hyvin monessa tilanteessa hoitotuki on tuiki tarpeellinen, varsinkin kun ne ovat olemattoman pieniä. Tässäkin on se tilanne, että työssä käyvä henkilö voi saada tukea — eivät he aina ole kotona hoitamassa koko päivää. Hän siis saa täyden palkan ja lisäksi kotihoidon tuen. Mutta kun henkilö joutuu työttömäksi, hänen asemansa heikkenee. Tätä logiikkaa en pidä oikeana, että täyden palkan voi saada ja sosiaalietuuden, mutta sitten kun joutuu työttömäksi, nämä etuudet viedään. Toisenlainen kokonaisuus pitäisi näiden esitysten pohjalla olla kuin se, mitä hallitus nyt esittää.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Ammattiyhdistysliike onnistui voimansa koottuaan torjumaan pääosan hallituksen esityksistä, jotka tähtäsivät työttömyysturvan heikentämiseen ansiosidonnaisen työttömyysturvan osalta. Valitettavasti ammattiyhdistysliike kuitenkin unohti kädenväännössään hallituksen kanssa eräitä hyvin tärkeitä asioita.

Erityisesti minua vaivaa se, että työttömyysajan peruspäiväraha jäi kokonaan huomion ulkopuolelle. Pitäisi muistaa, että tuolla pelkällä 116 markan peruspäivärahalla on jo 160 000 työtöntä ja näiden peruspäivärahaa saavien työttömien osuus kasvaa koko ajan, koska päivät täyttyvät ja muitakin tekijöitä tähän suuntaan vaikuttaa.

Minä pidin erittäin huonona myös sitä, että työllisyyslain romutus jäi ay-liikkeen tappelulistalta kokonaan pois, ja näin työttömien määrä tulee kasvamaan, koska velvoitetyöllistäminen loppuu.

Minä kritisoin ay-liikettä voimakkaasti myös siitä, että se hyväksyi sen, että nuorten työttömyysturvaa huononnetaan erittäin merkittävällä tavalla pidentämällä ensi kertaa työmarkkinoille tulevien, ammattitaitoa vailla olevien nuorten karenssi kuudesta viikosta neljään kuukauteen. Tuli siis kymmenen viikkoa lisää karenssia. Nuorille tulee siis kaksinkertainen huononnus. Ensinnäkin velvoitetyöllistäminen loppuu eli mahdollisuus päästä töihin heikkenee. Näin käy, ja sen lisäksi vielä jää päivärahaakin paitsi neljän kuukauden ajaksi.

Tämä on valtiontalouden säästötoimia, ja säästöä tulee noin 400 miljoonaa markkaa. Kuka sen sitten maksaa? Totta kai me tiedämme sen. Näitten ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevien, ammatillista koulutusta vailla olevien nuorten työttömien vanhemmathan sen maksavat. Heidän elätettävikseenhän nämä nuoret sitten ilman muuta jäävät. Se on kohtuuton tilanne, koska niin kuin tiedetään ongelmat usein kasaantuvat ja näiden nuorten vanhemmatkin ovat usein työttöminä tai muutoin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Heille tulee nyt sitten elätettäväksi neljän kuukauden ajan nuori työtön, joka ei todellakaan saa sen enempää velvoitetyötä kuin päivärahaakaan.

Miten säätää tämä laki eduskunnassa? Valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaan lakiehdotus voidaan panna lepäämään, "jos kysymyksessä on ehdotus sellaiseksi valtion menojen säästämistä koskevaksi laiksi, joka heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturvaa". Minusta on kiistatonta, että tämä esitys heikentää lakisääteistä perusturvaa. Ei siitä voi edes keskustella. Se on minusta täysin selvä asia. Jos perustuslakivaliokunta johonkin muuhun tulokseen tulee, ei voi kuin ihmetellä. Silloin kyse on siitä, että perustuslakia ja sen säädöksiä tieten tahtoen väärin tulkitaan.

Minä odotan, että asiaan paneudutaan huolella, itse tähän lakiesitykseen, asianomaisessa valiokunnassa, joka sen käsittelee, koska kyse on erittäin kurjasta esityksestä ja osoitteena ovat vielä kaikkein hankalimmassa asemassa olevat ihmiset eli ammattitaidottomat nuoret, joita potkaistaan päähän oikein tosissaan. Toisaalta minä odotan, että perustuslakivaliokunta toimii niin kuin sen tulee toimia eli määrittelee asian vaikeutetussa säätämisjärjestyksessä käsiteltäväksi. Meillä on silloin eduskunnassa vielä mahdollisuus torjua tämä yksi kaikkein tylyimmistä esityksistä, mitä tämä hallitus on tänne tuonut.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tennilän puheen-

vuoroon viitaten tuon esiin erään toisenkin näkökohdan. Nimittäin kun puhutaan ilman ammatillista koulutusta olevista nuorista, niin, ed. Tennilä, mielestäni silloin meidän tehtävämme on järjestää nuorille mahdollisuus valmistua ammattiin, saada koulutusta. Sen pitää olla se ensisijainen eikä työttömyysturva. Siinä mielessä en pidä tätä esitystä niin pahana kuin ed. Tennilä, koska katsoisin, että pitää ponnistella sen eteen, että nämä nuoret todella kouluttautuvat ammattiin. Tässä nimittäin tulee helpolla se kiusaus, että kun on mahdollisuus työttömyysturva saada, ei olekaan enää motivaatiota lähteä koulutukseen. Monta kertaa saattaa käydä näin.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. S-L. Anttilalle totean, että totta kai koulutus on ensisijainen ja siitä ei ole mitään erimielisyyttä. Aina ei vain ole mahdollista mennä koulutukseen, ja silloin on tarve joko velvoitetyöllistämiseen, mikä nyt on ollut mahdollista, eli saada työpaikka kuudeksi kuukaudeksi edes. Tai jollei sitäkään saa enää, nyt kun te romutatte työllisyyslain, saisi edes sen peruspäivärahan, joka sekään ei paljon ole. Nyt sekin ollaan viemässä pois. Näin nämä nuoret putoavat täysin onnettomaan asemaan eli vanhempien elätettäväksi käytännössä. Näin se käytännössä menee. Kyllä se on selvä periaate, missä järjestyksessä pitää toimia, mutta kun teoriat eivät aina mene käytäntöön, niin aina ei ole mahdollista mennä koulutukseen, semmoisiakin tilanteita on.

Tässä on selvästi laskettu, että säästöjä tulee noin 400 miljoonaa, ja sen maksavat vanhemmat, jotka elättävät näitä ammattitaidottomia nuoria. Minä muistutan siitä, että kyse on nimenomaisesti kaikkein huono-osaisimmasta nuorisoporukasta ja ammattitaidottomista nuorista, joita vielä näin kaltoin kohdellaan kahdella tavalla: viemällä velvoitetyöllistäminen ja viemällä päivärahakin vielä päälle.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttila ei varmasti ollut kuuntelemassa, kun käytin ensimmäisen puheenvuoron asiasta ja nimenomaan toin esille saman asian kuin ed. Tenniläkin, että samanaikaisesti ollaan heikentämässä työllisyyslakia, joka olisi mahdollistanut, että nuoret saavat joko koulutuspaikan tai työpaikan. Totta kai nämä ovat ensisijaisia. Mutta samanaikaisesti, kun te heikennätte perusturvaa, te heikennätte myös työllisyyslakia. Te teette näiden nuorten tilanteen täysin mahdottomaksi. Heillä ei ole mitään mahdollisuutta. Ette te tällä pysty edesauttamaan heidän koulutukseen menoaan tai työpaikan saantiaan, koska ne turvaverkot, mitä työllisyyslaissa on ollut, te puratte.

Siellähän nimenomaan on ollut myös se, että jos ei ole ottanut vastaan työpaikkaa taikka koulutusta, ei niistä montaa kertaa ole voinut kieltäytyä, kun on mennyt oikeus peruspäivärahaan ja tullut ns. kahdeksan viikon työssäoloehto voimaan, jossa on vaadittu, että ennen kuin on mahdollisuus saada peruspäivärahaa, on oltava ensin kahdeksan viikkoa työssä. Se on aika temppu tänä aikana, että kahdeksan viikon työsuhteen saa aikaiseksi. Kyllä nuoria on osattu tälläkin tavalla kortistoista puhdistaa.

Meillähän on koko ajan noin 20 prosenttia työttömistä kokonaan vailla työttömyysturvaa erilaisten karenssien ja tarveharkintojen vuoksi.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä pyysin vastauspuheenvuoron ed. S-L. Anttilan puheenvuoron johdosta. Haluan todeta, että kun ed. S-L. Anttila kiinnitti huomiota työn ensisijaisuuteen, niin se on myös perustuslakivaliokunnan tulkinta vuodelta 84. Hallitusmuodon 6 §:n 2 momentti ja sen jälkeen säädetty työllisyyslaki velvoittavat työn järjestämiseen. Mutta perustuslakivaliokunnan tulkinta vuodelta 84 lähti siitä, että ellei työtä kuitenkaan syystä tai toisesta voida järjestää, niin työttömyysturva on se, joka korvaa hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin täyttymisen, eli työttömyysturva on rinnastettavissa työhön.

Nyt, ed. S-L. Anttila, näyttää siltä, että eduskunnan perustuslakivaliokunta on tulkitsemassa tätä kohtaa toisin ja hallitus on viemässä pois työttömyysturvan. Ei jää sen jälkeen työtä eikä jää työttömyysturvaa, koska karenssi on neljä kuukautta. Olen todella sitä mieltä, viitaten perustuslakivaliokunnan aikaisempaan tulkintaan, että tällainen muutos voidaan tehdä vain vaikeutetussa järjestyksessä. Mutta saattaa olla niin, että perustuslakivaliokunnan tulkinta on toinen. Pidän myös kiinni siitä, että ehdottomasti tämä on sellainen muutos, joka on perustuslain suojaama eli lakisääteisen toimeentuloturvan suojaama eli 66 §:n 7 momentin mukainen.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan lyhyesti ed. Laineelle ja ed. Tennilälle: Minusta työttömyysturvan saamisen yhdeksi ehdoksi henkilöille, joilla ei ole ammatillista koulutusta, pitäisi aset-

taa se, että ensin hankitaan koulutus. Meidän tehtävänämme tietysti on tarjota siihen mahdollisuus. Sillä tavalla me motivoimme ihmiset kouluttautumaan. Kaikkein huonoin kierre on se, että ensin on vähän aikaa työttömyysturvan varassa ja välillä työllistetään ilman todellista ammattitaitoa. Ammattitaito pitäisi ensin hankkia, ja siihen tarvitaan nimenomaan koulutus. Siinä mielessä en pidä tätä esitystä aivan niin pahana kuin ed. Laine.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. S-L. Anttila, te ette ilmeisesti ole riittävästi perehtynyt siihen, mitä hallituksen esityksiä täällä on. Täällähän juuri ollaan heikentämässä koulutusta. Tänäänkin on listalla vielä ammatillisen aikuiskoulutuksen heikentäminen, yleisten koulutusedellytysten heikentäminen. Kun te viette pois mahdollisuuden saada koulutusta, viette mahdollisuuden saada työtä ja viette mahdollisuuden saada työttömyysturvaa, niin eivät ne kauniit puheet yhtään auta. Sitä paitsi tässä ei ole pelkästään kyse siitä nuorisosta, joka ei ole saanut ammatillista koulutusta, vaan kuten ed. Stenius-Kaukonen puheenvuorossaan osoitti, hyvin helposti tulkitaan, että jos syystä tai toisesta on kolmen kuukauden ajan niin, ettei ole työmarkkinoiden käytettävissä, niin kuin sanotaan, silloin tulee neljän kuukauden karenssin piiriin.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Kun me olemme valiokunnassa aloittaneet jo tämänkin lain käsittelyä, niin täytyy todeta, että laki tulee pitämään sisällään hyvin monia tulkintaristiriitoja mm. sellaisissa tapauksissa, jolloin esimerkiksi lukiolainen on voinut tehdä monta vuotta osa-aikatyötä tai määräaikaisia työsuhteita eli hankkia työkokemusta ja jopa päästä eläketurvan ja muun piiriin, mutta siitä huolimatta hänelle ei lasketa tätä työhistoriaksi ja katsotaan, että hän ei pääse työttömyysturvan piiriin.

Mehän jo kertaalleen täällä hyväksyimme ns. lukiolaislain eli pidensimme jo kertaalleen nuorten karenssiaikaa kuuteen viikkoon. Silloin sitä perusteltiin sillä, että lukiolaiset käyttivät väärin mahdollisuutta saada työttömyysturvaa eli sen takia piti pidennys tehdä. Nyt hallitus on esittämässä karenssiaikaa neljäksi kuukaudeksi. Minä kysyn, arvoisa puhemies, mitä tapahtuu. Onko seuraava esitys se, että se pitenee vuoteen tai kahteen vuoteen eli ollaankin tällä tavoin romuttamassa nuorilta kokonaan mahdollisuus päästä työttömyysturvan piiriin?

Kun ed. S-L. Anttila täällä niin kauniisti toivoi ja puhui nuorten kouluttautumismahdollisuudesta, niin siitähän me olemme kaikki toki samaa mieltä. Mutta kuten muun muassa ed. Laine totesi, tosiasiassa nyt nuorten koulutusmahdollisuuksia ollaan viemässä, entisestään heikennetään niitä. Todellakin aiotaan useita ammatillisia oppilaitoksia lakkauttaa. Ne ovat jo hallituksen konkreettisia esityksiä. Todellakaan ei ole työttömyyden myötä lisää koulutusta.

Tiedetään, että nytkään nuoret eivät ole päässeet riittävästi opiskelemaan eikä heille ole edes tarjota työpaikkoja, niin kuin aikaisemmin oli, jolloin monet eivät hakeutuneet opiskelemaan siitä syystä, että heitä houkuteltiin, väkisin raastettiin, jopa kesken opintojen yliopistoista, korkeakouluista, ammatillisista kouluista, ammattikouluista jne. Suorastaan raastettiin nuoria työmarkkinoille, kun oli työvoimapulaa. Nyt heitä ei kukaan raasta työelämään, mutta nyt hallitus on raastamassa heiltä mahdollisuuden saada työttömyyskorvausta neljän kuukauden ajaksi. Kun tässä maassa myös perheissä on yhä kasvava hätä ja huoli toimeentulosta, niin ihmettelen vain, millä nämä hädässä olevat perheet pystyvät vielä näitä nuoria elättämään neljän kuukauden ajan.

Kaiken kaikkiaan, kuten on moneen kertaan tullut täällä esille, hallitus todella kurittaa samoja ihmisiä moneen kertaan. Kun nimenomaan nuorista kauniisti puhutaan yhteiskuntamme tulevaisuuden toivoina ja puhutaan siitä, miten tärkeää osaaminen on ja miten ammattitaito ja ammattikoulutus on välttämätöntä, jotta me voimme selviytyä tulevaisuuden haasteista, kuitenkin nyt nuorten tulevaisuutta ollaan monella tavalla romuttamassa.

Arvoisa puhemies! Haluaisin kiinnittää myös huomiota erääseen asiaan. Tässäkin laissa on jälleen kerran esillä se, että tämän hallituksen määrätietoinen ja selvä pyrkimys on ajaa naisia takaisin kotiin hoivatyöhön, joka ei ole varsinainen työoikeudessa määritelty työsopimussuhde, vaan erikoiseen sopimukseen ja palkkioon perustuvaa hoitotyötä. Tässä niin kuin edellisessäkin laissa ollaan nyt nimenomaan hoivatyötä tekevien asemaa heikentämässä.

On mielenkiintoista havaita, että tämän lain yhteydessä ja sen perusteluissa hallitus tuo esille sen ja toteaa: "Käytännössä on ollut epäselvyyttä hoitajien työoikeudellisesta asemasta eri tilanteissa. Oikeuskäytännöstä työneuvoston ratkaisut, korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu ja

vakuutusoikeuden ratkaisu koskevat vanhuksen, vammaisen ja pitkäaikaissairaan kotihoidosta sosiaalilautakunnan ja yksityishenkilön välillä tehtyä sopimusta. Kysymys on ollut muun henkilön kuin omaishoitajan kanssa tehdystä sopimuksesta. Kaikki ratkaisut päätyvät tulkintaan, jonka perusteella sopimussuhde on katsottu kunnan ja hoitajan väliseksi työsuhteeksi." Edelleen todetaan myöhempänä: "Koska kuitenkin hoitajien juridinen asema on työoikeudellisessa mielessä epäselvä, esitetään lain 27 a §:ään otettavaksi säädös siitä, kuinka vammaisen, vanhuksen tai pitkäaikaissairaan hoitotyöstä saatu korvaus otetaan työttömyysturvaa maksettaessa huomioon." Siis vähentävänä huomioon.

Aivan kuten edellisessäkin laissa eli lakiesityksessä n:o 337, jonka mukaan kotihoidon tuen perusosa tai sisaruskorotus vähentäisi myös työttömyyspäivärahan saamismahdollisuuksia, myös tässä ollaan heikentämässä niin perhehoitajalain kuin myös täällä myöhemmin hyväksytyn omaishoitajalain perusteella saatavaa työttömyysturvamahdollisuutta.

Kun nämä ovat johdonmukaisia esityksiä, mitä tämä hallitus tekee, niin minä ihmettelen, että hallituspuolueiden naiskansanedustajat tässä maailman naisvaltaisimmassa parlamentissa eivät vieläkään havahdu siihen, mitä on tosiasiallisesti tapahtumassa naisten asemalle, kun naisia nyt monelta sektorilta jää työttömiksi, jolloin heillä ei ole muita mahdollisuuksia kuin päätyä olemaan esimerkiksi kotona kotihoidon tuen varassa hoitamassa omia lapsiaan tai solmimassa kunnan kanssa sopimuksia omaistensa, vanhustensa tai muiden, hoitamiseksi. Kysymys ei siis ole enää siitä, että olisi valintamahdollisuus, jolloin voisi valita työn ja kotona tehtävän hoivan välillä, vaan kysymys alkaa tässä yhteiskunnassa yhä enenevässä määrin olla se, että naiset pakosta joutuvat pysymään kotona ja ottamaan vastuulleen ja kantaakseen taakan hoivatyöstä, ei työsopimussuhteessa ollen, vaan todella minimaalisella korvauksella, minimaalisilla etuuksilla. Näihinkin minimaalisiin etuuksiin hallitus on omilla toimillaan nyt puuttumassa ja niitä heikentämässä.

Olen aivan samaa mieltä kuin ed. Laine, että tämän lain osalta vähimmäisratkaisun pitäisi olla se, että tämän katsotaan heikentävän toimeentulon lakisääteistä perusturvaa. Mutta katson myös, että vaikeutetumpi käsittely olisi välttämätöntä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Hallituksen esitys n:o 339 laiksi vuodelta 1993 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Tästä esityksestä, palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta, puhuttiin jo TEL-indeksiheikennystä koskevan lain yhteydessä. Nyt palkansaajilta kerätään 0,2 prosentin suuruinen työttömyysvakuutusmaksu, jonka tuoton arvioidaan olevan 435 miljoonaa markkaa. Tällä rahoitetaan ne leikkausten peruutukset, jotka tuporatkaisussa sovittiin. Tämäkään rahoitus ei varmasti kohdistu kaikkein oikeudenmukaisimmin niihin, joilla olisi varaa maksaa.

Mutta aivan erikoinen on tämä maksujärjestelmä. Kuten ed. Skinnarin kanssa toimme esille, tämä järjestelmä on valittu sen takia, että olisi näyttänyt hullulta, jos tässä olisi käytetty sairausvakuutusmaksutekniikkaa, koska se olisi rahastoinut liikaa tätä rahaa. Valtiovarainministeriön edustajat pitävät mahdottomana näyttää kansalle, että näin käy, että nämä leikkaukset ovat olleet niin suuria, että nyt rahaa säästyy enemmän kuin itse asiassa oli alun perin kuviteltukaan. Sen takia on luotu tällainen aivan erikoinen systeemi tämän maksun keräämisessä, mistä tulee hyvin paljon byrokraattisia turhia kustannuksia. Toisenlainen esitys olisi näiden työttömyysturvaetuuksien säilyttämiseksi tullut aikaansaada.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Olen ed. Stenius-Kaukosen kanssa samaa mieltä siitä, että tässä luodaan nyt turhan monimutkaista ja byrokraattista järjestelmää, kun on keksitty tällainen uusi työttömyysvakuutusmaksu. Se lisää työnantajien keräyskustannuksia ja on muutenkin hankala tietenkin, kun on lukuisia eri maksuja. Ainakin täytyisi jotenkin yksinkertaistaa tätä maksujärjestelmää ja pitkällä tähtäyksellä var-

masti yhdistää eri vakuutusmaksuja eikä mennä tähän suuntaan kuin hallitus nyt esittää, että niitä tulee uusia.

Tässä on myöskin se ongelma, josta olen aikaisemmin puhunut, että en oikein ymmärrä, minkä tähden hallitus sopi ammattijärjestöjen kanssa siitä, että järjestäytymättömiltä työntekijöiltä peritään työttömyysvakuutusmaksu ilman, että he kuuluvat työttömyysvakuutuksen piiriin. He joutuvat nyt kustantamaan ansiosidonnaista työttömyysturvaa, jota he itse eivät tule saamaan. Tässä on minun mielestäni suorastaan perustuslaillinen ongelma. Täällä on kyllä vakuutettu, että eduskunta voi tällaisia veroluonteisia maksuja säätää ihan oman mielensä mukaan. Mutta kyllä minun mielestäni, kun meillä on yhdistymisvapaus ja työttömyyskassaan kuuluminen on vapaaehtoista, on aika erikoista, että nyt kassaan kuulumattomiltakin työntekijöiltä tällaista maksua peritään. Toivon, että voimme jollakin tavalla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa selkiyttää tätä esitystä ja esimerkiksi ehdottaa, että tämä raha kerätään johonkin muuhun rahastoon kuin työttömyyskassoihin.

Olen ed. Stenius-Kaukosen kanssa samaa mieltä siitä, että maksun periminen sosiaalivakuutusmaksun kautta olisi ollut järkevämpää, mutta todella siihen on joitakin rahastointisyitä, miksi näin ei ole voitu menetellä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

liikennevaliokuntaan:

Hallituksen esitys n:o 340 laeiksi liikennevakuutuslain ja eräiden liikennevahingonkorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain 3 §:n muuttamisesta sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 14 §:n kumoamisesta

talousvaliokuntaan:

Hallituksen esitys n:o 341 laiksi vakuutusyhdistyslain muuttamisesta

---

Hallituksen esitys n:o 342 asuntohallintoa koskevaksi lainsäädännöksi

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Kun käsittelimme täällä aikaisemmin mm. vuokra-asuntolainojen korkotukiasioita ja asuntotuotantolain ja asuntojen perusparannuksesta annetun lain muuttamista, niin me jo silloin esitimme opposition puolelta toiveen siitä, että niiden kolmas käsittely olisi voitu siirtää perjantain istuntoon, jolloin olisi myöskin voitu käsitellä tätä asuntohallintoa koskevaa lainsäädäntöehdotusta, jossa esitetään asuntohallituksen lakkauttamista. Kun äänestimme käsittelyjärjestyksestä, pöydällepano ei onnistunut.

Nyt, arvoisa puhemies, ehdotan kuitenkin, että tämä lakiesitys pannaan pöydälle perjantaina olevaan täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. O. Ojala ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. O. Ojalan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Hallituksen esitys n:o 343 laiksi valtion eläkelain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perus-

tuslakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Rouva puhemies! Tämä valtion eläkelain muutos koskee sotilaseläkejärjestelmää. Tästähän ovat asianosaiset järjestöt esittäneet vastustavia kannanottoja. Erityisesti ne ovat vastustaneet sitä, että tähän tulee samanlainen leikkuri kuin on kansanedustajien eläkelaissa. Jos kansanedustajalla saatuaan eläkkeen on muita ansiotuloja, niin ne pienentävät eläkettä.

Mielestäni tämä on oikea järjestelmä. Sotilaseläkehän esitetään paljon paremmaksi kuin kansanedustajilla, koska kansanedustajilla leikkuri lasketaan täyden eläkkeen mukaan. Tässä taas laskettaisiin täyden eläkkeen perusteena olevan palkan mukaan. Näin ollen tämä leikkuri ei ole niin tiukka kuin kansanedustajien eläkelaissa.

Nyt järjestöt ovat esittäneet, että jos tämmöinen muutos sotilaseläkejärjestelmään tehdään, samanlainen leikkuri pitäisi saada myöskin muihin eläkejärjestelmiin. Itse pidän sitä oikeana tapana, että jos on saanut oikeuden eläkkeeseen ja jatkaa vielä työntekoa eikä ole 65:tä eli varsinaista eläkeikää saavuttanut, niin tässä tilanteessa, jos hän ei luovuta työpaikkaa vaikeana työttömyysaikana toiselle, ansiotulon pitäisi pienentää eläkettä. Ei ole mitään oikeudenmukaisuutta mielestäni siinä, että maksetaan täysi eläke ja sen päälle vielä täysi palkka.

Mutta mielestäni on aivan kohtuutonta, että 4 päivänä joulukuuta annetaan esitys eduskunnalle, jossa asia pitäisi käsitellä sosiaalivaliokunnassa, jonka pitäisi pyytää vielä lausunto kahdelta valiokunnalta, ja lain pitäisi tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta. Tätä en pidä oikeana. Mielestäni tässäkin on niin isosta asiasta kysymys, että tätä pitäisi käsitellä rauhassa.

Ehdotan, että tämä asia pannaan pöydälle ensi perjantaina pidettävään istuntoon, että edes täällä salissa saataisiin kunnon lähetekeskustelu aikaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Stenius-Kaukosen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

36) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 15 (HE 275)

37) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14 (HE 298)

38) Talousvaliokunnan mietintö n:o 55 (HE 310)

39) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 13 (HE 274)

40) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 14 (HE 328)

41) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 14 (HE 250)

42) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 15 (HE 307)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 20.10.

Täysistunto lopetetaan kello 19.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen